

A SZATMÁRI
KIR. KATH. FŐGYMNASIUM
1896-1897. ÉVI
ÉRTESITŐJE.

„PÁZMÁNY-SAJTÓ“ SZATMÁRON. 1897.

TARTALOM.

1. Beszélgetés a színházról, írta: dr. Fodor Gyula	1
2. Az iskola 1896—97. életéből	21
3. A tanári személyzet	31
4. Az 1896— 97. évi tanítás tárgyának kimutatása	34
Írásbeli dolgozatok	57
Rendkívüli tantárgyak	59
5. A tanulók érdemsorozata	61
6. Statisztikai kimutatás a tanulókról	75
7. Tanszerek gyarapodása	79
8. Ösztöndíjak, jutalmak és segélyezés	83
9. Tudnivalók	87
10. Gymnasiumi tápintézet	93

Beszélgetés a színházról.

Réthy (VII. oszt. tanuló óra után az osztályfőnökhöz járul). Tanár ur kérem tessék megengedni, hogy ma este színházba mehessek.

Tanár. Mit adnak?

R. (restelkedve) Szép Helénát.

T. Ki akar még menni?

R. Nászai, Paulovics, Klein és Debreczeni kértek fel, hogy nevökben is eszközöljem ki az engedélyt.

T. Valószínűleg ők ajánlották önnek is, hogy menjen velök színházba. Nem igen emlékszem, hogy ön még idáig operettebe kívánczolt menni.

R. Nászai ajánlotta valamennyiünknek. Azt mondja, ő már látta azt a darabot azon városban, a hol a mult évben járt. Azt állítja, hogy kitünő zenéje van.

T. Még valami mást is mondhatott, mert ön egy kissé zavarba jött, mikor az imént a darab címét kiejtette.

R. Igen...

T. No megkimélem a magyarázattól. Gondolja ön, miért kérték fel épen önt a bejelentésre?

R. Talán, hogy így biztosabban...

T. Természetesen. Azt hitték, hogy az ön jó neve, melyet szorgalmával s jó magaviseletével szerzett magának, őket is fedezi.

R. Lehetséges.

T. Nem gondolja hogy valami oka van annak, hogy az ön protekciójával akarták az engedélyt kieszközölni? Hogy

2.

talán azt hitték, hogy az ön kérésére szó nélkül azt fogom mondani, mint már többször tettem: Mehetnek.

R. Valószínű.

T. Nos tehát, én azt hiszem, sőt egyenesen tudom, hogy ez a darab nem önöknek való s nem óhajtom, hogy ma este színházba menjenek. Mondja meg a többieknek is, hogy helyesebben teszik, ha kötelező magánolvasmányaikkal foglalkoznak, vagy a következő dolgozathoz tesznek tanulmányokat.

R. Igenis értésükre fogom adni a tanár ur választát. (El).

Másnap.

T. (iskolában). Nászai, remélem, nem voltak az este színházban.

Nászai. Nem.

T. S miért nem ?

N. Mert tanár ur megtiltotta.

T. Igen helyesen. S ezen tilalom miért tartotta önöket vissza a színházbameneteltől ?

N. (némi habozás után). Mert féltünk engedetlenségünk rossz következményeitől.

T. Tehát önök félelemből engedelmeskedtek az osztályfőnöki tilalomnak, vagyis az intézet fegyelmi szabályának. Azonban ez engem nem elégít ki. Nászai, ugy tudom, ön már látta ezen darabot?

N. Igenis láttam.

T. Ön mint új tanuló ezen gimnasiunban, megütközött, hogy miért nem nézhette meg itt másodsor?

N. Igenis, mert ott nem kellett soha sem jelentkezni; csak akkor tiltottak el egyeseket a színháztól, ha tanulmányaikban feltűnő hanyagságot tanusítottak.

T. Épen ezért, minthogy én e tekintetben egyöntetű eljárást tartok szükségesnek, meg akarom ön és az egész osztály előtt magyarázni, hogy intézetünk fegyelmi eljárása miért tartja szükségesnek az esetről-esetre való engedélyadást s miért vontam én meg önöktől az engedélyt. Nem akarom, hogy pusztán csak a kényszernek engedelmeskedjenek, hanem be akarom láttatni, hogy saját erkölcsi javuk is így kívánja.

Ugyanazért szerepet juttatok önöknek is a dolog megvilágításában s megengedem, hogy nézeteiket szabadon nyil-

3.

vánithassák. Ujat nem igen fognak hallani, mert célunk csupán az, hogy a színházlátogatás helyes módját az ifjakra nézve körülírjuk s hogy önöket, valamint társaikat a helyes irány belátására és elfogadására bírjuk.

A kérdés a körül fordul meg, miért tartja kívánatosnak az iskola a színházbajárást, másrészt pedig miért tiltja azt olykor-olykor. Mi a célja egyikkel, mi a célja a másikkal?

Talán önök még nem is igen gondolkoztak e kérdésekről; gondolkozzanak tehát most. A kinek valami eszméje támad, jelentkezzen s mondja meg.

Nos Paulovics, mit gondol ön ?

Paulovics. Én azt hiszem, tanár ur kérem, hogy a színházlátogatás összefügg drámai tanulmányainkkal s azoknak kiegészítésére szükséges.

T. Igaza van. A színi előadás mintegy gyakorlati kiegészítése a drámai elméletnek, a melyet az iskolában sajátítanak el. Vannak egyes dolgok, a melyekről csak úgy lehet fogalmuk, ha a színpadon megelevenedve látják a színi elméletet. Ilyen például a színi hatás, a mely nem utolsó tényezője a művészi hatásnak, a mit a dráma céloz. A dráma akkor hat teljes erővel a lélekre, ha közvetlenül érinti a közönséget, tehát csak a színpadról. A drámai előadás művészetét, a szavalást, taglejlést, az érzelmek és indulatok hű ábrázolását csak színpadról ismerhetik meg. Ehhez járulnak a színpadi illusio számos tényezői, a diszletek, a nemzeties és korhű öltözékek, természeti jelenségek utánzásai stb. Az iskola tehát, a mely a drámát a költés betetőzéseként állítja a tanuló elé, nem tarthatja vissza az ifjakat, hogy azt megjelenésének legtökéletesebb formájában, a színpadi előadásban láthassák. Voltaképen nem is az iskola elméleti oktatása a főcél, hanem a drámai költés és művészet öntudatos élvezése az életben. Tehát meg is lehet fordítani a tételt, t. i. hogy iskolai drámai tanulmányuk szükséges előfeltétele későbbi színházlátogatásuknak. S így helyesebb is a tétel. De éppen ez kívánja meg az iskolától, hogy ifjait úgy bocsássa ki falai közül, hogy a helyes elméletet igazoltnak lássák a színpadon s ezért óhajtja, hogy a színház megfelelő anyagot szolgáltatson erre nekik legalább gymnasiumi tanulmányaik alatt az izlés és helyes kritikai érzék megszilárdulásáig. Mit gondolnak tehát, e tekintetben mit tart kívánatosnak az iskola növendékeire nézve ?

6.

P. Azt, hogy a gymnasiumi tanulók azon darabokat lássák a színpadon, a melyek az iskolában drámai olvasmányokul szolgálnak.

T. Ez még nem volna elégséges.

R. Még azokat is, a melyek, mint klasszikus darabok a poétikában és irodalomtörténetben említve vannak.

T. Soroljanak fel egynehány ilyen darabot.

R. Shakspere Julius Caesarja és Coriolanusa, Moliéretől A tudós nők, A fösvény.

P. Katona Bánkbánja. Sophokles Antigonéja és Elektrája.

R. Madáchtól Az ember tragoediája, Teleki gróftól A kegyencz, Szigligetitől A trónkereső.

N. Liliomfi, Fenn az ernyő, nincsen kas.

Baróti. A csikós, Falu rossza, Toloncz.

Molnár. A proletárok, Mukányi, A mama.

Schultz. Kisfaludi vigjátékai.

T. Elég, Meg vagyok győződve, hogy még nagyon sok darabot tudnának elősorolni úgy az említett költőktől, mint más szerzőktől is, a melyeket érdemes és helyes megnézniük iskolai tanulmányaik szempontjából. De . . .

Klein. Kérem, tanár ur, legyen szabad erre egy megjegyzést tennem.

T. Halljuk.

K. Hogy mi ezeket a darabokat láthassuk, első sorban az volna szükséges, hogy színre kerüljenek. De azt tapasztaljuk, hogy ezeket minél ritkábban adják s így egyáltalában nem is járhatnánk színházba. Már pedig ez, azt hiszem, nem volna helyes, először, mert akkor a színházról fogalmunk sem volna, másodsor pedig, mert a színpártolás kötelessége minden művelt embernek.

T. Ezt az észrevételt vártam, sőt ha nem tette volna meg, magam vettem volna fel a kérdést. Való az, hogy azokat a becses darabokat, a melyeket felsoroltak s még fel akartak sorolni, egy-kettő kivételével nagyon ritkán adják, sőt egynémelyiket sohasem, kivált vidéki színpadokon. Ez azonban csak igazolja fentebbi megállapodásunkat, hogy az iskolának igényei lehetnek a színházzal szemben. A közönség maga kényszeríti a színházat arra, hogy az ilyen darabokat levegye a műsorról, az által, hogy nem mutat irántuk érdeklődést. Az önfentartás szüksége természetesen megkívánja a színigazgatótól, hogy a közönség izléséhez alkal-

7.

mazkodjék s az ugynevezett kasszadarabokat hozza színre. S mit bizonyít ez? Épen azt, hogy közönségünk nincs hozzá nevelve a kritika által megbecsült színművek megértéséhez és méltánylásához. Az üres ház pedig még azokat is elrettenti, a kik érdeklődnének. A mi meglehetősen igazolt is. Mert a klasszikusoknak ismert színművek iránti érdeklődés és elismerés hiányát lépten-nyomon tapasztalni a műértőre nézve igen behangoló. Annál kötelezőbb feladata tehát a középiskolának, hogy növendékeiben a helyes műízlést fejlessze s nekik csak olyan darabok látogatását ajánlja, a melyek összhangzásban vannak tanulmányaikkal s megfelelnek a műbírálat mértékének. Így legalább remélhető, hogy ha majd ő belőlük fog állani a magyar társadalom intelligens közönsége, a színházi viszonyok is jobbra fognak fordulni. A mi pedig azt illeti, hogy ha a jelesebb darabok előadására várnának, akkor egyenesen színház nélkül maradnának, ez tulsz. De inkább maradjanak színház nélkül, mint hogy izlésüket megvesztegessék, a bármilyen eszközökkel elért színpadi hatást műértéknek vegyék s jelenlétükkel mintegy szentesítsék a maguk és az iskola nevében ezt a helytelen irányzatot. De talán azt gondolják önök, hogy köteles áldozatot hoznak akkor, mikor a színházat válogatás nélkül járnak? Ez fontos kérdés. Azt hiszem, meg tudnak felelni ezen kérdésemre: minő tekintetek azok, a melyek önöktől a színházlátogatást megkívánják. Szondy, mit gondol ön?

Szondy. Én azt hiszem, tanár ur, hogy a színpad az élet iskolája s egy-egy szindarab egy darab élet, mely számos okulást nyújt saját életünkre nézve; továbbá, hogy erkölcsünk nemesítésére hathatós eszköz.

T. Helyes. Nos Váry ?

Váry. Ugy gondolom, az általános műveltség szempontjából is szükséges a színházat látogatnunk. A társadalom a művelt emberrel szemben követelő s megkívánja, hogy hozzá tudjunk szólani mindenhez, így a színészethez s a modern műveltség kérdéseire is, a melyeket a színpadon bemutatnak.

T. Ebben is van valami. S ön mit gondol Széles?

Széles. Hazafias kötelességünk is van a színházzal szemben. A színészet nemzetiségünk és anyanyelvünk fentartásában hivatást teljesített s ezzel szemben nekünk is áldozatot kell hoznunk.

8.

T. Ez is igaz. Elég is lesz egyelőre. Lássuk már most a világot jelentő deszkáknak azt a hivatását, a melyet *Szondy* említett. Mennyiben felel meg azon feladatának, hogy az élet iskolája s erkölcsünk nemesítője legyen, s mennyiben ró kötelezettséget a tanuló ifjúságra?

Természetesen először azzal kell tisztába jönnünk, mi az élet. Világos, hogy itt nem a közönséges életről vagy az életfentartás módjairól van szó, hanem az erkölcsi világtrendbe való minél tökéletesebb beilleszkedésről, oly elvek elsajátításáról, melyek közelebb hoznak bennünket az ember ideáljához. S valóban a művészetnek nem lehet nemesebb célja, mint, hogy az embert tökéletesítse s e tekintetben teljes összhangban áll a művészet az élettel. Mi tehát a színház feladata? Az, hogy valószínű, vagyis az élet igazságának megfelelő eseményekben, élethű jellemek élethű ábrázolásával erkölcsi igazságokat mutasson be a közönségnek. Csakis az igazság az, ami meggyőző és utánzásra indít. Nem tartozik ide, hogy minő esztétikai irány szerint tünteti fel az író az életet. A fő az, hogy élet legyen s életünkre hasson. Az idealizmus ép úgy része való életünknek, mint a nemesebb értelemben vett realizmus. Számüzni a művészetből egyiket sem lehet. A legfantasztikusabb tündérmesétől a leganyagiasabb életviszonyokkal foglalkozó társadalmi drámáig minden árnyalatnak meg lehet a maga valószínűsége, igazsága és erkölcsi tanulsága, ha benne az élet és művészet összhangban vannak. S az élet és művészet közötti eme harmonia létesítése legnehezebb a világon. Csak igazi tehetségeknek sikerül. Ezen harmonia nélkül lehetnek elmés, leleményes, kacagató, lendületes, hatásos és megrendítő darabjaink rendkívüli számban, de ferde vagy éppen lehetetlen életviszonyaikkal csak ferde vagy semmi hatást nem tesznek életünkre. A költészet pedig csak úgy áll összhangban az élettel, ha megvan benne a költői vagyis az erkölcsi igazságszolgáltatás. S ez az igazságszolgáltatás nem tetszésszerinti, mert bár az élet néha igazságtalanul ítél, a költésnek azon örök törvények szerint kell az igazságot osztania, a melyeket az emberiség eszményeiként tisztel. Sokszor hallják az életben, hogy valamely rendkívüli, de megtörtént eseményre azt mondják: „Ha ezt színpadon látná az ember, vagy könyvben olvasná, nem hinné el, pedig íme megtörtént.” Ez a laikus nyilatkozat bizonyítja, hogy az ember mint erkölcsi lény

9.

nem tartja valónak azt, a mi igazságérzetével, a való életről alkotott eszményével ellenkezik, még ha megtörtént is. Ellenben Coriolanus, Lear király, Romeo és Julia, bár távol állanak a közönséges emberek való életviszonyaitól, az igazság és való élet hatását teszik a laikusra is, mert megfelelnek azon ideának, a melyet magának a való életről alkotott. S ez elvet nem mellőzheti a realiztikus irányzat sem, mert ez a reális élethez hozzá tartozik. Nem tagadható ugyanis, hogy az ember az élet minden viszonya között keresi az igazságot, s még látszólag igazságtalan, hibás, sőt bűnös cselekvényeiben is valami erkölcsi alapelvet keres, a mely szerint tettét igazolja vagy legalább enyhén bírálja meg. Irigységét megsértett igazságérzetből, boszuvágját az igazságszolgáltatás vágyából, haragját az igazságtalanság miatti felháborodásából, zsugoriságát takarékoságból, kegyetlenségét erkölcsi szigorból magyarázza és igazolja. A művészet nem mellőzheti tehát az erkölcsi igazságszolgáltatást, mert akkor nincs meg benne semmi, a mit tőle az ember vár, akkor feladatát tévesztette, nem felel meg az életnek s elfordítja az embert magától. Ezen erkölcsi igazságszolgáltatásnak, mint tudják, nem szabad hiányzani a komédiában sem. Itt nevetségessé tevésről lévén szó, oda módosul, hogy csak oly hibákat szabad pellengérré állítani, s a komikum eszközeivel ostromozni, a melyek azt megérdemlik. Ha Moliére fősvénye, ostobája, képmutatója, képzelt betege, tudákos nője nevetségessé válik vagy pórul jár, ha Pry Pált, a kotnyelest, Falstaffot, a korhely és nyegle lovagot, Plautus dicsekvő katonáját, Szigligeti „Fenn az ernyő, nincsen kas“ elvét valló Donátfi családját, Csiky Ellenállhatallanját kinevetjük, épen oly erkölcsi igazságot szolgáltatunk, mint ha Antigonét, Leart, Hamletet, Bánkot, Boricsot részvétünkkel, de megnyugvással kísérik tragikus katasztrófájukhoz. Ellenben a puszta csufolódás nem költ bennünk erkölcsi hatást, csakis kárörömöt. Az operettek királyai, hercegei, tudósai, indokolatlanul csufolt alakok s léha, tartalmatlan voltuknál fogva, léha és tartalmatlan nevetést keltenek. Konfundálják a való élet eseményeit valótlannal s valószínűtlennel s így megvesztegetik az igazságérzetet és izlést. A groteszket komolylyal, a történetet mesével, a tiszteletreméltót alantassal keverik, egyszóval cselekvényük, jellemeik sem a komoly, sem a komikum, sem a karrikatura mesgyéjén nem maradván meg kö-

10.

vetkezetesen, zavart idéznek elő a kifejeletlen izléssel s tökéletlen életismerettel bíró lélekben.

A színháznak, ha erkölcsünk nemesítésére hatással akar lenni, a cselekvényben levő erkölcsi igazságszolgáltatáson kívül tiszteletben kell tartani azon erkölcsi élvezeteket, eszményeket, a melyeket az emberiség mindig tiszteletben tartott. Hasonló kegyelettel kell ábrázolnia azon jellemeket, a melyek eszményi tökéletességeiknél fogva az emberiség tiszteletének s kegyeletének tárgyai voltak. Ha a költés őket idealizálja, nem baj; az emberiség általában idealizálta őket s erkölcsi kincseknek tartja, reális vagyonnak, a mely nem váltható ugyan fel apró pénzre, de meghozza gyümölcsét a nemes példaadás, célkitűzés és akaratedzés alakjában. Tehát az erkölcsi eszmék s jellemek ideális rajza harmóniában áll az étellel, t. i. az erkölcsi étellel s így a színháznak egyik főkötelessége, ha az élet iskolája akar lenni, hogy azon erkölcsi eszméket s ideális jellemeket keletkezésökben, küzdelmeikben és diadalaikban bemutassa, szóval az emberiséget úgy oktassa, a mint azt saját vágya, benső szükséglete, lelkének az ideálokkal való állandó viszonya megköveteli. A vallásos érzület, hazafiság, faji, nemi s családi szeretet, tudomány és művészet iránti rajongás, hősi bátorság és vértanúság, a barátság, önzetlen munka és kitartás stb. erényei nem pusztán árnyképek, hanem benső összefüggésben állanak lelki életünk szerkezetével s onnan sérelem nélkül ki nem szakíthatók. A ki ezt elvesziti, mindent veszit, a mi előtte az életet becsessé teheti s az a színház, a mely ezeket pellengére állítja, elpusztította azt a nemzedéket, a mely benne élvezetet talál; azt eredményezi, hogy ne akarja azt, a mit akar, (mert lelki szükségleteinél fogva akarnia kell); hogy elforduljon attól, a min bámulattal és szeretettel csügg; hogy ignorálja célját, a mely felé ösztönös vágya sarkalja.

Achilles orozslánbátorsága és rajongó baráti szeretete, Antigone fajszeretete s vallási meggyőződése, a vértanuk önfeláldozása, Miltiades hazaszeretete Bánk király iránti hűsége és családi becsülete iránti féltékenysége, Jókai Arany emberének fáradhatatlan munkássága és Tatrangijának mindentudása oly ideálok, a melyeket nem szeretünk kigunyolva látni. Az a guny, a mely ilyen jellemeket nevetségessé tesz, hatásában erkölcstelen; mert senki sem akarhatja azt, a min nevet. Az ifju kedély pedig könnyen nevet s így elneveti ideálját, skep-

11.

tikussá és blazirttá válik, elsekélyesedik, mert ha a nagyot nem akarja, bizonyosan a silányat fogja akarni, mert valamit csak kell akarnia.

Most térjünk át az ellenkezőre. A mily szükséges az erkölcsi eszmék és jellemelek ideális ábrázolása, ép oly szükséges a rossznak mint az erkölcsileg jó ellentétének megutáltatása is. A rossznak, hogy úgy mondjam, ideálképei, típusai, szintugy közkincsét képezik az emberiség erkölcsi felfogásának. A mint vannak erkölcsi eszmék a melyek tiszteletet parancsolnak, ép ugy vannak bűnök, a melyek utálatot gerjesztenek. A hitetlenség, árulás, hálátlanság, vérbűn, gyilkosság, házasságtörés, önzés, kegyetlenség stb. mint a fentebb említett erények ellentétei megalázást, megtorlást érdemelnek. Szükség van reájuk azért, mert az emberiség csal: ugy ismeri önmagát teljesen, ha bűneit is fölismeri s valamint tudja, mit akarjon, tudja azt is, mit kerüljön. A hazaáruló Ephialtes, a vérfertőző Cenci, a kegyetlen III. Richárd, a királygyilkos Lady Macbeth, a hűtlen Jago, a ravasz Biberach, a hálátlan Goneril stb. szükséges árnyai a fényes és nagy alakoknak, a melyeket környeznek s szintén megteszik a maguk erkölcsi hatását. E tekintetben az erkölcsi érzet ép ugy megkívánja a komoly büntetést, mint erkölcsi ideáljaival szemben a komoly tiszteletet. Enyhén bírálni a bűnöket vagy a tréfa és enyelgő guny eszközével könnyedén legyinteni ép oly hiba, mint eljátszani a nagy jellemelek iránti tiszteletet. S a mint nem szabad elmésséggel és álbölcselettel rombolni az erkölcsi ideálokat, ép ugy nem szabad cinizmussal és erőltetett morállal igazolni a modern bűnöket. Korunk realizztikus drámairodalma nagyon enyhe a modern bűnök elbirálásában. Részvetet, sőt felmentést eszközöl ki kivételes jellemei számára, mint olyanok számára, a kik vagy kivételességüknél fogva különös szempontok alá esnek, vagy olyanok számára, a kik valamely általános szenvedély hatása alatt vétkezvén elnézést érdemelnek. Az emberi természetet az idealizmus szigora alól emancipálja s enged gyarlóságainak, az akarat erejét aláveti a vérmérséklet hatásának, a szenvedélyeknek isteni erőt tulajdonit s uralmuknak jogalapot nyujt. Odette bűnös élete iránt szánalmat kelt s a férj jogát tulszigoronak tünteti fel, Francillon és Des Prunellesné veszedelmes játékát a hitvesi kötelekekkel az idegesség és elmésség játékaként mutatja be, a bosszuálló Cora és Fedora tragikai

10.

alakját a szenvedés glóriájával vonja be. Egy kis gyilkosságot, egy kis sikkasztást s egyéb nagy bűnöket az akaraterő gyöngeségével vagy egy percnyi mámorral szokott védelmezni vagy enyhíteni. A könnyelmű, léha életet és szivtelen csábítást chicnek tünteti fel. A kiélt rouét a kellem minden bájával teszi elfogadhatóvá az érdeklődő közönség s a tapasztalatlan ifjú lány előtt. Erkölcsi igazságszolgáltatása hiányos vagy kétes. Eldöntetlen hagy kérdéseket s a közönség közé alternatívák és problémák bombáit veti, a melyek sebesüléseket okoznak a társadalmi s családi élet testén. S ezen két baj t. i. az erkölcsi ideálok csekély tisztelete s az erkölcsi hiányok enyhe bírálata, a színpadon egymást támogatva és erősítve ellenállhatatlan erővel nyomul be az egyes ember lelkébe, a család szellemébe, a társadalom s nemzeti élet összes nyilvánulásaiba, úgy hogy bár az életet nagyon hüen s leplezetlenül akarja festeni, ép az életnek válik legnagyobb ellenségévé. A szórványos kór baczilusait együvé gyűjti s a színpadról teli marokkal szórja mindenkire, hogy mindenki fertőzött legyen. A színpadot az élet rossz iskolájává teszi, a mely tanít ugyan, de tanítása kétség vagy depravatio. E rossz iskola ellen kötelessége az iskolának védeni saját ifjuságát, a meddig módjában van, vagy legalább oly elvekkel ellátva küldeni belé, a melyek immunissá teszik a kóranyag hatásával szemben. Kíván-e valaki ezen kérdéshez szólani ?

R. Én óhajtanék egy kérdést tenni.

T. Meghallgatjuk.

R. Tehát az újabb társadalmi drámák látogatása egyáltalában nem engedhető meg?

T. Ezt nem mondom. Sőt szerencsére az ily darabok csekély számmal vannak, s csupán színpadi hatásuk s tendenciájuk csiklandós volta miatt uralják egy darabig a színpadot. Számuk mondom nem nagy, de a repertoiron sűrűn fordulnak elő. Azért marad még nagyon sok társadalmi színmű, a melyet meg lehet nézni, még francia is. Scribe, Augier, Erckman-Chatrion, Pailleron, Szigligeti, Csiki Gergely ilyes darabjait ugyszólván kivétel nélkül élvezhetik. A többiét is egynehány kivételével. Az újabb magyar társadalmi drámák, bár többnyire francia sablon szerint készültek, kevésbbé merészek s nem veszedelmesek. Tehát még mindig marad elég nagy választéka az olyan daraboknak, a melyeket élvezettel és haszonnal nézhetnek meg.

13.

Valaki azt mondta előbb, hogy a társadalmi műveltség szempontjából is szükséges a színházlátogatás. Ön volt az Váry ?

V. Igenis. Én azt úgy értettem, hogy műveltebb társaságokban gyakran jön szó egyik másik szindarabról, a színészek játékaról s egy általában színházi dolgokról. Ilyenkor aztán, a ki nem jár színházba, hozzá sem tud szólani.

T. Nos beszéljen csak tovább. Themánkra nem érdektelen, a mit mond.

V. Sokszor hallani a társaságban ilyen felkiáltásokat: Még nem látta ön ezt vagy azt a darabot? Okvetlenül meg kell néznie! Nem ismeri ezt vagy azt a melódiát, duettet vagy kuplét egyik másik operetéből? Aztán, a ki nem ismeri a kérdéses darabot vagy dallamot, resteli s igyekszik tultenni a másikon olyan dolgok felhozásával, a melyeket az nem látott.

T. No várjon, én még teszek egyet-mást ahoz, a mit ön mondott. Egyes szólásmódokat felkapnak, a melyeknek semmi értelmök sincs az avatatlanok előtt s nagyokat nevetnek rajtuk. Pl. „Ez budapesti szokás,“ „Az öreg Sophokles,“ „Spongyát rá,“ „Eredetti két t-vel“ stb. Az illetők a kellemes reminiscentián mulatnak, a ki pedig nem érti a vonatkozást, szégyenli magát. Aztán egyik-másik tagja a társaságnak különös arcjátékot vagy hanglejtést vagy gestust csinál, a mi a többieket valamely színész alakítására emlékezteti. Ezen is mulatnak. A társadalmi műveltséggel nem bíró ifju — kivált ha gymnasiumi tanuló — nem érti és szégyenli magát. Aztán hall tüntetésekről egyik művésznő mellett s a másik ellen. Pártokról a közönség körében. Személyi ügyekről, kulissza titkokról. S a tapasztalatlan ifju mindezekhez nem ért, tehát hallgat, restelkedik s meg van győződve, hogy nincs társadalmi műveltsége. Nemde így van ?

V. Igenis.

T. Sőt talán fel is teszi magában, hogy megszerzi magának a hiányzó műveltséget és pótolja mulasztásait. Talán szülei s rokonai is biztatják, hogy tegye meg ezt? Talán kárhoztatják az iskolát, mely gátolja az ifjakat a társadalmi műveltség, routine, sliff, chic stb. megszerzésében ?

V. Azt is hallani.

T. Ime tehát, kedves ifjak, előttük áll a modern társadalom követelményeinek katalógusa önökkel szemben s körül-

belül a színház nemzeti feladata, a melyet az önök társadalmi művelődése s a jövő nemzedék életnézetének megalapítása érdekében teljesít. Megvallom (talán ez gyöngeség nálam), de szeretek a középiskolai tanulóról, kivált a felső osztálybeliről sokat feltételezni. Most is azt gondolom, hogy sokkal helyesebb fogalmuk van a társadalmi műveltségről, minthogy az itt felsorolt csekély jelentőségű külsőségeket és furcsaságokat hozzátartozónak gondolják. Hiszem, hogy a valódi műveltséget nem azonosítják az operette-műveltséggel. Csupán arról szeretnem önöket megnyugtatni, hogy ha ezen értelemben tartják az önök társadalmi műveltségét hiányosnak, az épen nem baj. Nem pedig azért, mert az operette-műveltség felesleges, ha van valódi műveltség, és káros, ha nincs igazi, alapos műveltség. A ki a trójai mondakört csupán Szép Helénából, Mátyás király korát A kis molnárnéból, az olasz renaissancet Boccaccioból s a görög és római irodalomtörténetet a Kis hercegből ismeri; a ki a magyar magán és birtokjogot a Czigánybáróból tanulmányozza, a zárdai életre vonatkozó ismereteit csupán a Nebántsvirágból meríti s a hadviselést Donna Juanitából és Fatiniczából kezdi érteni, annak társadalmi műveltsége csakhamar zátonyra jut, ha az említett themákkal komolyan kezd valaki foglalkozni. S a mi legrosszabb, az ilyen felületes műveltséggel nagyon könnyen megelégesznek az emberek, mert hisz beszélni tudnak könnyedén, routinnal, mulattatni tudnak idézeteikkel, kupléikkal s a műveltség és elmésség látszatát még önmaguk előtt is fen tudják tartani. Ép azért veszedelmes, mert kielégít. Tudásvágyat nem költ, csupán élvezetvágyat. A fejlődő műveltségen felesleges lom, terhelő ballast az ilyen műveltség, a fejlődést gátló parasita növény, mely sok életerőt, sok nedvet von el az ifju fától, képek nélkül beszélve: észet, emlékezetet és esztétikai érzést. A kész műveltség pedig, a melyre már nem veszedelmes, nem talál benne élvezetet vagy ha talál zenéjében, kevesli azt a kiállott szellemi torturáért. Ha önöktől kérdik, hogy látták-e már ezt vagy azt a darabot (természetesen csak az ilyenekről szólok, mert a belső értékkel bíró színműveket akadálytalanul megnézhetik) vagy biztatják önöket, hogy nézzék meg, ha nem akarnak hátramaradni, ezt csak a hiuság és élvezetvágy önzéséből teszik, hogy minél többeket magukhoz hasonlókká téve terjeszszék a felületes műveltség értékében való hitet s több alkalmat nyerjenek

15.

az üres élvezetekre. Ha azonban önök, a kik nemesebb kulturát is ismernek s a színházat más czélből is látogatják, nem csak élvezetvágyból, viszont azt a kérdést teszik fel, hogyan tetszett a tegnapi Hamlet előadás, nem lehetetlen, hogy azt a választ kapják, hogy jó volt, jó, de jobban tetszettek a Rezervisták. Mit akar mondani Molnár?

Molnár. Azt a kérdést tettem föl magamban, hogy ha az operettek s általában az alantasabb drámai műfajok a művelődésre nincsenek is befolyással, van-e ok arra, hogy kerüljük őket? Mert bár igaz, hogy üresekés tartalmatlanok drámai szempontból, talán közömbösségüknél fogva nem nagyon veszedelmesek, zenei tekintetben meg talán éppen hasznosak.

T. Az észrevétel helyes. Én is rátértem volna, bár erkölcsi tekintetben közömbös dolgokat nem igen ismerek tanulóra nézve. A mi nem tartalmaz reá nézve erkölcsi okulást, az többnyire káros. De sajnos, más szempont is ellenük szól. Igaz ugyan, hogy az operette a legártatlanabb műfaj is lehetne a világon, mert benne a zene s a dal a fő, csak hogy az inventio és humor hiánya arra kényszeríti a vásári munkásokat, hogy a tetszést drasztikusabb eszközökkel vadásszák s az élvezetet az érzékiség közvetlenebb érintésével keltsék fel. Alig van operette, a melyben egy magasabb eszme vagy intézmény sárba ne volna rántva, egy szent érzelem vagy viszony ne volna parodizálva s a pikantériák ha másban nem legalább egy-egy kupléban, vagy toalettben ne gyakorolnák vonzó, de romboló hatásukat. Ha akadna is egy-két kivétel, az előadó művészek gondoskodnak róla, hogy rögtönzésükkel vagy toalettjükkel pótolják a hiányt. Hogy mily messze áll e műfaj hatása attól, a mit az iskola és a társadalmi közműveltség a szinpadtól vár, azt kifejezni alig lehet, csupán keservesen tapasztalni eredményeiben. A szeméremérzetet megbénítja, sőt egészen kitöröli a lélekből, mint valami együgyü naivitást. Egyszer-kétszer talán elpirul az ifju arc a trivialisok és leplezetlen, vagy leplezett obscoenitások hallatára, azután élvezetet talál bennök, végre el sem tud lenni nélkülök. Mikor az előadás végén üres lélekkel, egyetlen gondolat nélkül, tehát elégedetlenül elhagyja a színházat, bevallja önmagának, hogy óriási ostobasággal lopott el három órát életéből, de azért legközelebb ismét felkeresi a tartalmatlan banalítások forrását. Emlékezhetnek, hogy egy volt

osztálytársuk, a ki lopás miatt iskolánkból eltávolított, menyire rabja volt a színháznak, úgy hogy engedelem nélkül, sőt tilalom dacára is folyton látogatta. Vették-e észre rajta erkölcsi tekintetben a javulás nyomait, tapasztalták-e, hogy kötelességét lelkiismeretesen teljesítette? Ellenkezőleg. Erkölcsi érzéke, szemérme napról-napra tompult s végtére is bűnbe esett. Menti-e bűnét az, hogy a jó darabokat is megnézte, erkölcsi és szeméremérzetét javíthatták-e az erkölcsös színművek, mikor másrészt a léha és szemérmetlen darabok fásulttá tették? — Azt mondják sokan (s ezt főleg megletebb emberek, leginkább családapák s anyák mondják): „Nem azért megyünk színházba, hogy sirjunk, hanem, hogy mulassunk“Ez azt jelenti, hogy az élet küzdelmeiben kifáradva, üdülésre, mulatásra, könnyed szórakozásra vágnak, a melynek áldásaiban családjukat is részesíteni kívánják. Csakhogy nem keresik az élet bajait igazán feledtető humort, mert ez iránt elvesztették érzéküket. Nincs türelmük a „játéki nedv“ forrásának előcsillanását bevárni a komolyabb vagy kevésbé kacagató drámai szövevény sűrűjéből. Nem keresik az elmésség burkolt de eleven tüzjátékát, mert élevesztett szellemük kifárad a vonatkozások felismerésében s az élcz játékának megfigyelésében. Csak könnyűt, készet, felszínest keresnek. Ezt meg is találják, csakhogy egy rakás szeméttel keverve. Valóban alig van gyéribb közönség a színművek bármely fajánál, mint épen a humoros, vagy szatirikus, vagy finom elmésségű társadalmi és klasszikus tárgyú vigjátékoknál. Pedig ezekből lehet igazi társadalmi műveltséget és routinet, az élet bajaival szemben pedig lelki könnyebbülést szerezni. Ezek nyesegetik a társadalmi élet kinövéseit, teszik nevetségessé a ferde szokásokat, a rossz modort, vetik fel a művelődés kérdéseit, bírálgatják a rosszat, helyeslik a jót, ezek mutatják meg a felebarátainkkal való érintkezés helyes módját, tanítanak figyelemre, udvariasságra, gyöngédségre, sajátságos helyzetekben való tapintatos viselkedésre, szóval mindazon belső és külső mozzanatokra, a melyek a közönséges értelemben vett társadalmi műveltség tartalmát teszik. Lelki üdülést is csak ilyenekből szerezhet a testi vagy lelki munkában kifáradt emberi szervezet. A ki azért megy a tartalmatlan és léha színdarabok előadására, hogy üdülve lásson ismét munkájához, az csalódik. Mert hisz semmit sem meritett, semmit sem izlelt az üdítő forrás cseppjeiből, nem

15.

üdül, nem frissítette fel szellemét, csupán a jótékony álmot üzte el szemeiről, a mire pedig nagyobb szüksége lett volna, mint a lármára, mely pár órán keresztül ébren tartotta. A tökéletesebb darabokban találunk az élet mindennapi kellemetlen, bonyodalmas, vagy küzdelmes helyzeteire nézve magyarázatot, megoldást, esetleg vigasztalást. Megismerünk jellemeket, a melyekkel az életben mindennap találkozunk s nem értjük őket. Könnyű utbaigazítást nyerünk számos nehéznek látszó életfeladat teljesítésére. Óvatosságot szerzünk kellemetlen félreértések kikerülésére. Homályos, kétes gondolataink tiszta kifejezését találjuk meg, sokszor önmagunkkal jövünk tisztába s nehéz tehertől menekedik meg lelkünk. A közélet számos eljárását könnyen elsajátítjuk. A tudomány nehezebb kérdéseit könnyed, népszerű alakban megismerjük. Szóval magunkat, környezetünket leljük fel a nélkül, hogy nehéz, vagy fejtörő tanulmányokat tennénk, sőt még mulatunk is hozzá; látókörünk szélesbedik a nélkül, hogy szédítő s fárasztó magasságba emelkednénk, s ez által elménk terhe könnyül. Ezt tartom én valódi művelődési eszköznek s a szellemi üdülés forrásának, melyhez magam is gyakran fordulok, ha t. i. van alkalmam reá. Scribe „Egy pohár víz“-e ép oly üdítő, mint az, a mit czimében megnevez. Sardoutól az utolsó levél. A jó barátok stb., Paillerontól a Három kalap, Egér, Kisfaludy-tól a Csalódások, Csikytól a Nagymama, Czifra nyomoruság stb. a jó humor és elmésség annyi forrását nyitják meg a közönség számára, hogy valóban csodálni kell, miért hagyja ezeket oda s miért fordul az üres, kedélyrontó s erkölcsi érzületet sértő unalomforrásokhoz. Mit akar mondani Nászai ?

N. Többször hallottam, tanár ur kérem, azt a panaszt, hogy vidéki színházainkban az ilyen darabokat oly rosszul adják, hogy a közönség szinte kényszerítve van az operetteket látogatni, a melyeket aránylag jobb és összevágóbb előadásban láthat. Sőt magam is tapasztaltam, hogy a társalgási vigjátékokban rosszul tudják a színészek szerepeiket, az előadás vontatott és unalmas, a legszebb helyeket nem tudják érvényre emelni, színpadi megjelenésük s taglejtésük pedig mindenhová csak szalonba nem való.

T. Ebben van valami igaz, ámbár sok esetben az előadás iránti kényes igények csak ürügyül szolgálnak az idegenkedés leleplezésére. Másrészt a színigazgatók a közönség

hangulatát követve igyekeznek társulatukat úgy szervezni, hogy azok főerejét az operette-személyzet tegye. A komoly drámát és társalgási színműveket elhanyagolják, ritkán adják s hiányos személyzetük lévén, a szerepkörökre nincsenek tekintettel. A jobb tehetségű színészek elkedvetlenednek az üres házak láttára s az egész genre hanyatlik. Ez a kérdés különben nem tartozik szorosan beszélgetésünk tárgyához. Az intendaturák és színügyi bizottságok dolga e tekintetben jobb viszonyokat létesíteni. Minket csak elvileg érdekel a dolog s a színpad társadalmi műveltségre való hatásáról lévén szó ajánljuk azt, a mit nyugodt lelkiismerettel ajánlhatunk növendékeinknek. Különben ennél az egész kérdésnél számos tényező szoros összefüggésben áll egymással, egyik a másiknak feltétele, úgy hogy mintegy kört, valóságos circulus vitiosus képeznek. A színpad, mely már régóta nem teljesít nemzeti hivatást, visszafejlesztőleg hat a közönség izlésére. A közönség, mely a színházban csak mulatóhelyet lát, nem engedi, hogy a dramaturgia a kívánt nivóra emelkedjek. A tanuló ifjúság, mely tanulmányainak gyümölcsét nem élvezheti a színpadon, nem művelődik a kívánt irányban s nem hathat fejlesztőleg a színművészetre. Az őt nevelő társadalmi tényezők csekély tekintettel vannak igényeire. A szülők csupán a maguk elvei után indulva maguk után vonják gyermekeiket. A sajtó a siker után ítél, mert műbirálata kiáltó szó a pusztában. S ezen egymást lekötő s fejlődésben akadályozó tényezők között az iskola tehetetlenül áll egyetlen eszközzel kezében, mely legalább növendékeivel szemben némileg hatékony, a tiltó szóval, fegyelmi szabályainak korlátozó erejével. S ezt nem is bocsátja ki kezéből. Annyival inkább, mert tudja, hogy mily kevés támogatást nyer vezető munkájában a szülők s egyéb nevelői tényezők, általában környezetük részéről. Nem akarok itt a házi fegyelem gyöngeségeire részletesen kiterjeszkedni, csupán szorosan beszélgetésünk tárgyánál maradva teszek egy pár megjegyzést. A szülők kis gyermekeiket, mikor még csak elemi iskolások, magukkal viszik a színházba, Teszik azon hiszemben, hogy fejletlen értelmiségüknél fogva mitsem értenek a darabból, akármilyen legyen is annak tartalma. Tehát veszedelem nincs. Később magukkal viszik, mert vagy nem akarják őket magukra hagyni otthon, vagy mert a gyermek már némileg megszokva, hogy mindenütt ott lehet, a hol szülei vannak, vágyik is a szín-

házba. Azután magukkal viszik, mert a fiu már megszerette ezt a mulatságot, mert már érteni kezdi és élvezetet talál benne. Majd engedélyt kér, hogy magába is elmehessen. Már nem tud lemondani és kérelme sürgető követeléssé válik. A szülők nem tudnak ellenállani, az önmaguk által szitott vágyat nem képesek elfojtani. Már attól is félnek, hogy a tilalom károsan hat gyermekeik jellemére, makacsokká, dacosokká teszi őket s hogy kötelességük teljesítésében fognak bosszút állani a tilalomért. Az engedélyt buzdító eszközül használják, a tilalmat büntetesként alkalmazzák. A tanuló azt hiszi, hogyha őt színházba nem engedik, büntetni akarják. A visszatartás nevelői céljával nincsenek, de nem is lehetnek tisztában. Természetes, hogy így az önerőnek egy szikrája sem fejlődhetett ki lelkükben arra, hogy vágyuknak ellenálljanak. Ferde felfogásuk a tilalom jelentőségét illetőleg mutatkozik a tanári tilalommal szemben is. Aggodalmat kelt néha a tanárban az a leverő hatás, a melyet egy-egy tanulóban az engedély megtagadása kelt. Valóban szánalomra méltó az az ifju, a ki saját erkölcsi javát fel nem fogva, szíve mélyén elkeseredik, ha osztályfőnöke nem engedi el valamely kétes értékű vagy notorius darabba. Szinte lelkébe látok, a mint küzködik magában a tilalom ellen s a mint csak azzal a gondolattal foglalkozik, hogy most őt büntetni akarják. Hogyne? Hisz szülei elengedték. Ők is mennek, kis testvéreit, sőt felnőtt leánytestvéreit is viszik. Családjuk ismerősei közül sokan mennek. Egyébről sem beszélnek, csak az esteli előadásról. Világos, hogy őt tanárja büntetni akarja. Szülei szánakozva kérdezik: „Nem engedtek el fiam? Nem baj, vigasztalódjál. Kárpótolunk ezzel vagy azzal. Tanulj szorgalmasan, máskor majd elengednek.“ Nem hiányzik ilyenkor egy kis rejtett ironia sem az iskola ellen. Sőt egy kis suttogva elrejtett biztatás is történik: „Csak jöjj el, nem tudják meg, nem lesz bajod stb.“ (Pedig elkövetkezik az az idő is, mikor a gyöngéden szerető szülők nagyon melegen óhajtanák, hogy fiok valamiről lemondani tudjon). Ily előre elrontott alapon, ily félreértések, félremagyarázások s ily lélektani nehézségek között kell az iskolának növendékei erkölcsi épségére, a tanulmányok nehéz útján fejlesztett műizlésére és esztétikai érzékére ügyelnie, miközben még az a gyanu is éri, hogy az ifjakat visszatartja attól a köteles áldozattól, melyet a nemzeti hivatást teljesítő színház oltárára akarnak tenni.

Erre is van egypár szavam, jóllehet eddigi beszélgetésünkben már meglehetősen tisztában lehetnek a nemzeti hivatás és köteles áldozat kérdésével. Először fel kel önöket világosítanom, hogy önök nem kötelesek semmi áldozatot hozni a színházzal szemben. Eltávolított osztálytársuk bűnét egy hajszállal sem teszi könnyebbé azon körülmény, hogy pénzt mind színházra költötte s a lopottat is arra szándékozott áldozni. Egyetlen kötelességük az, hogy magukat úgy műveljék, hogy valamikor képesek legyenek az áldozatra. Áldozni fognak akkor, ha majd önállók lesznek s a magukból áldoznak és a mikor maguk itélik meg, mire áldozzanak. Másodszor nem kötelesek önök áldozni, mert az a hivatás, a mit a színház ma tölt be és az önök célja nem egyezik meg. A színház a nemzeti nyelv és művelődés templomából mulatóhely lett, a hová önök nem kötelesek járni. A magyar nemzeti szellem meglehetősen leszorult a színpadról s helyébe kosmopolitizmus lépett. A magyar színirodalom az irodalomtörténeté, a színpadé csak az, a mi új, meglepő, csiklandós és frappáns, ha idegen is. A párisi életviszonyokat színpadról jobban ismerjük, mint a magunkéit, ha csak Goldstein Számit nem tekintjük a magyar fővárosi élet tükrének. Mi kötelezettségük lehet önöknek, a kiknek igényeit senki sem respektálhatja? Az előadó művészet teljesen háttérbe szorította a tartalmi szempontot. A fővárosban drámaírók és fordítók szerepeket írnak és fordítanak egyes művészek számára, a vidéki igazgatók csak az ilyeneket hozzák színre, mert hatásosak s a hírlapok reklámjai felköltötték a közönség kíváncsiságát. A hol hosszú a színi évad, természetesen az újdonságok lejárják magukat s vajjon ilyenkor régibb jó magyar darabjainkkal töltik ki a heti műsort? Korántsem. Hisz a mai színész-nemzedék azoknak szerepeit nem is tudja már vagy talán soha nem is tudta. Hugo Bankár és báróját, Teleki Kegyenczét, Czako darabjait talán nem is ismerik. Az új betanulás nehézségén kívül természetesen az üres ház rémképe is borzasztja őket. A könnyebb végét veszik tehát a dolognak s előrántanak egy-egy külföldi, elkopott léhaságot, a melyet könnyen átismételhetnek s azt adják — persze legtöbbször szintén üres ház előtt. A kisebb városokban a rövid évad alatt hamarosan lejátszák a kasszadarabokat s tovább állanak. A fővárosi vendégszereplők a maguk darabjaikat adják elő, a melyekben leghatásosabb szerepük van.

Ilyen nemzeti hivatást teljesítő színészettel szemben, a nemzeti eszmékért s irodalomért ily kevésbé lelkesült közönség közepette nem lehet szó az önök részéről áldozatról. Az áldozatnak csak egy neve van, a melyet önökre saját érdekük tekintete ró. Egy kis lemondás, önmeggyőzés és tartózkodás áldozata, a melyet önök önérzettel s lehangoltság nélkül hozhatnak meg abban a tudatban, hogy ezzel csak hüek maradnak fáradsággal elsajátított eszményeikhez, elméleteikhez, tanulói méltóságukhoz és abban a reményben, hogy a helytelen irányt nem támogatva helyesebb irányba is terelhetik a magyar színművészetet. Az a kör, a melyről előbb beszéltem, az a circulus vitiosus, a mely az. egészséges művelődés megindulását rablánczként nyűgözi, önöknél törhetik meg. Ha önök fölveszik az iskola utmutatását, szívesen és bizalommal fogadják igazgatását s korlátozását, nem lehetetlen, hogy környezetükre s így a közönségre, végre közvetve a színpadra is hatni fognak. Sőt van egy dolog, a melylyel közvetlenül is hathatnak a közönségre és a színpadra is. Sajnos de való, hogy a nagy közönség az előadások alatt nagy részben szeszélyes, fegyelmetlen, szórakozott magatartást tanusít. Tetszésnyilvánításaiban következetlen. Lelkesedést tanusít értéktelen dolgok és a művészet puszta látszatával szemben s közömbös az iránt, a mi megérdemli az elismerést. Az ifjúságnak kell e tekintetben helyes izléssel, szerénységgel, igazságossággal s az iskola által megszilárdított kritikai érzékkel eljárnia. Sajátságos, hogy a nagy közönség, a mely erre legkevésbé szolgáltat példát, leghamarabb készen áll az ifjúság színházi magatartásának megítélésével. „Tulságosan tomboltak.“ „Háromszor kihívták, pedig nem érdemelte meg.“ „A diákokat hidegen hagyta ez a kitünő játék.“ Ilyen megjegyzéseket hallani sokszor s méltán. A közönség s az iskola megköveteli az ifjaktól a szerénységet s elítéli a zajos és izléstelen tetszésnyilvánítást. Az ifjúság helyes magatartása azonban visszahat a közönségre, sőt művelt izlése fejlesztőleg hat a színészekre is.

Azonban az idő előrehaladt, most tehát nem folytatjuk tovább beszélgetésünket, bár még elmondhatnánk egyetmást. Szólhatnánk még arról, hogy azoknak, kik tanulmányi előmenetelükben gyengébbek, nem ajánlatos a gyakori színházbajárás, mert könnyen tulateszik magukat kötelmeiken s mulasztásaikat pótolni képtelenek. Ez azonban már fegyelmi dolog s esetről-esetre szabályoz-

22.

ható. Azonkívül e tekintetben többet bizok helyes belátásukra. Most még csak azt szeretném, hogy pár szóval, — minthogy rögtön csengetnek — valaki összefoglalná, mit kíván az iskola tanulóitól a színházról illetőleg.

(Többen jelentkeznek).

Nos Réthy?

R. Először is olyan darabok látogatását, a melyek iskolai tanulmányaikkal összefüggésben állanak. Azután olyanokét, a melyek az élet iskolájául tüntetik föl a színpadot s erkölcsi eszményeinket fentartják. Végre azokét, melyek a valódi társadalmi műveltség elsajátítására alkalmasak s lelkünknek igazi üdülést nyújtanak. Megkívánja a tartalmatlan, léha és obscoen darabok kerülését, a tanárok vezető, korlátozó és tiltó intézkedéseinek készséges követését a színházban való szerény, ildomos és izléses magatartást, végül szórakozási és tanulási idejük helyes összeegyeztetését.

T. Jól van. Még csak egyet. Megértették, miért nem egyeztem bele tegnap, hogy Szép Helénát megnézzék? Nos Nászai ?

N. Igenis.

T. És sajnálja, hogy nem nézhette meg?

N. Sajnálom, hogy már láttam.

(Csengetés).

II.

Az iskola 1896-97. életéből.

A) Nevezetesebb események.

A tanárkar 1896. évi augusztus 29-én megtartá az alakuló tanácskozást; aug. 30. és 31. napjain tartattak meg a javító vizsgálatok, szeptember 1., 2., és 3. napjain délelőtt történt a tanulók beírása, szeptember 4-én pedig ünnepies isteni tisztelettel s a tanulókhöz intézett igazgatói beszéddel megnyitott az 1896/7. iskolai év. Szeptember 5-étől kezdve megindult a tanítás s a nm. minisztériumtól megszabott rendtartás és a helyben hagyott helyi állandó menet betartásával zavartalanul folyt az év befejezéséig; ugyanekkor vette kezdetét az 1890. évi XXX. t. cz. értelmében a görög nyelv tanítását pótló tanfolyam is az V. osztályban 14, a VI.-ban 13, a VII.-ben 13, a VIII.-ban 7, összesen 47 tanulóval.

Beiratott összesen 417 nyilvános tanuló, 17-el kevesebb, mint az 1895—96. tanévben. Az I. osztályba 94, a II.-ba 80 nyilvános tanuló vétetett föl s így e két osztály mellé a jelen évben is párhuzamos osztály állítottott.

A III. osztályra 75 tanuló jelentkezett s ezért a Nagym. Minisztérium 1896. szept. 3-án 48.932. szám alatt kelt rendeletével táviratilag elrendelé a III. osztály mellé is a párhuzamos osztály állítását s így a jelen évben nyolcz rendes osztály mellett három párhuzamos osztálya is volt az intézetnek.

Megünneplé az iskola Ő Felsége, az apostoli király, legkegyelmesebb urunk névnapját és megkoronáztatásának évfordulóját, ez utóbbit nagy számú közönség jelenlétében ünnepi beszéd, szavalatok és énekdarabok előadásával.

Nagyságos Szieber Ede lovag, királyi tanácsos s tankerületi kir. főigazgató ur márcz. 10., 15., 16., 17. és 18. napjain végezte hivatalosi látogatását, s junius 23. és 24. napjain elnökölt az érettségi szóbel

24.

vizsgálaton, melynek eredménye ezen értesítő VI. fejezetének 4. pontja alatt van kimutatva.

Nagyságos dr. Kádár Ambrus szatmári székesegyházi kanonok, mint püspöki biztos jelen volt a római és gör. kath. vallású tanulók hittani vizsgálatain május 3-án, június 14., 15. és 16. napjain.

A tanulók erkölcsi magaviselete általában jónak mondható. A tanulmányt előmenetelről ezen értesítő V. fejezete alá foglalt érdemsorozatos ugyancsak az V. fejezet 3. táblája ad felvilágosítást.

A latin és görög szertartású kath. tanulók a téli időszakban szent misét ünnep- és vasárnapokon, az év többi részén naponként hallgattak, szent beszédet pedig az év minden ünnepén és vasárnapján, a szentségekhez négyszer járultak, nagyhéten három napi szent gyakorlat után; jelen voltak az egyházi körmeneteken, megünnepelték sz. Imre hercegnek, a gymn. kápolna védő szentjének és sz. Alajosnak, az ifjúság patrónusának napját. A nem kath. vallású tanulók hitoktatóik utasításai szerint s azok felügyelete alatt végezték vallási gyakorlataikat.

Az évfolyamán az intézetet azon jól eső örömet okozó kitüntetés érte, hogy a nmélt. Minisztérium a főigazgatóság útján az 1896. évi érettségi vizsgálat alkalmával elért s „különösen fényes eredményért“ elismerését nyilvánítja.

A nyolcz rendes és három párhuzamos osztálylyal bíró intézetben ezen év folyama alatt egészségtan tanári tanszéket állított a nm. minisztérium s arról is gondoskodott, hogy a kibővített tanintézetnek belső felszerelése is elérje a kellő fokot a mennyiben belső felszerelésre 2374 fjt 70 krnyi összeget utalt ki kegyesen.

A gymn. tápintézet vagyona ezen értesítőben a X. fejezet alatt van kimutatva.

Az ösztöndíjakat, jutalmakat és segélyezést az értesítő VIII. fejezete tünteti elő.

Az évváró vizsgálatok június 13—24. napjain tartattak meg; június 29-én az év ünnepes hálaadó isteni tisztelettel fejeztetett be.

B) Változások a tanári személyzetben.

*Sarmaságh Gézá*t a nm. min. 1896. év jul. 13-án 28.858. sz. a. k. magas rendeletével a VIII. fizetési osztály 3. fokozatába léptette elő; 1897. évi január 26-án 1660. sz. a. pedig a gymn. történetének megírásában kifejtett munkájáért elismerő köszönetben részesíté.

Metz Rudolfot, ki hosszú éveken át fáradhatlan buzgalommal, gondossággal és szeretettel szolgálta intézetünkben a nevelés és oktatás ügyét, a nagym. miniszt. 1896. évi aug. 31-én 44.005. sz. a. kelt ren-

23.

deletével saját kérelmére nyugalomba helyezte s egyszersmind a tankerületi főigazgatóság útján a buzgó szolgálatért köszönetét fejezte ki a nyugalomba vonuló tanárnak. Az így megüresedett rajztanári tanszékre

Majoros Károly, ki eddig a podolini kath. gymnasiumnál működött, neveztetett ki a nagym. min. 1896. aug. 24-én 44.006. sz. a. kelt magas rendeletével s ugyanezen rendelettel a IX. fizetési osztály 2. fokozatába soroztatott.

Lehoczky József rendes tanár, ki eddig a fehértemplomi állami főgymn. működött, a tanárkarnak kiegészítésére a nm. min. 1896. szept. 11-én 49.757. sz. a. kelt rendeletével intézetünkhöz helyeztetett át.

Fölkel Béla áldozópap, a III. párhuzamos osztályhoz helyettes tanárrá neveztetett 1896. évi okt. 31-én 59.407. sz. a.

Ratkovszki Pál id. igazgatót ő cs. és apost. kir. Felsége 1896. november 15-én a szatmári kir. kath. főgymnasium rendes igazgatójává nevezte ki (26. XI. 64.440. sz.)

Lichtenegger József rendes tanárt, ki ugy a tanárkarnak, mint a tanuló ifjuságnak osztatlan szeretét bírta, a nm. miniszt. 1896. évi decz. 31-én 65.151. sz. a. k. magas rendelettel a budapesti V. ker. kir. kath. főgymnasiumhoz helyezte át. Az így megüresedett tanszékre egyidejűleg

Glósz János okleveles tanár neveztetett ki id. helyettes tanári minőségben.

Dr. Török István a nm. min. 1897. évi január 19-én 47. sz. a. kelt magas rendeletével a szatmári kir. kath. főgymnasiumhoz iskola orvossá és egészségtan tanárrá neveztetett ki.

Jaskovics Ferencz és *dr. Schöber Emil* tanárokat a nm. min. 65.101/96. sz. a. kelt rendeletével a IX. fiz. osztályelső fokozatába léptette elő, *Radlinszky József* tanárt pedig 1897. évi máj. 10-én 22.609. sz. a. k. magas rendeletével a VIII. fizetési osztály 3. fokozatába nevezte ki.

C) A tanárok irodalmi és társadalmi működése.

Dr. Fechtel János, tanit a szatmári keresk. tanoncziskolában, választmányi tagja és titkára a Kölcsey-körnek, választmányi tagja a szatmár-egyházmegyei irodalmi körnek, a szatmári első gőztéglagyár felügyelő bizottságának elnöke, az orsz. középiskolai tanáregyesületnek tagja; felolvasást tartott a Kölcsey-kör matinéján.

Dr. Fodor Gyula, a kereskedő tanoncziskola igazgatója, a kath. kaszinó alelnöke, a Kölcsey-kör irod. szakoszt. előadója, a tanító-egyesület választmányi tagja; tagja a Philologiai tarsaságnak s középiskolai

26.

tanáregyesületnek; dolgozott a Dávid-féle Latin Praeparatiok vállalatában ; közművelődési és szépirodalmi cikkeket irt a helybeli lapokba.

Jaskovics Ferencz, Szatmár szab. kir. város törvényhatóságának bizottsági tagja, alelnöke és működő tagja a szatmári dalegyesületnek, alelnöke a Kölcsey-kör irodalmi szakosztályának, alelnöke a gymn. tápintézetnek ; választmányi tagja a helybeli polgári Társaskörnek, a Lövész-egyesületnek, s szatmármegyei Széchényi-Társulatnak, a szatmár-egyházmegyei irodalmi körnek, a kath. kaszinónak és a szatmármegyei róm. kath. néptanítók egyesületének ; tagja az Orsz. Középisk. Tanáregyesületnek; felolvasott a Kölcsey-körben, cikkeket irt a helyi lapokba.

Krompaszky Béla, az Orsz. Középisk. Tanáregyesület r. tagja.

Dr. Kurtz Sándor, a Szatmárvárosi Takarékpénztár-egyesület igazgatósági tagja; dolgozott a helyi lapokba, tanított a szatmári kereskedő tanoncziskolában.

Majoros Károly, tagja a felvidéki történelmi társulatnak, az Orsz. Iparművészeti társulatnak s a Középisk. Tanáregyesületnek.

Nagy József, a történelmi társulat r. tagja.

Pataki Lajos, tagja a szatmár-egyházmegyei irodalmi körnek és a tanítóképző intézeti tanárok országos egyesületének ; választmányi tagja a szatmári kath. kaszinónak és a sz. Ceciliről nevezett énekegyesületnek ; 3 hosszabb tanulmányt közölt a „Magyar Tanítóképző“ című fővárosi szaklapban.

Ratkovszki Pál, elnöke a gymnasiumi tápintézetnek, a szatmár-vármegyei takarékpénztár részvénytársaság felügyelő bizottságának, a „Pázmány-sajtó“ választmányának; választmányi tagja a városi kiseddóvó egyesületnek, a szatmáregyházmegyei irodalmi körnek, a kath. kaszinónak; rendes tagja a math. és phis. társulatnak; cikkeket irt a helyi lapokba.

Ruprecht Alajos, tanít a helybeli kereskedő tanoncziskolában, a szatmáregyházmegyei irodalmi körnek, a szatmári dalegyesületnek működő és választmányi tagja, a szatmári Kölcsey-kör irodalmi szakosztályának működő, az Orsz. Középisk. Tanáregyesületnek s több más egyesületnek rendes tagja. Cikkelyeket közölt a helyi lapokban s a Budapesten megjelenő „Magyar Szemlé“-ben.

Sarmaságh Géza, titkára a szatmárvármegyei Széchényi Társulat cz. közművelődési egyesületnek és a szatmáregyházmegyei Irodalmi Körnek; választmányi tagja a városi kiseddóvó egyesületnek, a Kath. Kaszinónak, a Kölcsey-kör irodalmi szakosztályának; rendes tagja a budapesti Aquinói sz. Tamás-társaságnak, továbbá a Középisk. Tanáregyesületnek és a Szent-István-társulatnak s külső tagja a budapesti Paeda-

27.

gógiai Társaságnak. Tanít a szatmári kereskedő tanonciskolában. Tanügyi, közművelődési és ismeretterjesztő cikkeket írt a helyi lapokba.

Simsa Kornél a math. és phys. társulat rendes tagja, törv. hites ruthén tolmács, írt több tárczacikket.

dr. Schöber Emil, rendes tagja a kir. m. természettudományi társulatnak, a szatmár egyházmegyei irodalmi körnek és a Kölcsey Körnek, külső tagja a budapesti paedagogiai társaságnak, tanít a helybeli kereskedő tanonciskolában. A Kölcsey-körben két előadást tartott, „az élet tüzhelye“ és „a virágok élete“ czimen.

Erdélyi Imre, tagja az Orsz. Középisk. Tanáregyesületnek, a községi iskolaszéknek, pénztárosa a szatmári róm. kath. egyházmegyei néptanítók segély-egyesületének, tanít a kir. kath. fitanítóképző intézetben, rendes tagja az orsz. kalh. tanítói s. alapnak, az „Eötvös-alap“ egyesületnek, és a szatmármegyei r. k. néptanítók egyesületének. Cikkeket írt a helyi és fővárosi lapokba.

D) Az egészségi állapot.

Ezen év súlyos kézzel nehezedett intézetünk növendékeire; öt tanuló szenderült jobb létre az év folyama alatt, így a halálozás a növendékek 1•2 száztólíját tette ki. A halálozás ezen szokatlanul nagy száma daczára az egészségi állapot az intézetben kedvezőnek mondható, mert az elhaltak közül három gyöngye gyermekkorától fogva állandóan beteges s szervi bajokban szenvedő volt s csak kettő esett szórványosan fellépő ragályos betegségnek áldozatául. Az intézet összes növendékei közt a közelebbi évek egyikében sem volt oly gyér a hosszabb időre terjedő betegeskedés, mint ez évben, sőt a rövid tartamu betegségek is aránylag igen kis számmal fordultak elő.

A tanulók egészségi állapotára s testi nevelésére kellő gond fordított. Nem csekély előnyére szolgált az egészségügynek azon körülmény, hogy az intézet végre iskola-orvost, ki egyuttal az egészségtannak is tanára, nyert.

Az iskola-orvos kineveztetéseig ez évben is dr. Erdélyi Károly gyakorló orvos ur részesíté ingyen gyógykezelésben az intézet szegényebb sorsu növendékeit.

Az újraoltást igazolni nem tudó tanulókat dr. Vajay Imre városi kerületi orvos ur szeptember hóban beoltotta.

Dr. Jéger Kálmán városi tisztii főorvos ur két ízben meglátogatta az intézetet s ez alkalommal megvizsgálta minden egyes tanuló szemét.

E) Az ifjusági „Kazinczy önképző-kör“ jelen évi működése.

1896. szeptember 19-én alakult meg ez idén is a szokott buzgalommal és munkakedvvel negyedszázadon túl virágzó Önképző-körünk. Vezetését újból Jaskovics Ferencz, a magyar ny. és irod. tanára vállalta magára, ki megnyitó beszédében rámutatott arra a nagy férfiura, kinek nevét a kör zászlójára írta, s kit ez új ezer év küszöbén is önérzettel vallhatunk magunkénak. Mije volt Kazinczy nemzetének? Ezt igazán csak most ítélhetjük meg. Akárcsak egy Széchenyi a politikai és társadalmi élet terén, az volt Kazinczy az annyira szükséges és jogos nyelvújításnak munkásságában és harcaiban. A nyelv ügyében egymaga többet tett, mint előtte századok tettek, ötven évig tartó szakadatlan munkássága alatt élő akadémiája volt ő nemzetének. Egész életén át azért küzdött, azért fáradozott szüntelenül, hogy a magyar nyelvet gazdaggá, széppé, tisztává és nemessé tegye és méltó helyet szerezzen annak az európai művelt népek nyelvei között. Elődeink méltán írták a kör zászlajára Kazinczy nevét; gyűljünk mi is e zászló alá, legyen komoly és kitartó ez évi munkánk, hordozzuk becsülettel kezünkben Kazinczy zászlaját.

A kör tisztviselőinek a következő tagokat választotta: ifjusági elnök: Csetkovits Miklós VIII. oszt. tan., főjegyző: Hatvani Béla VIII. oszt. tan., pénztáros: Verebi Antal VIII. oszt. tan., főkönyvtáros: Stetiú Viktor VIII. oszt. tan., aljegyző: Lakatos Géza VII. oszt. tan., al-könyvtárosok: Flontás Demeter és Hedry Béla VII. oszt. tanulók.

A kör rendes tagjai voltak a VII. és VIII. oszt. ifjak közül harminczhatan, ezeken kívül résztvettek a gyűléseken, mint rendkívüli tagok az V. és VI. osztálybeli tanulók, kik szavaltak és a szavalatokat egymás közt megbírálták.

Tartott a kör három díszgyűlést és tizennégy rendes gyűlést. A gyűlések tárgya szavalatok, bírálatok és művek felolvasása volt. *)

A díszgyűlések kedves iskolai ünnepélyek voltak. A zöld galyakkal diszitett teremben összegyűlt szülők és tanügybarátok előtt a lelkes ifjuság mindig csinos kis programmal lépett fel.

Az 1896. decz. 13-án tartott *Vörösmarty ünnepély* lefoglalása a következő volt: 1. Hymnus, énekelte a főgymn. énekkar. 2. Uri hölgyhöz, Vörösmartytól, szavalta Verebi Antal VIII. oszt. tan. 3. Felolvasás, tartotta Csetkovits Miklós VIII. oszt. tan. 4. Szép Ilonka (melodráma), előadta Friedmann Miksa VII. oszt. tan., harmoniumon kísérte Tanódy

*) A szóbeli előadás fejlesztésére kiváló gond lett fordítva. A jeligével ellátott munkák, számszerint 18, részint eredeti költemények, elbeszélések, többnyire fordítások és felülbírálatok voltak.

29.

Endre V. oszt. tan. 5. Főjegyzői jelentés, tartotta Hatvani Béla VIII. oszt. tan. 6. Jólát, Vörösmartytól, szavalta Flontás Demeter VII. oszt. tan. 7. Honvág, énekelte a főgymn. énekkar.

Az 1897. évi márcz. 14-én *márczius 15-ének* a nemzeti jelentőségű nagy napnak *emlékére* a tankerületi főigazgató úr jelenlétében rendezett hazafias ünnep következőképen folyt le: 1. Hungaria, előadta a főgymn. énekkar. 2. Nemzeti dal, Petőfitől, szavalta Jászay Jenő VIII. oszt. tan. 3. Petőfi hazafias költsé, írta és felolvasta Brüder Albert VIII. oszt. tan. 4. Zongorán játszott Tanódi Endre V. oszt. tan. 5. Márczius 15., írta Lakatos Géza VII. oszt. tan. 6. Élő szobor, Vörösmartytól, szavalta Verebi Antal VIII. oszt. tan. 7. Főjegyzői jelentés, tartotta Hatvani Béla VIII. oszt. tan. 8. Induló, énekelte a főgymn. énekkar.

A koronázás évfordulója napján, jun. 8 án tartott iskolai ünnep műsora a következő volt: 1. Király-hymnusz, Jókaitól, előadta a főgymn. énekkar. 2. Hymnusz, Vörösmartytól, szavalta Csetkovits Miklós VIII. oszt. tan. 3. Beszéd, tartotta Sarmaságh Géza főgymn. tanár. 4. Szózat, szavalta Flontás Demeter VII. oszt. tan. 5. Angyaldal, előadta a főgymn. énekkar. 6. Zizim, Zalár Józseftől, szavalta Verebi Antal VIII. oszt. tan. 7. Tavasz dal, énekelte a főgymn. énekkar.

E díszgyűléseken a nyilvánosság előtt fényesen mutatta be a kör csöndes szerény munkásságát. A kör ünnepélyein közreműködött a gymnasiumi énekkar Pataky Lajos énektanár buzgó vezetése alatt.

A kör könyvtára három főcsoportra van osztva: 1. IV. osztálybeliek könyvtára 101 mű, nagyrészt ifjúsági iratok. 2. Az V. és VI. osztályu tanulók könyvtára 130 mű, földrajzi, utazási, szépirodalmi munkák. 3. A VII. és VIII. oszt. tanulók könyvtára 269 mű öt csoportra osztva, u. m. tanulmányokra, költői és prózai művekre, történelmi, nyelvészeti és világirodalmi olvasmányokra.

Járt a körnek a Budapesti Szemle, a Képes folyóirat és a történelmi életrajzok füzetekben.

A kör vagyona készpénzben 500 ft.

Verebi Antal VIII. oszt. és Flontás Demeter VII. oszt. tanulók, mint a kör legszorgalmasabb tagjai egy-egy arany jutalmat kaptak, ugyancsak egy aranyat kapott Lakatos Géza a jegyzőkönyvek nagy gonddal készítéseért.

F) A gyorsíró-kör ez évi működése.

Az intézet gyorsíróköre a jelen tanévben is megalakult és az ifjak az eddigi sikereken buzdulva nagy számmal jelentek meg az alakuló gyűlésen, a melyen megválasztották a tisztkart. A védnöki tisztet az

30.

igazgató vállalta el, a kör elnöke Lichtenegger távozása után dr. Fodor tanár volt.

Tisztviselőknek megválasztották:

titkáruul *Mandelbaum* Jenő, VIII. o. tanulót; első előadóul *Lakatos* Géza, VII. o. t., második előadóul *Ambrózy* Sándor VI. o. t., pénztárnokul *Tamás* Gyula VI. o. t., főjegyzőül *Honáth* Gyula VII. o. t., aljegyzőül *Déri* István VI. o. t., könyvtárnokul *Tanódy* Endre V. o. t. Beiratkozott az év elején 58 tag, időközben kilépett 18, az év végén maradt 40, a kik az órákat (hetenkint 1—1) szorgalmasan látogatták. Tanfolyam volt kettő : a haladók 16-an elsajátították a vitairást Bódogh I. tankönyve alapján, a kezdők 24-en a gyorsírást levelező részét Forrai S. tankönyve alapján. Ezenkívül megismerkedtek a gyorsírás történetével s a gyorsíró intézményekkel.

A kör könyvtára számára járatta a Gyorsírási Lapokat, a Budapesti Gyorsírót. A kör a szegényebb tanulókat ellátta tankönyvekkel.

A kör vagyoni állapota: a Szatmári takarékpénztárban van 361 kor. 20 fillér. Tagsági díjakból az évváró gyűlésig befolyt 174 korona; kiadás volt az évvárásig 71 korona, pénztári maradvány 103 korona. A kör összes vagyona 464 kor.20 fil. Az előadók tiszteletdíjul 20—20 koronát, többen szorgalmuk jutalmául könyveket kaptak, és pedig *Déri*, *Tamás*, *Navora* VI., *Veres*, *Bodnár*, *Supka*, *Tasnády* V., *Lakatos* Mihály IV., *Gottsman* G. III. A., *Némethy* III. B. o. tanulók.

G) Tornaügy.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium tornaszerek gyarapítására 452 forintot utalványozott. A meglevő szükségesebb szerek még korántsem elégségesek, azonban reménységünk van, hogy a magas minisztérium a hiányokat rövid idő alatt pótolni fogja.

Az ezredéves tornaverseny kitüntető oklevelét az intézet február hónapban kapta meg. Ugyanekkor kapta meg Erdélyi Imre tornatanár is a magyar tanulók ezredévi tornaversenyének rendezésére kiküldött bizottságtól a verseny rendezésében való hazafias közremunkálásáért az elismerő és köszönő okiratot.

A tornaszat gyakorlása alul egy régebbi miniszteri rendelet értelmében felmentve lett a VII. osztályból 9, a VIII. osztályból 3 papnövendék. Ezeken kívül állandó testi bajok miatt főigazgatói s igazgatói fölmentést kapott 15 tanuló.

Az intézeti tornaverseny, a mely egyuttal a tanulók tornavizsgálata is volt, a nagym. vallás- és közokt. miniszter urnak 1892. évi május 31-én 1193. eln. sz. a. kiadott rendelete értelmében június hó 13-án,

vasárnap délután tartatott meg a gymn. udvarán. A hírlapok és külön meghívók útján értesített közönség eddig még soha nem tapasztalt érdeklődést tanusított, s a tágas udvar alig volt képes befogadni a több százra menő — a tornaügy iránt melegen érdeklődő — uri és iparos közönséget.

A jelenvoltak között láttuk : Galba Lajos kir. törvényszéki elnököt nejével, Ludmann Gyula honvéd ezredes nejét, Nicoladoni Henrik cs. és kir. alezredest, Stovicsek Frigyes m. kir. honvéd alezredest, dr. Kádár Ambrus kanonokot, Aiben Mátyás nyug. főgymn. igazgatót, Georgevics László őrnagyot, Kiss Gedeon városi fő- és Péchy Antal alkapitányt, Toperczer Kálmán és dr. Papolczy Gyula törvényszéki bírókat nejeikkel és családjaikkal, Némethy János műszaki tanácsost, Balási József földbirtokost Ér-Körtvélyesről, Fogarassy Sándor mérnököt, Tanódy Márton orvost, Lengyel Endre földbirtokost, dr. Lengyel Mártont, Karenovics Gyula és Tombory Virgil a m. kir. államvasutak főtisztviselőit, Csomay Imre ügyvédet, Braumberger József cs. és kir. nyug. őrnagyot, Zavaczky Antal századost, Szentiványi Sándor gyógyszerészt, dr. Sebeők Antal m. kir. honvéd főorvos nejét, a cs. és kir. közös és m. kir. honvéd tisztikar tagjait igen nagy számban, Majos Károly állami anyakönyvi felügyelő nejét és családját, a róm. kath. és gör. kath. tanítói kart, az őszes tanárokat családostul, stb. stb. ; különösen nők voltak igen nagy számban.

A verseny műsora a következő volt: 1. Felvonulás. 2. Ének, előadja a főgymnasiumi énekkar. 3. Szabadgyakorlatok, I. A és B osztály. 4. Verseny rudmászás I. A és B, II. A és B o. 5. Verseny kötélmászás III. A és B, és IV. o. 6. Verseny magas- és távugrás III. és IV. o. 7. Játék : farkas és bárány III. A o. két csapatban. II. I. Ének, előadja a főgymn. énekkar. 2. Verseny függeszkedés kötelén V., VI., és VII. o. 3. Verseny magas- és távugrás V. —VIII o. 4. Verseny rudugrás V.—VIII. o. 5. Verseny sulydobás V.—VIII. o. 6. Birkózás. 7. Ablakugrás. VI. o. III. 1. ének, előadja a főgymn. énekkar. 2. Szertornázás. 3. Játék: labdakergető és hajszó VII. o. 4. Kötélhuzás IV., VI. és VII. o. 5. Sulyemelés (30 és 50 kiló) V.—VIII. o. 6. Kezenjárás. 7. Mentési kísérletek VII. o. 8. Ének, előadja a főgymnasiumi énekkar. A 22 pontból álló műsor igen változatos volt, s előadása fél öttől hét óráig tartott el. A versenybíróság állott Jaskovics Ferencz, Lehóczky József, Löfler József és Erdélyi Imre tanárokból. A versenybíróság ítélete alapján, mint győztes „elismerő okiratot“ a következő 39 tanuló nyert : az I. A osztályból: Bolemann Antal, Göde József és Komka László; az I. B osztályból: Burda Nándor, Kálmán Miklós és Zombory László ; a II. A osztályból; Imlauer Vilmos, Jósits Miklós és Südy Tibor; a II. B osztályból: Ber-

tók Béla, Faulvetter Ignác, Hauler Pál és László Mihály; a III. A osztályban: Szegedy Pál, Pittner József és Haller György; a III. B osztályban : Bura Lőrincz, Vilhelm András és Komka József; a IV. osztályban : Gyene István, Tombory Virgil, Gerinczy Pál, Ledniczky János; az V. osztályban : Veres János, Merker Márton, Probszt Jakab, Mátyás Antal, Czinner Lajos és Bart István; a VI. osztályban: Czir István, Csomay Aladár, Gyüre István, Brózik Engelbert és Vodicska Ferencz; a VII. osztályban: Miller Béla, Flontás Demeter és Hedry Béla; a VIII. osztályban : Vereby Antal és Demkő Sándor.

A legügyesebb versenyzők jutalmazására rendelkezésre állott a helybeli tornaegyesület adománya 1 drb. tiz frankos arany, egy magát megnevezni nem akaró adománya 1 db. tiz koronás arany, továbbá a főgymn. igazgató adománya 10 korona. Ezen jutalomdíjakat a versenybiróság a következő jeles tornászóknak ítélte : Miller Béla VII. oszt. tanulónak a tiz koronás aranyat, Csomay Aladár VI. o. tanulónak a tiz frankos aranyat, Flontás Demeter VII. o. tanulónak 4 koronát, Veres János V. o. tanulónak 3 koronát, Gyene István IV. o. tanulónak 3 koronát.

Nagyban emelték a tornavizsgálat fényét a főgymnasiumi énekkarnak a szünetek között szabatosan előadott énekei, a mi Pataki Lajos énektanár szakszerű s fáradhatlan buzgóságát dicséri.

A tornavizsgálat befejeztével a VII. oszt. tanulói mentési kísérletet mutattak be nagy ügyességgel, melyet dr. Török István orvos, az egészségtan tanára gyakorolt be, mely új intézmény először lett a nagy közönségnek bemutatva s a jelenvoltak által kellemesen fogadva, a szakértő katonatisztek által pedig dicsérettel kitüntetve.

A tanulók az arra alkalmas időben a fürdést és uszást a Szamos folyón két jól berendezett uszodában mérsékelt díj mellett kellő felügyelet alatt gyakorolták.

A korcsolyázást az elmúlt télen az állandó lanyha idő miatt sem a korcsolya-egyesület által fentartott igen alkalmas jégpályán, sem más erre alkalmas helyen nem gyakorolhatták.

A labdázást és egyéb játékokat a város által játékhelyül átengedett s a gymnasiumhoz alig 10—15 percnyire fekvő zöld pázsiton, a katonai gyakorlótéren üzték. Ezen gyönyörű játéktérnek az az egyedüli hibája, hogy egyetlen fa sincs a területen, mely a játzókat a nap heve ellen megvédhetné.

A hónapok óta tartó állandó esőzések miatt egyetlen kirándulást sem lehetett tartani.

III.

A tanári személyzet

1. **Erdélyi Imre**, világi, rendes tornatanító ; tanítá a tornát minden osztályban heti 22 órában.

2. **Fásztusz Elek**, áldozó pap, szentszéki ülnök, rendes tanár, a III. A) osztály főnöke; tanítá a magyar és latin nyelvet a III. A), a görög nyelvet a VII., a történelmet a IV. osztályban heti 17 órában.

3. **Fechtel János**, áldozó pap, a bölcelet doctora, rendes tanár, róm. kath. hitszónok, a II. A) osztály főnöke; tanítá a magyar és a latin nyelvet a II. A) osztályban, a történelmet az V. és VIII. osztályban heti 18 órában, a francia nyelvet két fokosztályban heti 2 órában.

4. **Fölkel Béla**, áldozó pap, hely. tanár, az I. B) osztály főnöke ; tanítá a magyar és latin nyelvet az I. B) osztályban, a történelmet a III. B) osztályban heti 17 órában.

5. **Fodor Gyula**, világi, a bölcelet doktora, rendes tanár, a VII. osztály főnöke ; tanítá a magyar nyelvet a IV., a latin nyelvet a VII. a görög-pótló irodalmat a VII., a görög nyelvet az V. osztályban heti 17 órában.

6. **Glósz János**, világi, okl. hely. tanár, tanítá a latin nyelvet az V. és VI. osztályban, a német nyelvet a III. B) osztályban heti 16 órában.

7. **Hozás János**, gk. áldozó pap, gk. vallástanár és hitszónok; tanítá a vallástant románul és magyarul mind a nyolcz osztályban heti 12 órában, a román nyelvet és irodalmat a közép és felső fokosztályban heti 4 órában.

8. **Jaskovics Ferencz**, világi, rendes tanár, okl. tornatanár, az önképzőkör vezetője, a VI. osztály főnöke; tanítá a magyar nyelvet és irodalmat a VI. és VIII. osztályban, a német nyelvet a IV. VI. és VIII., a görög-pótló irod. a VIII. osztályban heti 16 órában.

9. **Krompaszky Béla**, világi, rendes tanár, a physikai tár kezelője; tanítá a számtant az I. A) és II. A) osztályban, a mennyiségtant a

VII. és VIII. osztályban, a phys. földrajzot a III. A) osztályban, a természettant a VIII. osztályban heti 18 órában.

10. **Kurtz Sándor**, világi, a bölcsélet doktora, cs. és kir. tart. hadnagy, rendes tanár, az I. A) osztály főnöke ; tanítá a magyar és latin nyelvet az I. A) osztályban, a görög-pótló magyart az V. és VI. osztályban heti 17 órában.

11. **Lehóczky József**, világi, rendes tanár, okl. tornatanár, a III. B) osztály főnöke; tanítá a számtant az I. B), II. B), III. B) oszt., az algebrát a IV., a rajzoló mértant és phys. földrajzot a III. B) osztályban heti 17 órában.

12. **Löffler József**, világi, rendes tanár, okl. tornatanár, a IV. osztály főnöke; tanítá a magyar és latin nyelvet a III. B) osztályban, a latin nyelvet a IV. osztályban, a szépírást a II. A) osztályban heti 16 órában.

13. **Majoros Károly**, világi, rendes tanár, tanítá a rajzoló mértant a II. A) és B), III. A) és IV. osztályban, a görög-pótló rajzot az V—VIII. osztályban, a szabadkézi rajzot két fokosztályban heti 20 órában.

14. **Nagy József**, világi, rendes tanár, tanítá a földrajzot az I. B) és II. B) oszt.-ban, a tört. a III. A) és IV. osztályban, a polit. földr. a VII. osztályban heti 17 órában.

15. **Pataki Lajos**, áldozó pap, a szatmári elemi és felső népes polg. isk. tanítóképző intézet tanára, tanítá az egyházi chorálokat és a négy szólamu műéneket heti 3 órában.

16. **Radlinszky József**, világi, rendes tanár, a VIII. osztály főnöke, tanítá a latin nyelvet a VIII. osztályban, a görög nyelvet a VI. és VIII. oszt.-ban, a szépírást az I. A) és B) osztályban heti 16 órában.

17. **Ratkovszki Pál**, áldozó pap, szentszéki ülnök, igazgató, tanítá a matematikát az V. osztályban heti 4 órában.

18. **Reiser György**, áldozó pap, a theol. doktora, rk. rendes vallástanár és hitszónok; tanítá a vallástant minden osztályban heti 18 órában.

19. **Ruprecht Alajos**, áldozó pap, a theol. borostyánkoszorusa, tanácskozási jegyző, rendes tanár, az V. osztály főnöke, az ifjusági könyvtár őre ; tanítá a magyar nyelvet és irodalmat az V. és VII. osztályban; a német nyelvet a III. A), V. és VII. osztályban heti 16 órában.

20. **Sarmaságh Géza**, áldozó pap, szentszéki ülnök, rendes tanár, a tanári könyvtár őre, a II. B) osztály főnöke; tanítá a latin és magyar nyelvet és a szépírást a II. B), a bölcséletet a VIII. osztályban heti 16 órában, a román nyelvet a kezdő fokon heti 2 órában.

21. **Schöber Emil**, világi, a bölcsélet doktora, rendes tanár, a vegytani és természetrajzi táruk öre ; tanítá a földrajzot az I. A) és II. A) osztályban, a természetrajzot a IV. V. és VI. osztályban heti 16 órában.

22. **Simsa Kornél**, világi, rendes tanár; tanítá a természettant a VII., a matematikát a VI., a számlant a III. A), a rajzoló mértant az I. A) és I. B) osztályban heti 16 órában.

23. **Török István**, világi, az összes gyógyt. doktora, okl. iskolaorvos és egészségtan-tanár; tanítá az egészségtant a VII. osztályban heti 2 órában.

Jegyzet. Az áldozó papok a szatmári egyházmegye tagjai, a gör. kath. vallástanár a szamosujvári egyházmegye tagja.

Az ev. ref. vallásit tanulók oktatást Makai Elek ev. ref. lelkésztől, az izr. valássuak Steuer Ábrahám okl. rabbitól nyertek.

IV.

Az 1896—97. évi tanítás tárgyának kimutatása.

I. A) és B) OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv: a róm. kath.-nál: Egri közép-katekizmus, a gör. kath.-nál: Catechismu de midilocu. Tananyag : a ker. kath. hit elemei, a parancsok és az egyház kegyszerei. Tanította heti 2 órában dr. Reiser és Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyvek : dr. Szinnyei József Magyar Olvasókönyve I. r. és Iskolai Magyar Nyelvtana I. r. Végzett tananyag: az olvasókönyv 1—6. 12—14. 17. 23. 24. 27 a. 28—30. 32—44. 47. 48. 53, 55. 57. 58. 60. 62. 63. számú olvasmányai, melyek közül a költőiek be is említették. Az olvasmányok alapján a nyelvtanból a hangok, a mondatok és nemeik, a mondatrészek, a beszédrészek, igeidők és módok, szóképzés és szóösszetétel. Havonta 2 írásbeli dolgozat, összesen 16. A helyesírás gyakorlására tollba mondott szöveg leírása, mondatok alkotása megszabott mondatrészekkel, igealakok, mondatrészek meghatározása. Tanította heti 6 órában dr. Kurtz az I. A.-ban, Fölkel az I. B.-ben.

Latin nyelv. Tankönyvek : Pirchala Imre Latin Olvasó és Gyakorló könyve és Latin nyelvtana 2. kiadás. Tananyag: az olvasókönyv 1—43. latin és 1—42. magyar szövegü olvasmánya alapján a főnevek, melléknevek, névmások, számnevek ejtegetése és a nemre vonatkozó szabályok ; adverbiumok képzése, elüljárók ; a coniugatio. Tárgyi szócsoportok. Hetenkint 1 írásbeli dolgozat, az olvasmány és a szócsoportok szavaiból alkotott mondatok latinra való fordítása ; összesen 28 dolgozat. Tanította heti 7 órában dr. Kurtz az I. A.-ban, Fölkel az I.-ben.

Földrajz. Tankönyv: dr. Brózik-Paszlavszy: Földrajz gymnasiumok számára I. k. Tananyag: I. Bevezető földrajzi ismeretek. Hazánk

hegy- és vízrajza; égalji, természet- és néprajzi viszonyai; megyéi, nevezetesebb városai. Részletesen az egyes vidékek vízválasztói, a Duna és Tisza vízkörnyezete. II. Európa tagoltsága. A tagok elhelyezése. Európa határai. A törzs felszínének általános jellemzése. Részletesen az Alpok, Francia-, Német-, Csehközéphegység, továbbá a francia, germán és szarmát alföldek. A hegyrajzzal kapcsolatban a törzs vízrajza, különösen a Duna és a Rajna folyási iránya és vízkörnyéke. Európa csatornahálózata. III. A tagok hegy- és vízrajza. IV. Európa politikai viszonyai., alkalmazva a már megtanult hegy- és vízrajzi viszonyokat. Tanította heti 4 órában dr. Schöber az I. A.-ban, Nagy az I. B.-ben.

Számtan. Tankönyv: Gerevich-Orbók Számtana. Tananyag: A mennyiség és mennyiségtan fogalma és felosztása. A szám meghatározása és osztályozása. A számlálás és a természetes számsor keletkezése. A tizes számrendszer; ennek alapján számműveletek egész számokkal és tizedes törtekkel. Számműveletek többnevű számokkal és ezzel kapcsolatban az időszámolás. A métermérték. Számműveletek közönséges törtekkel. Iskolai írásbeli dolgozat havonként egy-egy, összesen: 8. Házi előkészületül óráról-óra példák kidolgozása. Tanította heti 3 órában Krompaszky az I. A.-ban, Lehoczky az I. B.-ben.

Rajzoló geometria. Tankönyv: Dr. Gerevics Emil Rajz. geometria I. r. Tananyag: Bevezetés. A szükséges rajzszerkezetek ismertetése. A test, a három kiterjedés; a lap, él és csúcs. A vonal nemei. Az egyenes. Vízszintes sík ; vízszintes függélyes és ferde egyenes. Pont és egyenes, két pont és egy egyenes. Párhuzamos és összetartó egyenesek. Az egyenes nagysága. A szög, iv, kör, középpont; sugár, húr, átmérő, metsző és érintő. Középponti szög. Műveletek körrel, ívekkel és szögekkel. A szög mérése. A szögek nemei. Szögpárok. Idom Szimmetrikus idomok. A háromszögek, alkotórészeik és tulajdonságaik. Összeillő háromszögek. Négyszögek, sokszögek. A húr vonatkozásai a körhöz. A csiga-, kigyó-, hullámvonal, tojásidom és kerülék. Területmérés. A geometriai ornamentális rajz elemei. Tanította heti 3 órában Simsa Kornél az I. A. és I. B.-ben.

Szépírás. Folyó magyar írás, kis és nagybetűk Vajda Pál mintái szerint. Tanította heti 1 órában Radlinszky az I. A. és I. B.-ben.

Testgyakorlat. A szabadgyakorlatokból: a karlendítések, lökések és ütések minden irányba, törzshajlítások és forgatások, térd- és lábemelés. A katonai rendgyakorlatokból: sorakozás, fedezés, kanyarodás, ellenvonulás 8-as sorokba, nyitódás és zárkózás. A szer- gyakorlatokból : mászás póznán és kötélén ; rézsutos létrán : egy-

szerü fel- és lemenés, átbuvás a fokok közt; korláton: támlázás, törzsfordítás, lábemelés stb. A játékok közül: bárány és farkas, kánya és kotló, fehér és fekete, továbbá az ezen vidéken divatos labdajáték, egyes és hármas kapó, körróta (várban forgó), kifutó, suszter. Tanította heti 2 órában az I. A. és B. osztályban Erdélyi.

II. A) és B) OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv: a róm. kath.-nál: Schuster-Róder, a gör. kath.-nál: Schuster-Popu tankönyve. Tananyag: Az ó-szövetségi bibliai történetek. Heti 2 órában tanította Reiser és Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyv: Szinyei József Magyar Olvasókönyve II. r. és Iskolai magyar nyelvtana II. r. Tananyag: az olvasókönyvből az 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 11. 12.13. 15.16.17.18. 19. 20. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.31. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 42. számú darabok, melyek közül a költemények nagyobb részét be is emlezték. Az olvasmány alapján a nyelvtanból: a határozók; összetett mondatok; a mellérendelt mondatok s az alárendelt mondatok fajai. Az egyenes és függő beszéd. Mellékmondatok rövidítése, mondatrészeknek mondatokká való átalakítása ; többszörösen összetett mondatok. Havonkint volt két írásbeli dolgozat, összesen 16; tárgyuk egyes olvasmányok tartalmának rövid összefoglalása, a határozók, mellé- és alárendelt mondatok mondattani szerepére vonatkozó mondatok alkotása, mondalrövidítések, mondatrészek felbontása. Tanította heti 5 órában dr. Fechtel a II. A.-ban, Sarmaságh a II. B.-ben.

Latin nyelv. Tankönyvek: Pirchala I. Latin Olvasó- és Gyakorlókönyve és Latin Nyelvtana. Tananyag: a gyakorlókönyv II. évfolyamából az 1—30. latin és 1—29. magyar darabok itt-ott kihagyásokkal, továbbá közmondások és sententiák. Néhány latin olvasmányt és közmondást be is emlezték. Az olvasmány alapján a nyelvtanból : az egész alaktan ismétlése, a hiányos és rendhagyó igék, az igék perf. és sup. formái; begyakorolták a legszükségesebb conjunctiók, az acc. cum.inf., nom. cum. inf. és participiumos szerkezetek használatát. Hetenkint volt egy írásbeli dolgozat, összesen 24; tárgya: az olvasmány szavaiból alakított és a mondattani szabályok begyakorlására szolgáló mondatok magyarból latinra való fordítása. Tanította heti 7 órában dr. Fechtel a II. A.-ban, Sarmaságh a II. B.-ben.

Földrajz. Tankönyv: dr. Brózik-Paszlavszky: Földrajz gymnasiumok számára II. köt. Tananyag: Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália határai, tagoltsága. Égalji, természetrajzi, politikai viszonyai. Részle-

tesen minden egyes világrésznel a tagok szabályszerű elhelyezése, egymáshoz való viszonya. Különösen Európa, Ázsia tagoltsága volt egymáshoz hasonlítva. A fensíkoknak, alföldek és felföldeknek a törzsen való elosztása. A törzs legfontosabb vízvázalásai. A folyók folyási iránya és a hegyek lejtősége, csapása közti összefüggés. Az óceánok tagoltsága, vízkörnyéke. A szárazföldek és az óceánok elosztása a földgömbön. A világrészek tagoltsága egymáshoz hasonlítva. Az egyes világrészekre jellemző ásványok, növények, állatok részint valódi példányokon, részint képekben bemutatva. Az egyes országok politikai leírása, kapcsolatba hozva azok hegy- és vízrajzával a tanultak alapján. Ázsia, Afrika, Amerika néprajza. Tanította heti 4 órában dr. Schöber a II. A.-ban, Nagy a II. B.-ben.

Számtan. Tankönyv: Gerevich-Orbók Számтана. Tananyag : A közönséges és tizedes törtekkel való alapműveletek megisméltése után a számolási rövidítések általában és rövidített számtani műveletek. Az arányosság fogalmának bővebb fejtegetése. A hármasszabály fogalma és az ehhez tartozó feladatok megfejtése; az egyszerű hármasszabály. Az olasz számolási mód. Az arányok és aránylatok tana. Az aránylatok tanának alkalmazása. Száztóli számolás. Havonként egy-egy iskolai dolgozat. Házi előkészületül óráról-órára egy-egy a legközelebbi előadáson előfordult tananyagra vonatkozó példa kidolgozása. Tanította heti 4 órában Krompaszky a II. A.-ban, Lehóczky a II. B.-ben.

Rajzoló geometria. Tankönyv : Mendlik F. és dr. Schmidt Á.: Rajzoló geometria II. r. Tananyag: a kocka, a kocka hálója, a kocka rajzolása, a négyoldalú gúla, hálója és rajzolása. Sík és pont. Sík és egyenes. A síkot metsző egyenes. Az egyenes és a sík hajlásszöge. Síknak síkhoz való helyzete. Párhuzamos és összetartó síkok. A lapszög. Három síknak metszése. A testszög. A testről általában, szögletes és gömbölyű test. A hasáb, egyenes és ferde hasáb, összeálló hasábok. A henger, a gúla, a csonka gúla. Hasonló gúlak. A kúp, csonka kúp, a kúp metszési idomai. Szabályos testek, a gömb, a testek összeállása és hasonlósága, szimmetrikus testek, fölület és köbtartalom kiszámítása. Testminták elkészítése. A síkértményi rajzolás folytatása. Tanította heti 3 órában Majoros.

Szépírás. A német kis és nagy betűk. Német folyóírás. Nagy Sándor magyar és német szépírásai mintái nyomán tanította heti 1 órában Löfler a II. A.-ban és Sarmaságh a II. B.-ben.

Testgyakorlat. Mint az I. osztályban. Heti 2 órában tanította Erdélyi.

III. A) B) OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv: a róm. kath-nál: Schuster-Róder, a gkath. nál: Schuster-Popu tankönyve. Tananyag : az ujszövetségi bibliai történetek. Tanította heti 2 órában dr. Reiser és Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyvek: Magyar Olvasókönyv és Rendszeres Magyar Nyelvtan Szinnyei Józseftől. Prózai olvasmányok: Az égi háború., A magyar becsületszó., Hunyady János., A görög ember lakása., A rómaiak mindennapi élete., Köd, felhő, eső és hó., A földindulás., A könyvnyomtatás feltalálása., Egyiptom és Amerika fölfedezése. ; Költőiek: Az elhagyott lak., A zivatar., Kont., Hunyadi., Mátyás anyja., Mátyás király., Mátyás király Gömörben. és A tudós. Az elsőnek kivételével könyv nélkül is betanulták a verseket. A nyelvtan fonalán rendszerbe gyűjtötték össze és kiegészítették hang-, szó- és mondattani ismereteiket. Ismertette volt a körmondat és a hangsúlyos verselés. Havonként két írásbeli dolgozat, összesen 15; tárgyak megszabott mondatok alkotása meghatározott mondatrészekkel vagy költemények tartalmának leírása Heti 3 órában tanította az A-ban Fászius, a B-ben Löfler.

Latin nyelv. Tankönyvek : Rerum Romanarum Liber. Latin Gyakorló könyv és Latin Nyelvtan Pirchalától. Olvasmányok: De Romulo., De Numa Pompilio., De Tullo Hostilio., De Anco Marcio., De Tarquinio Prisco., De Servio Tullio., De Tarquinio Superbo.. De mutatione reipublicae., De bellis adversus Tarquinos gestis., T. Quinctius Cincinnatus., Falerii capti., cz. prózai — és Versus memoriales Catonis., Lupus et agnus., Canis per fluvium carnein ferens., Vacca és capella, Ovis et leo., Lupus et gruis., Cervus ad fontem., Vulpes et ciconia., A római év és A tavasz. cz. költői darabok ; a gyakorló-könyvből az 1 —24. sz. példacsoporthoz némi kihagyással és Falerii ostroma cz. darab. A költői olvasmányokat szószerint is betanulták. Az alaktan átisméltése és a szóképzés és prosodia elemeinek a catói versek nyomán való ismertetése után rendszeres ismertetés és begyakorlás tárgya volt a mondattanból az esetalakok, az infinitivusi és participiumi alakok, a gerundium és supinum használata. Hetenként egy extemporale, összesen 29. Tanította heti 6 órában az A-ban Fásztus, a B-ben Löfler.

Német nyelv. Tankönyvek: Virányi Ignác Német Olvasó és Gyakorlókönyve és Módszeres Német Nyelvtana. Költői olvasmányok : Winterszeit, Mein Vaterland. Prózai olvasmányok: Sprichwörter, Der Frühling, Der Hase, Die Frau u. ihre Henne, Unsere Familie,

Der bestrafte Fuchs, Verleumde nicht, Der Garten, Die Taube und die Biene, Der Greis und der Tod, Der Pilger, Hohes Alter, Der Lügner, Der Rekrut, Das Mittagessen in Hofe, Der Regen. Ezen olvasmányok közül 8-at könyv nélkül is megtanultak. A nyelvtanból az írás és olvasás begyakorlása után elvégezték a főnevek ragozásának teljes rendszerét, az igeragozást a jelentő módon; a melléknévnek jelzői viszonyítását és fokozását; a személyes, birtokos és mutató névmásokat; a számneveket, néhány praepositiot stb. Kéthetente egy írásbeli dolgozat, összesen 14. Tanította heti 4 órában Ruprecht az A-ban, Glósz a B-ben.

Történelem és politikai földrajz. Tankönyv: Varga Ottó: A magyarok története és Magyarország a jelenben. Tananyag: Hazánk lakói a magyarok bevándorlása előtt. A magyarok őstörténete. Hazánk története a honfoglalástól az 1848—49. szabadságharcig. Az osztrák-magyar monarchia hegy- és vízrajzi viszonyai, népessége és tényleges alkotmánya. Tanította heti 4 órában Nagy a III. A-ban, Fölkel a III. B-ben.

Természettani földrajz. Tankönyv: Schmidt Ágoston: Fizika és fizikai földrajz. Tananyag: Bevezetés a fizikai földrajzba. A fizika főbb törvényei kísérletekkel és rajzolással kísérve. A föld mint világtest. A földgömb szárazsága, vize és légköre. A föld belseje. Tanította heti 2 órában Krompaszky a III. A-ban, Lehoczky a III. B-ben.

Számítás. Tankönyv: dr. Lutter Nándor: Közöségek Számítás. Tananyag : az egyszerű és összetett hármasszabály. Ezek alapján az egyszerű és összetett kamatszámolás; határidő számolás; az agio; az állampapírok, részvények; a biztosítási ügy; a váltók; az egyszerű és összetett lerovatszámítás ; tőke, bruttó és netto. Az összetett kamat és lerovatszámításra vonatkozó táblázatok készítése. Az egyszerű és összetett arányos osztás. Elegyítési feladatok. Láncszabály Iskolai dolgozatok a tananyag egy-egy befejezett részletéből. Házi előkészületül óráról-órára egy-egy a legközelebbi előadáson előfordult tananyagra vonatkozó példa kidolgozása, iskolai dolgozat havonként egy. Tanította heti 3 órában az III. A-ban Simsa, a III. B-ben Lehoczky

Rajzoló geometria. Tankönyv : Mendlik F. és Schmidt Á.: Rajzoló geometria III. rész. Tananyag: Kisebbitett és nagyobbított mérték; a pont; az egyenes helyzete, iránya és nagysága; távolságok mérése és rajzolása; kör; valamely hely délvonalának meghatározása; műveletek szögekkel és ívekkel. Szerkesztések; a háromszög kisebbitett képe, szimmetria, két kör, a négyszög kisebbitett képe. Nivellálás, távolságosztás. Centrikus szimmetria, a szög párhuzamos

42.

szelői. Háromszög hasonlósága, szabályos sokszögek, másolás. Tanította heti 3 órában Majoros a III.A-ban, Lehoczky a III. B-ben.

Testgyakorlat. A szabad gyakorlatokból: két-, négy- és hatütemű tag-szabadgyakorlatok a test összes izmainak tekintetbevételével. A katonai rendgyakorlatokból, mint az I. és II. osztályban, menetelés arcz- és oldalsorokban, kanyarodás. Szergyakorlatokból : erő és ügyesség fejlesztő gyakorlatok a mászórudon, kötelén, gyűrűhintán, rézsutos létrán, korláton és nyujtón. Magas- és távolságugrás. Versenyfutás. Az iskolai játékok közül bárány és farkas, fehér és fekete, kánya és kotló, kigyófutás és az ezen vidéken divatozó labdajátékok. Tanította heti 2 órában Erdélyi.

IV. OSZTÁLY.

Vallástan. A róm. kath.-nál : Tankönyv : Pokorny Emanuel Kath. Szerartástana. Tananyag: Szent helyek, egyházi készletek, szentmise, szentségek, szentelmények, ájtatossági gyakorlatok, egyházi év. Tanította heti 2 órában dr. Reiser. — A gör. kath.-nál tankönyv: A gör. kath. egyház szerartástana. Tananyag : Az isteni tiszteletről általában. Szent helyek és kellékek. Ünnepek és azok szerartásainak értelmezése különös tekintettel a királyi ünnepekre. A szentségek feladásánál előforduló szerartások magyarázata; a liturgia általános és Részletes tárgyalása, az abban előforduló sajtóságos kifejezések értelmezése; a szerkönyvek átnézete. Áldások és szentelések. Tanította heti 2 órában Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyv: Lehr Arany Toldija, dr. Négyesy László Stiliztikája. Költői olvasmányok: Arany Toldija. Mesék: Nyúl, veréb és ölyü. A róka. A hü kutyáról. Rozgonyiné. A fülemile. Az erdei lak (Petőfitől és Tompától). Az alföld. A Tisza. A pusztá télen. A közelítő tél. Magyarország. Pató Pál ur. A jámborság és középszer. Epigrammák. Magánolvasmány: Arany Toldi estéje és Petőfi János vitéze. Prózai darabok : 10 db. mese. A nándorfehérvári győzelem. A huszthi beteglátogatók. A magyar ház. Szalonta égése. Középkori magyar apácák. A képmutatás. A hizelgés. Ezen olvasmányok alapján tárgyalatott: A nyelv és stílus. A nyelvkincs. A prózai és hangulatos stílus tulajdonságai és kellékei és a verstan. Óránkint szaválás. Írásbeli dolgozat volt 15. Tanította heti 4 órában előbb Löfler, utóbb dr. Fodor.

Latin nyelv. Tankönyv: Pirchala Imre Rerum Romanarum liber, Latin Gyakorló könyve és Latin nyelvtana. Pórzai olvasmányok:

De bello Gallico. De gente Manlia. Bellum Samniticum. Bellum Tarentinum. De indole ac moribus regis Pyrrhi. Bellum Punicum I. Hamilcar novum in Romanos paras. Bellum Punicum II. De Romanorum post pugnam Cannensem magnanimitate. Q. Fabius Maximus. De Syracusarum obsidione. De caede Archimedis. De situ Urbis Syracusarum. T. Corn. Scipio Maior. Versek: A haszonlesés. Gabii capti. A szebb helyek memoriter. A gyakorlókönyvből az esettan, a consecutio temporum s a mellékmondatok alkjainak begyakorlására szolgáló sententiák memoriter s a magyar mondatoknak latinra való fordítása. A vegyes összefüggő olvasmányokból: A latin nemzet keletkezése. Fabricius és Pyrrhus. M. Attilius Regulus. Herennius tanácsa. A második pun háboru. Hannibál halála. M. Porcius Cato. A mondatanból az idő- és módtan, a fő- és a mellékmondatok alakjai. Irtak 30 írásbeli dolgozatot az előadott szókincsből. Tanította heti 6 órában Löfler.

Német nyelv. Tankönyv: Virányi Ignác Módszeres Német Nyelvtana, Német Olvasó- és Gyakorlókönyve. Tananyag: a nyelvtanból az ige ragozása a fölszóító módban, a módjellentő segédigék, a szenvedő igealak, a vegyes hajlitásu, visszaható, személytelen és összetett igék s a szóképzés tana, a mondatan elemei; költői olvasmányok : Der betrogene Teufel, der treue Hund, die Schatzgräber. Vom Bäumlein, das andere Blätter hat gewollt. Prózai olvasm.: der Kuckuk, Die Kartoffeln, der Hund und die Schlange, die Wohlthaten, Kosciuszkos Pferd, Das Riesenspielzeug, Titus Dugovics, Die Wolken, Das Brot, Herr von Münchhausen erzehlt, Seltsamer Streit. Magánolvasmány: Das Orakel, Der Abschiedsbrief. Der Tod als Gevatter. Der Sperling. Die drei Freunde. Androkus und der Löve. Beemlézve: Der betrogene Teufel. Der treue Hund. Die Schatzgräber. Vom Bäumlein, das andere Blätter hat gewollt. Der Wohlthaten. Kéthetenként írásbeli dolgozat, az olvasott szövegből alakított összetett mondatok németre fordítása. Tanította heti 3 órában Jaskovics.

Történelem. Tankönyv: Vaszary Kolos: Világtörténet I. Ó-kor. Tananyag: Történelmi előismeretek. Az ó világ földrajza. A keleti népek története: zsidók, assyrok, babylonok, phoeniciaiak, aegyptomiak. A görögök története: Görögország földrajza. A nevezetesebb államok alakulása és a nemzet elterjedése belső egységének fenmaradásával; Spárta, Athén szervezése. A persa háboruk, Athén emelkedése, Perikles kísérlete Hellaszt egyesíteni, a peloponnesusi háboru. Spárta hegemoniája. Macedónia emelkedése. Hellas egyesítése, Nagy Sándor hódításai s ezek következményei. Róma története : Itália földrajza, Róma alapítása, a római alkotmány megalapi-

lása (Servius Tullius), a köztársaság a belső egység helyreállításáig és Itália meghódításáig, Róma elnyeri a világhatalmat; a púni háborúk, a köztársasági Róma nagysága. A szellemi műveltség befolyása. A köztársaság hanyatlása, szociális küzdelem, az alkotmány megszűnése és a katonai monarchia előkészítése: a Gracchusok, Marius, Sulla, Pompejus, a két trumvirátus, C. Julius Caesar pályája és halála. Tanította heti 3 órában Fásztusz E.

Ásványtan. Tankönyv: Dr. Szerényi Hugó: Ásványtan. Tananyag: I. Az ásványok fizikai tulajdonságai, fénytani cohaesiói, egyéb természettani tulajdonságai. Az ásványok alakbeli tulajdonságai, tömörsége, fajsúlya, előfordulási körülményei. II. Vegytani előismeretek kapcsolatosan az ásványok rendszeres ösmertetésével és leírastani gyakorlatokkal : a) A levegő és víz fizikai és vegytani tulajdonságai. Elem, vegyület, keverék és a chemiai képletek fogalma. Részletes leírása az elem és oxid ásványoknak, b) A sulphur és égési termékei. Sulphidok fogalma. A sulphid ásvány ismertetése. A carbon, a carbon dioxyd és monoxyd. A szénhydrogén ásványok leírása. A chlor, brom, jod, fluor leírása. Savak értelmezése. Fontosabb savak, c) Fémes elemek tulajdonságai. Könnyű, nehéz fémek leírása. Aljak, d) Sók értelmezése, felosztása. Halóid-oxysók ismertetése. A Szerves chemia feladata. Erjedés. Protein vegyek. Szénhydrátok. IV. Közettan és földtan általános vonásokban. Tanította heti 3 órában dr. Schöber.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. König Gyula Algebrája. Tananyag: Az algebra jeleinek és negativ számoknak ismertetése; algebrai egész kifejezések összeadása és kivonása (összevonás), sokszorozása, osztása s ezzel kapcsolatban a törtekifejezésekkel való számolás szabályainak származtatása ; a legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többes kikeresésének begyakorlása; a szorzatok fontosabb alakjai; algebrai többtagu kifejezések s tizedes rendszerbeli számok négyzetének és köbének kiszámolása; a geometriai haladvány ismertetése; elsőfoku egyenletek egy ismeretlennel. Iskolai írásbeli dolgozat a szeptember és junius hónapokat kivéve havonként egy-egy; házi előkészületül óráról-órára a legközelebbi tanórán előadott tananyagra vonatkozó példák kidolgozása. Tanította heti 3 órában Lehóczky.

Rajzoló geometria. Tankönyv : Mendlik F. és Schmidt Á. rajzoló geometriája. Tananyag: Az ellipsis, hyperbola és parabola tulajdonságai és szerkesztése. — Az érintőre vonatkozó tételek. A sík és helyzete, — az egyenes és a sík, — két sík kölcsönös helyzete, — lapszögek, — szögletek. — A pont, egyenes, síkidomok és a tes-

45.

tek helyzete és képe egy képsikon és két képsikon. — A épületek tervrajzolása. Tanította heti 2 órában Majoros.

Testgyakorlat. Mint a III. osztályban, heti 2 órában tanította Erdélyi.

V. OSZTÁLY.

Vallástan. A róm. kath.-nál tankönyv: dr. Wappler Antal Egélytana I. r. Tananyag: A kath. religióról általában, különösen a Jézus istenségét bizonyító érvek ismertetése; a kath. egyház alapítása és szervezete. Tanította heti 2 órában dr. Reiser. A gör. katolikusoknál tankönyv: Dr. Ratiu János Dogmaticája I. r. Tananyag: ugyanaz. Tanította Hozás János heti 2 órában.

Magyar nyelv. Tankönyvek: Greguss-Beóthy : Magyar Balladák és Négyesy László szerkesztéstana olvasmányokkal. Tananyag : Költői olvasmány: Kádár Kata, Molnár Anna; Garay: Kont, népballada; Kisfaludy Károly: Az álmatlan király; Petőfi: A király esküje; Arany János balladái közül: V. László, Ágnes asszony, Szondy két apródja, Walesi bárdok és Tetemre hívás. Ezek alapján a ballada elmélete, szerkezete és történeti fejlődése. Lyrai költemények : A magyarokhoz (Berzsenyi); Hymnus (Kölcsey); Szózat (Vörösmarty); Távolból (Petőfi); Enyhülés (Arany). A hangsúlyos és időmértékes verselés tüzetesen. — Prózaolvasmányok: Sokrates: Az istenségről; A szülők iránti szeretetről. — Sulpicius Severus levélváltása Ciceróval; Plinius levélváltása Traianusszal; Thurzó Gy. levele nejéhez; Pázmány P. és Bethlen G. levélváltása; Rákóczy F. körlevele, a trencsényi szerencsétlen csata ; Mikes 5 levele ; Kazinczy levele anyjához és Kis J.-hoz ; Deák F. levele egy tanuló ifjuhoz és egy nőrokonához. — Gyulai: Arany J. balladáiról; Entz G. az állatok színéről; Greguss Á. A fájdalomról; Rákóczy Gy. kiáltványa ; III. Ferdinánd kiáltványa ; Deák J. beszéde a lengyelek ügyében ; Kölcsey Parainesis. Ezen olvasmányok tartalmi és alaki magyarázatával összefüggésben az írásművek szerkesztésének általános szabályai, u. m. A feltalálás és elrendezés, a műeszméje, a feltalálás forrásai, az inductio és deductio, a meghatározás és részelés: az előadás nemei és formái: a közlő, értekező, rábeszélő előadás; a belső rend törvényei, az írásmű 3 főrésze. Óránként szavalás. Tanította heti 3 órában Ruprecht.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek: dr. Jancsó Benedek: Magyar Irodalmi Olvasmányok, Zsoldos Benő: Thukydides, James Gow: Görög Állami Régiségek. — Olvasmányok : Kármán : A nemzet csinosodása. Kazinczy és Berzsenyi leveleiből 1—6. Kölcsey szó-

noki műveiből: Magyar Játékszin. Emlékbeszéd Kazinczy felett. Emlékbeszéd Berzsenyi felett A magyar nyelv ügyében. Baróti Szabó D. Egy ledólt diófához. Révai M. A lélek halhatatlansága. Virág B. Változás. Lantomhoz. Berzsenyi D. Az én osztályrészem. A magyarokhoz. Fohászokodás. Közéleti tél. Felkölt nemességhez. Horatiushoz. A melancholia. — Ezen olvasmányok magyarázatával kapcsolatban az illető írók szerepe a magyar irodalomtörténetben, egymáshoz való viszonyuk, működésük jellemzése. — Thukydidesből: Görögország régi állapota, Perikles beszéde a peloponnesosi háború előtt, Perikles halotti beszéde, a pestis Athénben, Perikles jellemzése, plataeaiak beszéde, a békekötés szövege, Alkibiades beszéde. Görög állami régiségek. Írásbeli dolgozatok száma 3. Tanította heti 2 órában dr. Kurtz.

Latin nyelv. Tankönyvek: Titi Livii ad urbe condita liber XXI. et XXII. Bartal-Malmsotól. Anthologia Latina Dávid István és Pozder Károlytól. Latin Stílusgyakorlatok, I. rész Cserny Dávidtól. Latin Mondattan Bartal-Malmsotól. Római régiségek Cserép Józseftől. Tananyag : Olvasmányok: Liviusnak a 2. pun háborúról szóló XXI. könyve és a XXII. könyvéből az első husz fejezet. Vergiliusból Meliboeus, Tityrus. Pollio s a Georgiconból: A mezei élet áldása. Horatiusból Ajánlás. Vergilius hajójához. Megtérés. Életelv. Az arany középszer. Az igazi férfiú. A javíthatatlan. Ovidiusból: A költő óhajta. A beteg költő. A költő élete. Deucalion és Pyrrha. Philemen és Baucis. Martialisból: Igaz gyász. A rabszolga sírjára. Könyvirás. A régiséggyűjtő. Stílus gyakorlásra a tananyag tartalmának latin-méltatása. Memoriter Horatius egészen, Ovidiusból: A költő óhajta. Az olvasott írók életrajzai Régiségtanból : Polgári hadsereg. Zsoldos hadsereg. Tisztek. Socii. Auxilii. Állandó hadsereg. Zsold. Hajóhad. Katonaállítás. Szolgálati idő. Mentesség. A mondottanból az alkalmilag kínálkozó anyagon való ismétlés. Havonként két iskolai dolgozat, részint az előadott tananyag köréből, részint a stílus-gyakorlatokból. Tanította heti 6 órában Glósz.

Görög nyelv. Tankönyvek: Schenk Ábel Görög Olvasókönyve és Curtius Ábel Görög nyelvtana: Olvasmányok: A nyulak és a rókák. Az oroszlan és a róka. A farkas és a bárány. A két kutya. A farkas és az oroszlan. A hazug gyermek. Az öreg és a halál. A ló és a szamár. A fogoly és vadász. A földműves és fia. Apróbb elbeszélésekből a 15. 32. 35. sz. alattiak. Nagyobb olvasmány : A hízogó. Ezen olvasmányok és az olvasókönyv I.—158. sz. példacsoportokból kiszemelt görög és magyar mondatok fordításával begyakoroltatott a főnevek, melléknevek és névmások ejtegetése, a

számnevek alakjai, a melléknevek fokozása s határozókká alakítása és az ω végű igék teljes ragozása. Havonként két isk. írásbeli dolgozat, összesen 20. Tanította heti 5 órában dr. Fodor.

Német nyelv. Tankönyvek: Harrach J. Német olvasókönyv. III. r. Virányi Módszeres Német Nyelvtana. Költői olvasmányok: Loreley, Leise zieht durch mein Gemüth . . . . Ein Fichtenbaum steht einsam Du bist wie eine Blume, das Ständchen, der Schiffbruch, das Kind der Sorge, der König in Thule, Hoffnung, Frühlings-glaube; die Muker lag in Todtenschrein. — E költeményeket könyvnélkül is tanulták. Prózai olvasmányok: Der Kluge Suhan, Die leichteste Todesstrafe, Erziehung eines Hitterknaben ; Die Glieder des menschlichen Leibes; Der Rabe Noahs; die Taube Noahs; die Befreiung der Waldstätte; A Nibelungen-cziklusból: a) Krimhild und Siegfried; b) Brunhild ; c) Der Streit der Königinnen; d) Verrath u. Mord; e) Kriemhild wird Etzels Gemahlin. —Haufftól két hosszabb elbeszélést: Der Zverg Nare és Die Geschichte Almansors-t. — A mondatból az infinitivus használatát, az accusativus, dativus és genitivus különös használatait, a praepositioik teljes rendszerét, a mellékmondatok rövidítését, az oratio obliquat. — Havonként 1 iskolai dolgozat. Tanította heti 8 órában Ruprecht.

Történelem. Tankönyv : Vaszary Kolos Világtörténelem. II. Középkor. Tananyag: Az ó kor III. korszaka. A római császárság : A császárság szervezete, a Julius Claudius dynastia, a légiók császársjai, adoptált császárok, anarchikus katonai uralom. A kereszténység alapítása és emelkedése. Középkor : A barbárok letelepedése a nyugati birodalomba, főképen a germánok. A keleti birodalom és a mohamedán hódítás, az izlam. Az egyház fejlődése a nyugati császárság megújításáig. A nyugati császárság megújítása. N. Károly szereplése. A karolingok bukása és a pápaság emelkedése. A feudalismus jelentősége és szervezete, a pápaság és a császárság nagy küzdelme: Németország a szász dynasztia alatt, az angol monarchia alakulása. A keresztes háborúk : III. Incze pápa kora, állami fejlődés a keresztes háborúk korában, a Hohenstaufok, az interregnum, a Capetingek, a normannok és Plantagenetek. — A középkori intézmények bomlása : a császárság, az aranybulla ; a hűbériség : Olaszország, Németország, Franciaország, Anglia, a francia-angol nagy háboru, fehér és piros rózsa közti harcz, az absolutizmus megszilárdítása Francia-, Angol- és Spanyolországban, az éjszaki államok, a törökök Európában. Az egyház : A kanonisták és legisták, nemzeti irodalmak keletkezése, a pápák Avignonban, a schisma. Heti 3 órában tanította dr. Fechtel.

Növénytan. Tankönyv: Dr. Róth Samu: A növénytan alapvonalai. Tananyag : I. A szerves és szerves világ közti kapcsolat, ellentétek. Növények tagoltsága általában, a magasabb rangúak morfológiája részletesen. A növénytan történelme. A nagyító s vele való vizsgálat. II. Telepes növények. Fontosabb moszatok, gombák, zuzmák leírása. Moszatok, gombák közti különbség, fejlődésük menete. A spóra conidium fogalma. III. Mohok. Máj-lomb-mohok tagoltsága. Szaporodásuk menete egymáshoz s a telepesekhez hasonlítva. Szöveteik ismertetése. IV. Edényes virágtalanok. Tagoltságuk. Szöveteik. Az edénynyalábok fogalma. Edények keletkezése, azok feladata. Szaporodásuk menete a mohokéhoz hasonlítva. V. Virágos növények. Nyitva-zárva termők, továbbá az egy-kétszikűek közti különbség, hasonlatosság. Általános jellemvonások. A virágos növények tagoltsága, szöveteik, azok fejlődése. A rügy. A magrügy. szerkezete, egyes alkatrészeinek jelentősége. A mag. A csirázás mibenléte. A virágos növények rendszertana, tekintettel a növényhatározásra. VI. Növényélettan általános vonásokban. Tanította heti 2 órában dr. Schöber.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. Kőnig Gyula Algebrája és dr. Lutter N. Mértana. Tananyag : a) Az algebrából: Elsőfoku egyenletrendszerek 2, 3 és több ismeretlennel; kéttaguak magasabb hatványai és a számtani haladvány; a négyzetgyök és a másodfoku egyenlet; gyökkivonás általánosságban és a köbgyök, b) A geometriából: egyenes vonalak fekvése a síkban: az idomok szögeinek és oldalainak összefüggése; az idomok összevágása ; az idomok hasonlósága ; az idomok területeinek megmérése. A körtan. Havonkint egy-egy iskolai írásbeli dolgozat. Számos feladványt dolgoztak föl az iskolában közösen s otthon előkészületül. Tanította heti 4 órában Ratkovszki.

Görögpótló rajz. Az ornamentika műtörténelmi fejlődése, szerkesztése, fajai. Szintan elmélete s azok fajai és sajátosságai. Stilizált levelek és virágok, görög, arab és középkori (román, gót) sík diszitmény-elemek, szalagdiszkek, stb. rajzolása egyszerű színezéssel. Tanította heti 2 órában Majoros.

Testgyakorlat. A szabadgyakorlatokból: tagszabadgyakorlatok súlyzókkal a test összes izmainak tekintetbevetelével. A katonai rendgyakorlatokból : a szakasz és kettősrendek formálása, igazodások, fejlődések, huzódások, kanyarodások, menetelések. Szergyakorlatokból: erő és ügyességi csapattornázás az összes szereken. Magas-, távol- és rudugrás alacsony deszkáról, bak- és lóugrás; kódobás; súlyok emelése 18 kilótól 30 kilóig. Az ezen vidéken divatozó

labdajátékokon kívül az iskolai játékok közül: fehér és fekete, hátulsó pár előre, labdakergető, körülfutó, futóstuck. Tanította heti 2 órában Erdélyi.

VI. OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv: a róm. kath.-nál dr. Wapler A. Egélytana II. r. Tananyag: a ker kath. hittan. Tanította heti 2 órában Reiser. A gör. kath.-nál mint az V. osztályban.

Magyar nyelv. Tankönyv: Névy L. Rhetorikája és Olvasókönyve. Költői olvasmányok : Shakspere Coriolanusa és Molière Tudós nők-je ; ezek alapján a tragédia és a komédia szerkezetének megértetése. Prózai olvasmányok: Székely István és Heltai műveiből egy-egy összefüggő rész; Csereitől : II. Rákóczy Ferencz fölkelése ; Horváth Mihálytól: Szent István és Szent László jellemzése; Deák Ferencz felirati javaslata és ennek tárgyában tartott beszéde ; Eötvös b.; Emlékbeszéd Szalay L. felett; Csengeri: Deák Ferencz jelleme; Kölcsey: Védelem P. J. számára; Kossuth : Tengerhez magyar; Zichy A.: A szónoklatról. Gróf Zrinyi Miklós: A török áfium ellen való orvosság; Kölcsey : Kritika. Ez olvasmányok alapján meg volt ismertetve a történetírás, a műbeszéd és értekezés elmélete. Óránkint részletek szavalása költői és szónoki művekből. Magán olvasmány: Deák és Kossuth műveiből szemelvények. Az írásbeli dolgozatok száma 8. Tanította heti 3 órában Jaskovics.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek : Magyar Irodalmi Olvasmányok II. rész a görög nyelv pótlásául dr. Jancsó Benedektől. A Görög Vallás és Művészet dr. Geréb Józseftől. Homeros Iliasa, ford. Csengeri János. Dr. Jancsó : Magyar irodalmi olvasmányok című műből : Mindszenti Gábor naplójából. Szalárdi siralmas krónikájából. Kemény János önéletrajzából. Bethlen önéletrajzából. Cserei M: Teleki Mihály. Apor metamorphosisából. Mikes Törökországi Leveleiből. Zrinyi : A török áfium elleni orvosságból. Pázmány Péter Predikációiból. Ezen olvasmányok tartalmi és alaki magyarázatával összefüggésben ismertetve lőn a tárgyalt írók stílusa és a próza története. Homeros Iliasa egészen. Ez olvasmányok alapján meg lett ismertetve a naiv eposz szerkezete s előadása; továbbá a görög magán-, hitélet és művészet magyarázva, különösen : a görög vallás eredete, a homerosi vallás, a misteriumok, jóshelyek, áldozatok, főbb istenek, a művészet történetéből az Akropolis, a ioni, dori, korinthusi stílus és a nevezetesebb szobrok. — Írásbeli dolgozatok száma 3. Tanította heti 2 órában dr. Kurtz.

Latin nyelv. Tankönyvek: Sallustii De bello lugurthino 1. Holubtól. Vergilius Aeneise és Jegyzetek Vergiliushoz Pirchalától, Cicero De imperio Cn. Pompei beszéde Keletitől. Latin Stílusgyakorlatok I.r., Cserny-Dávidtól, Latin Mondattan Bartal-Malmositól, Római Régiségek Cseréptől. Tananyag: Sallustiusból: De coniuratione Catilinae. Ciceroból : De imperio Cn. Pompei. Vergilius Aeneisének I. könyve és a II-nak első 300 sora. Ezen írók életrajzai és irodalmi működéseinek ismertetése Memoriter Cicero nevezett beszédeinek 6 fejezete. A régiségtanból a római birodalom lakosai. Havonkint két írásbeli dolgozat részint az előadott tananyag köréből, részint a stílusgyakorlatokból. Tanította heti 6 órában Glósz.

Görög nyelv. Tankönyvek : Kassai G. Xenophon Emlékiratai Sokratesről és Curtius-Ábel Görög Nyelvtana I. r. Tananyag: Xen. Nemor. I. k. 5., 6., 7., II. k. 4., 5., 7., III. k. 2., 6., 10., 12., IV. k. 3., 5., 8. f. a szükséges tárgyi és nyelvi magyarázatok kíséretében. A „mi“ végű rendhagyó igék alakjai, a főbb mondattani szabályok ismertetése az olvasmányban előfordult példák alapján. Szótanulás, egyes kiválóbb helyek emlézése. Havonkint két isk. írásbeli dolgozat, összesen 15. Tárgyuk az olvasmány szavaiból és kifevéseiből összeállított mondatok fordítása magyarból görögre. Tanította heti 5 órában Radlinszky.

Német nyelv. Tankönyvek : Heinrich F. Német Olvasókönyve I. k. „Német balladák és románczok“ cz. könyve és Szemák J. Német Mondattana. Tananyag : Költői olvasmányok a „Német balladák és románczok“-ból : Das Hildebrandslied; Die macht der Thränen, Edward; Bürgertől: Der wilde Jäger; Das Lied vom braven Manne ; Goethétől: Erlkönig, Mignon, der Sänger, der Zauberlehrling, Legende vom Hufeisen; Der Fischer, Der getreue Eckart tárgyi és alaki magyarázatokkal. A német ballada történeti fejlődése. — Prózai olvasmány az olvasókönyvből: Der Seiler von Fürfeld; Goethes Kinderjahre ; Das heilige Abendmahl von Leonardo da Vinci (Goethe); Denkrede auf Jean Paul; Gellert an das Fräulein Schönfeld. — Több ballada könyv nélkül ; könnyebb szövegek fordítása magyarból németre. Írásbeli dolgozatul (9) az olvasott költemények tartalmának, kisebb elbeszélések- s leírásoknak németre fordítása. Tanította Heti 3 órában Jaskovics.

Történelem. Tankönyv: Vaszary Kolos: Világtörténet III. Ujkor. Tananyag: Első korszak: Amerika fölfedezésétől a westfáli békéig ; A Habsburg-ház túlsulya, a felfedezések és a reformáció, a Habsburg-ház hatalmi növekedése, Európa államainak története a 30 éves háborúig, a 30 éves háboru kora, Európa egyéb államainak

története a 30 éves háboru korában. Második korszak a westfáli békétől a francia forradalomig: Franciaország, XIV. Lajos kormányzata, a spanyol örökösödési és az éjszaki háboru, Európa államainak története a francia forradalomig. Harmadik korszak: a francia forradalomtól napjainkig, vagyis a nemzeti visszahatás és alkotmányos küzdelmek kora: A francia forradalom, a fejedelmi és nemzeti visszahatás kora 1870-ig. Tanította heti 3 órában Nagy.

Állattan. Tankönyv: Bátor Nándor Állattana. Tananyag: protozoák, poriferák, coelenteráták, férgek, túskebőrűek, izelt lábuak és puha testűek köre főbb vonásokban. A protozoáknál az állat és növényvilág közti hasonlatra, különbségre lett különös súly fektetve, vonatkozással az V. o. tananyagára. Részletesen lett tárgyalva a gerincesek köre. A bonczani rész összehasonlítólág és pedig a kültakaró, mozgás készüléke, idegrendszer, érzékszervek, véredény-rendszer, lélelkző készülék és a kiválasztó szervek. A tanítás számos bonczani készítmény bemutatásának segélyével történt. A bonczani részt a rendszertan követte biológiai alapon. Végül az ember bonczana lett ösmertetve. Tanította heti 3 órában dr. Schöber.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. König Gyula Algebrája és dr. Lutter Nándor Mértana. Tananyag: a) Az algebrából: Negatív hatványkitevők. Számrendszerek. Tört hatványkitevők. A logaríthmus ; a logaríthmusi táblák használata; logarolás; kitevőleges egyenleteknek logaríthmussal való megfejtése, b) A geometriából: A síkháromszögtan és pedig : a három szögtani függvények általános fogalma, azok leszármaztatása és egymás közti viszonya ; viszonylatok különböző szögek szögfüggvényei között; háromszögtani táblák. A szög-mértan alkalmazása a derék- és ferdeszögek és a szabályos sokszögek megoldására. A ferdeszögü háromszögek megfejtésére vonatkozó tantételek lehozása. A lehozott képletek alkalmazása számos példa megfejtésére. Az algebra és geometria kapcsolata, vagyis algebrai kifejezések mértani ábrázolása, az analytikai mértan elemei, orthogonál coordínata rendszer, a síkban fekvő pont. Dolgozat havonként egy iskolai. Tanította heti 3 órában Simsa.

Görögpótló rajz. Építési modor vagy stílus. Az építés rövid története különösebb tekintettel a görög építészetre. Oszlop rendek. Renaissance díszítmény-elemek, különféle stíliú ékítmények, épület-részek rajzolása lapos és domboru mintákról árnyékolással. Tanította heti 2 órában Majoros.

Testgyakorlat. Mint az V. osztályban. Tanította heti 2 órában Erdélyi.

VII. OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv: a rom. kath.-nál dr. Wappler Egélytana III. r. Tananyag: a ker. kath. erkölcsstan. Tanította heti 2 órában dr. Reiser. — A gör. kath.-nál mint a VIII. osztályban.

Magyar nyelv. Tankönyv: Névy László Poétikája és Olvasókönyve. Költői olvasmányok : A Zrinyiász egészen. Dorottyából részletek. A kisebb epikai költeményekből minden műfajra 4—5 költemény. Lyrai költemények: az Olvasókönyvből dalok, elégiák, bölcselő énekek, epigrammák, ódai költemények. Drámai művek: Katona Bánk-bánja; Madách Ember tragédiája. Magán uton olvasták a Buda Halálá-t, Zalán futását, A két szomszédvárt, Vörösmarty, Tompa, Arany. Petőfi lyrai költeményeit. Ez olvasmányok alapján a legszükségesebb széptani fogalmak megbeszélése s a hangulyos és időmértékes verselés átismétlése után meg voltak ismertetve az epikai, lyrai és drámai műfajok s azok történeti fejlődése. Minden hóban egy írásbeli dolgozat. Tanította heti 3 órában Ruprecht.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek: Magyar Irodalmi Olvasmányok III. rész a görögnyelv pótlásául dr. Jancsó Benedektől. Görög Irodalomtörténet Schill Salamontól. Antigone Sophoklestől. Iphigenia Aulisban Euripidestől. — Olvasmányok : Balassa Bálint 5 költeménye, 9 kurucz dal, Gyöngyösi Murányi Venusa egészen, Kisfaludy S. Himfy Szerelmeiből 30 dal, Csokonaitól: Az én poesisom természete, Szemrehányás, Földiekkel játszó, Köszöntő, Siralom, A tihanyi echóhoz, Földi sirhalma felett, A tavaszhoz, Magyar hajnal hasad, Kereszténység, Az estéhez, Virág Benedekhez, A csikóbőrös kulacshoz, A magánossághoz, A lélek halhatatlansága. — Ez olvasmányok kapcsán Balassa, Gyöngyösi, Kisfaludy S. és Csokonai élete és költése. — Az Antigone és Iphigenia Aulisban drámák olvasása s méltatása közben megismerték a görög eposzi, lyrai s különösen a drámai költést. — Írásbeli dolgozatok száma 3. Tanította heti 2 órában dr. Fodor.

Latin nyelv. Tankönyvek : Ciceronis orationes selectae Dávidtól ; Cicero Válogatott Levelei magyarázatokkal Jánositól; Vergilius Aeneise, és Jegyzetek Vergilius Aeneiséhez Pirchalától; Lalin Stilusgyakorlatok Cserny-Dávidtól; Latin Mondattan Bartal-Malmositól; Római Régiségek Cseréptől. Olvasmányok : Vergilius Aeneisének VI. éneke, ebből 80 vers beemlézve. Cicero beszédeiből : pro Sulla, Cicero leveleiből : ad famil. II. 4., IV. 2., V. 15., XI. 5., XII. 5., XIV. 2., 4., 5., 7., XV. 5., 12. XVI. 1, 11., ad Attic. II. 22., III. 3., 4., 5., 6., IX. 6. A., II. A., XI. 5. Magánolvasmányok (a tanulók közt

felosztva): Catilina elleni 4 beszéd, pro Archia poeta, in Antonium Philippica I. Cicero leveleiből: Ad Att. IV. 1., 2., ad fam. III. 11., ad Att. VIII. 3., ad fam. II. 16., Vergilius Aeneiséből (mindenkire kötelezőleg) IX. én. 168—445. v. Szóbeli stílusgyakorlatul szolgált a stílusgyakorlatokból az 5.—10., 14.—20. sz. dbok. Régiségek. Vergilius élete, művei s az Aeneis mint nemzeti epos tüzetes tárgyalása. Cicero irói működésére, nyilvános- és magánéletére vonatkozó ismeretek összefoglalása. Havonként két iskolai írásbeli dolgozat, összesen 16. Tanította heti 6 órában dr. Fodor.

Görög nyelv. Tankönyvek: Homeros Odysseája és Jegyzetek Homeros Odysseájához Csengeritől, Herodoti Epitome Dávidtól. Olvasmányok: az Odysseából Alkinoos és Arete. (VII. 1—347.) A Kyklops. (IX. én.) A halál országában. (XI. 1—233 és 385—640.) cz. részletek; Herodotosból Babylonis descriptio, De fontibus Nili, De crocodilo, Cheops, pyramidum maximae aedificator és De Scytharum religione et moribus cz. szemelvények. Az olvasást megelőzte Homéros, illetőleg Herodotos életének, a homérosi kérdésnek, az Odyssea alapeszméjének és tartalmának ismertetése, Herodotos műveinek méltatása ; az olvasást a maga helyén követte a homérosi nyelvjárás sajátosságainak rendszerbe való összefoglalása. Szébb részleteket könyv nélkül is betanultak. Havonként két isk. írásb. dolgozat, összesen 12. Tanította heti 5 órában Fásztusz.

Német nyelv. Tankönyvek : Heinrich Német Olvasókönyve II. rész. Goethe Herman und Dorotheája Harrachtól és Schiller Wilhelm Tell-je Heinrichtől. Tananyag: Költői olvasmányok: Goethe Hermann u. Dorothea I. II. IV. VIII. éneke, a többinek tartalma; Schiller Wilhelm Tell-jéből az I. III. IV. felvonás szemelvényesen. A nem olvasott részek tartalmának ismertetése, a művek méltatása. Magyarból németre Schiller és Goethe élete. A meggyógyult beteg. A korona és kard. — Az Olvasókönyvből : Schiller balladáiból : die Bürgschaft; der Ring des Polykrates. Prózai olvasmányok: Siegfrieds Drachenkampf; Lohengrin ; der Gemsjäger; Aus don Quijote; Aus Ekkehard ; die Geschichte von den drei Ringen; Aus Münchhausen; die Geschichte des alten Wolfes; das Wunder. Az írásbeli dolgozatok száma : 9. Tanította heti 3 órában Ruprecht.

Politikai földrajz. Tankönyv: Scholtz Albert: Polit. Földrajz. Tananyag: Európa államai és gyarmataik. Dél Európa: a Balkánfélsziget államai, az Appennini félsziget államai, a Pyrenaeusi félsziget államai. Közép-Európa: Franciaország és gyarmatai, Monaco, Belgium, Hollandia és gyarmatai, Svájc, Németország, Lichtenstein, Ausztria-Magyarország, Szerbia, Románia. Észak-nyugoti Európa:

Nagy-Britannia és gyarmatai, Dánia, Norvégia, Svédország. Keleti-Erópa: Finnország, Oroszország és Európán kívül fekvő birtokai. Amerikának európai gyarmatokból fejlődött önálló államai. Ázsia független államai, melyekben az európai politikai és kereskedelmi befolyás szembetűnő haladást tesz. Tanította heti 2 órában Nagy.

Természetan. Tankönyv: Czögler Alajos Természetana. Tananyag: Az erőműtan, rezgésan, hangtan és fénytan mennyiségteni megállapítással. Tanította heti 4 órában Simsa.

Mennyiségtan. Tankönyvek: dr. König Algebrája és Lutter Mértana. Tananyag: a) Az algebrából: A másodfoku egyenletek elmélete; a másodfoku egész függvény maximum és minimum értéke ; számtani és mértani haladványok és azok alkalmazása a szakaszos tizedes törtre és a kamatos kamatszámításra. b) A geometriából: A testmértan és pedig: az egyenes és sík fekvése a térben; a szöglet; a soklapok; a térfogat mérésének alapelve ; a hasáb, gúla, henger, kup és gömb térfogata és felülete; a gömbháromszög meghatározása, területe. Iskolai dolgozat és házi előkészület, mint az V. osztályban. Tanította heti 3 órában Krompaszky.

Görög-pótló ábrázoló geometria. Tankönyv: dr. Fodor László „Az ábrázoló geometria elemei“ I. rész. A pontnak, az egyenesnek és a sokszögnek két projectió sikon való ábrázolása. A pont, az egyenes és a síkidom ábrázolása három és több sikon; a pontok és egyenesek viszonylagos vonatkozása. A sík ábrázolása. A leforgatás és alkalmazása. Szabadkézi rajz. Emberi fejnek rajzolása lapminták után. Tanította heti 2 órában Majoros.

Egészségtan. Tankönyv: dr. Fodor József Egészségtana. Tananyag: Az iskolaorvosi intézmény s annak keletkezése az egyes államokban. Az egészségtan története a legrégibb időtől. Az egészségtan feladata. Az egészségnek és betegségnek befolyása az életre, nemzetre, annak felismerése a népeknél. A halandóság különböző országokban, életkorban. A betegségek elhárítása s a halálozás csökkentése. A test ápolása, ruházat, az izmok gyakorlása, fejlesztése azok módjai, s a betegápolás. A fertőző betegségek, azok természete és támadása, a betegséget okozó bacteriumok, a ragály, miazma, járványok, tájkórok, azoknak befolyása a nép egészségére, fertőző betegségek elhárítása, a fertőztelenítés, köztisztaság, a fontosabb fertőző betegségek. Végre az élet véletlen veszedelmei és az életmentés. Tanította heti 2 órában Dr. Török.

Testgyakorlat. A tag-szabadgyakorlatokból súlyzókkal vitettek véghez a mozdulatok 4 és 8 ütem szerint a test összes izmaira való tekintettel szabatos formákban. A katonai rendgyakorlatokból: a m.

kir. honvéd gyalogság számára irt szabályzati utasítás szerint vétettek a következők: alapfelállítás, igazodás, fedezés, fordulatok, szakasz, kettősrendek alakítása állás és menet közt, huzódások, kanyarodások, menetelés. Szergyakorlatokból: az összes tornaszereken erő és ügyességi csapattornázás. Magas-, távol- és rudugrás; bak- és lóugrás. Kódobás. Súlyemelés 18 kilogrammtól 50 kilogrammig. Az ezen vidéken divatozó labdajátékokon kívül az iskolai játékok közül; tolóharcz, harmadikat elüzni, labdakergető, labdahajszoló, kanászos. Tanította heti 2 órában Erdélyi.

VIII. OSZTÁLY.

Vallástan. A róm. kath.-nál A ker. kath. anyaszentegyház története. Dr. Wappler A. tankönyve szerint tanította heti 2 órában dr. Reiser. A görög katolikusoknál, Dr. Gramma tankönyve nyomán Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyv: Dr. Horváth Cyrill: „A magyar nemzeti irodalom története“ olvasókönyvvel. Tananyag: A magyar irodalom fejlődésének áttekintése, a régebbi irodalomnak Bessenyei-ig rövid tárgyalása után az újabb irodalom tüzetes ismertetése, a nevezetesebb irodalmi jelenségek méltatása a főbb irányok megjelölése mellett. Olvasmány: A Halotti Beszéd és könyörgés, A königsbergi töredék, A ferencziek bibliájából, Margit és sz. Katalin legendákból, Szent Bernát Hymnusa, Ének Pannónia megvételéről, Sylvester új testamentumából, Balassi Menyhártból, Tinódi, Balassi, Zrínyi, Gyöngyösi, Gvadányi, Csokonai, Kisfaludy Sándor, Berzsenyi, Kisfaludy Károly, Vörösmarty, Bajza, Czuczor, Petőfi, Tompa és Arany költői műveiből kiszemelt darabok; a prózairók közül: Pázmány, Mikes, Kazinczy, Kármán, Kölcsey és Eötvös. — Ezeken kívül: Arany : Naiv eposz ; Fraknoi: Pázmány Péterről (részletek) ; Salamon: Zrínyi a költőről; Arany: Gyöngyösiről; Beöthy: Mikes prózájáról; Arany: báró Orczyról ; Toldy: Csokonairól; Kölcsey: Berzsenyi feletti emlékbeszéd; Greguss: Emlékbeszéd Kölcsey felett; Gyulai: Bánk-bán tanulmányából; Gyulai: Eötvösről; Lévy József: Tompáról; Gyulai: Vörösmarty életrajzából; Tóth Sándor: Kemény Zsigmondról; Gyulai: Arany emlékezetéből; Badics : Petőfiről; Szász Károly: Madách Imréről. Minden hóban egy írásbeli dolgozat. Tanította heti 3 órában Jaskovics.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek: Magyar Irodalmi olvasmányok IV. rész, a görög nyelv pótlásául Dr. Jancsó Benedektől. Görög Irodalomtörténet Schill Salamontól. Platón és Aristoteles, szemelvények Alexander Bernáttól. — Olvasmányok: Széchenyi Hiteléből,

Wesselényi A magyar és szláv nemzet ügyében, Kölcsey Országgyűlési Naplójából, Nemzeti hagyományokból, Eötvös Reformjából, A Kelet népe és Pesti Hírlap közti viszály Dessewffy Auréltól. Élet és irodalom, Kemény Zs. br.-tól. Ez olvasmányok kapcsán tárgyalva volt Széchenyi, Wesselényi, Kölcsey, Eötvös, Dessewffy Aurél és Kemény Zs. kora, élete s működése. — Platón műveiből: Sokrates Védekezése; Kriton ; Aristoteles etikája I. könyv, a fennkölt-lelkűség. A görög történetírás s különösen a bölcsélet történetének fejlődése. — Írásbeli dolgozat száma 2. Tanította heti 2 órában Jaskovics.

Latin nyelv. Tankönyvek : Horatius Összes Munkái, Bartal-Malmosi-tól; Szemelvények Tacitus műveiből Gyomlay-tól; Lat. Stilusgyak. II. r. Cserny-Dávidtól; Lat. Mondattan Bartal-Malmositól; Római régiségek Cseréptől. Tananyag: Hor. Satir. I. 1. 4. II. 6. Epod. I. 2.9. 13. Od. I. 1. 3. 4. 7. 12. 17. 21. 37. II. 2. 7. 13. 18. III. I. 6 30. IV. 3. 7. 12. Epist. I. 1. 20. Tacit. Annal. I. 1 —15. 72—74. II. 59—60. 69—73.82—83.III.53—54.IV. 32—33. V. 1—2. VI. 45-46. 50—51. XV. 38—44. Histor. I. 1—3. Magán olv. Ciceronis pro Archia poeta oratio és Tacit. Histor. V. 1 —13. A Lat. Stilusgya-gyakorlatokból: a 28. 31. 40. 112—125. sz. darabok. Beemlézték a Sat.I. I.Epod. 2. Od. I. 1. II. 2. III. 30. IV. 7. Ismételték a mondattant, a régiségeket, a római irod. tört. vázlatát. Havonként két iskolai írásbeli dolgozat, összesen 13. Tanította heti 5 órában Radlinszky.

Görög nyelv. Tankönyvek: Homeros Odysseája Csengeritől; Szemelvény Platon műveiből Szamositól. Tananyag: Homeros Odyssejából: Ithaka felé. A szülőföldön. Odysseus otthon. Az öreg Laertes. Platon műveiből: Symposion Agathon házában. Sokrates. Sokrates és Phaidros. Sokrates végórái és halála. Magán olv. Horn. Odys. XVI. é. Az Odys. XIII. é. 1 — 62. v. beemlézve. Az Ilias és Odyssea tartalma és szerkezete. Sokrates és Platon bölcséletének vázlata. Régiségek. Havonként két isk. írásbeli dolgozat, összesen 13. Tanította heti 4 órában Radlinszky.

Német nyelv. Tankönyv: Heinrich Német Olvasókönyve II. r. és Alexander B.: Schiller, Wallensteins Tod. Tananyag: Költői olvasmány: „Wallensteins Tod“ cz. drámából az I. felvonásból: Wallenstein monológja, a II. felvonás egészen, a III. felvonás magánolvasmányul. A nem olvasott részek tartalmának ismertetése, a mű méltatása. Magyarból németre való fordítás: Wallensteins Lager, Die Piccolomini, Goethe és Schiller élete. Balladák az olvasókönyvből : Die Bürgschaft, Die Kraniche des Ibykus, Der Ring des Poly-

krates Der Taucher, Des Sängers Fluch, Oberon. Prózai olvasmány: Das Wunder. Herr von Münchhausen erzählt. Der sterbende Schwan. Die drei Ringe. A gymnasiumi német nyelvi oktatás útján szerzett irodalmi ismeretek összefoglalása s kiegészítése. Havonként egy írásbeli dolgozat, három az olvasmányhoz alkalmazott szövegnek németre való extemporalis fordítása. 4. Einiges über Wallenstein. 5. Inhalt der Ballade: „Die Bürgschaft.“ 6. Über Goethe. 7. Die Wirkung Schillers. Tanította heti 2 órában Jaskovics.

Történet. Tankönyv Varga Ottó: „A Magyarok Oknyomozó Története.“ Tananyag: Ősi pogány korszak: az ősi haza, a fejedelmek, a főbb kutforrások. A kereszténység befogadása és a szent István-féle királyság: a kereszténység és királyság behozatala, szervezete, nemzeti visszahatás mindkettő ellen, az új intézmények megszilárdulása, Magyarország két császárság közt. A Szt.-István féle rendszer bomlása, a hűbéri eszmék szerint való szervezkedés ; az állam egységének lazulása, átmenet a hűbériségbe, Magyarország keleti nagyhatalom, a török ellen való küzdelmek. Mátyás kora. A köznemesség és főnemesség küzdelme, az ország hanyatlása. Harcz az ország területe és alkotmányáért: az ország darabokra való bomlása, a török hódoltság befolyása, Erdély szerepének fontossága, a bécsi kormány központosításra törekvő politikája, az ország területének visszaszerzése, az alkotmány biztosítása. A nemzet és dynastia kibékülése, az ujkori államintézmények, reformok, az alkotmány meggyengülése, az alkotmányos reformok által való ujjaszületés. Tanította heti 3 órában dr. Fechtel.

Természettan. Tankönyv: dr. Schmidt Ágoston Természettana. Tananyag : Az energia. A vezetett és sugárzó hő. Delejesség. Villamosság. A vegytani törvények s a nevezetesebb szervetlen és szerves vegyületek; az anyag szerkezete. A mennyiségtani földrajz elemei. Tanította heti 4 órában Krompaszky.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. König Algebrája és dr. Lutter Mértana. Tananyag: az algebrából : A kapcsolástan elemei. Kéttaguak szorzatai és magasabb hatványai. Az algebrai összes tananyag ismétlése. A mértanból : A mértan összes tananyagának összefoglaló megismétlése. Iskolai írásbeli dolgozat volt 8 ; ezek tárgya a legközelebbi hónap alatt bevégzett tananyagra vonatkozó feladványok. A tananyag begyakorlása végett a tanulók óráról-órára otthon is kidolgoztak két-két feladványt. Tanította heti 2 órában Krompaszky.

Görög-pótló rajz és ábrázoló geometria. Tankönyv : Dr. Fodor László : Az ábrázoló geometria elemei. II. rész. Tananyag : A szögletes és gömbölyü testek ábrázolása és vonatkozásai a térelemekre ;

58.

projectióinak meghatározása : önárnyékuk s vetett árnyékuk határának felkeresése.
Szabadkézi rajz : emberi fejnek rajzolása lapminták után. Tanította heti 2 órában Majoros.

Bölcseleti előtan. Tankönyvek : Dr. Linder Klamarik Psychologia. Logika. Tananyag:
A pszichológiából : a képzetek, érzelmek és törekvések, lelki betegségek. A logikából: a fogalmak, következtetések, tudománytan. Tanította heti 3 órában Sarmaságh.

Testgyakorlat. Mint a VII. osztályban. Heti 2 órában tanította Erdélyi.

Írásbeli dolgozatok.

a) A magyar nyelvből.

IV. OSZTÁLY. 1. Toldi meséje. 2. A falusi lakoma előkészületei. 3. Bencze rátalál Miklóstra a nádasban. 4. Miklós kalandja a farkasokkal. 5. Miklós fiui szeretete. 6. Toldi küzdelme a cseh bajnokkal. 7. Toldi estéjének tartalma. 8. Az haragról (átírás mai stílusba) 9. A róka (mese átírása mai stílusba s tanulságának magyarázata). 10. A magyar nép egy hibájáról (a Fülemile nyomán). 11. A huszti beteglátogatók. 12. Tüzzész (Arany levele után). 13. A gymn. tanuló életrendje. 14. Az erdei lak, (próza leírás). 15. A szemléletesség tényezői a „Magyarország“ cz. költeményben.

V. OSZTÁLY. 1. Az érdekek harca „Kádár Katá“-ban. 2. A Julius-Claudius dynastia császárajainak jellemzése. 3. A tetemrehívás szertartásai. 4. Szondi két apródjának és a török tisztnek összehasonlító jellemzése. 5. Mivel áldotta meg és mivel büntette meg az Isten a magyar nemzetet? (Kölcsey Hymnus-a alapján). 6. Sokratesnek „A szülők iránti szeretetről“ cz. dialogusát alakítsák át folytonos előadásra. 7. A gyümölcsfa és az ember élete (Párhuzam). 8. Az oroszlán megtámad egy antilopfalkát (bővített leírás olvasmány alapján). 9. Ismerni a jót könnyebb, mint követni (Kölcsey Parain).

VI. OSZTÁLY. 1. A renaissance hatása a képzőművészetekre. 2. Oknyomozás a történetírásban. 3. Volumnia és Virgilia (Coriolanus-ban). 4. Chrysale jelleme. 5. A történetírás feladata és eszközei. 6. A nevelés a Zrinyiek korában. 7. Deák F.: A felirati javaslat tárgyában tartott beszéd bevezetése és tétele fejtegetve. 8. Üdvözlő beszéd egy tanférfiu látogatása alkalmából. 9. Ünnepi beszéd Kölcseyről.

VII. OSZTÁLY. 1. A költői eszményítés. 2. Értekezzenek a mozgás 3 alaptörvényéről. 3. A Zrinyiász nemzeti irányzatossága. 4. Hermann szüleinek jellemzése (Goethe Herm. u. Dor.) 5. Szabadon választott tétel a „Két Szomszédvár“ vagy „Buda Halála“ alapján. 6. „... a kit szeretünk, míg ajka mosolyog, búbanatában is le-

58.

gyünk osztályosok“ (Tompa). Aeneas alvilági útja vonatkozásban a római történelemmel. 8. Gyászbeszéd egy tanulótlár sirjánál. 9. „Bánk-bán“ Tiborcának jellemzése.

VIII. OSZTÁLY. 1. Öseink műveltsége a pogánykorban. 2. Irodalmunk emelkedése a katolikus visszahatás korában. 3. A költői iskolák jelentősége. 4. A nyelvújítás mivolta, jogosultsága és mai megítélése. 5. Az Auróra-kör hatása irodalmunkra. 6. Kisfaludy Károly, Vörösmarty és Katona drámai működésének jellemzése. 7. Arany lírája.

b) A görögpótló magyarból.

V. I. Kazinczy, Berzsenyi és Kölcsey jellemzése és egymáshoz való viszonyuk története. 2. Párhuzam Sparta és Athenae állami és társadalmi élete között (Perikles halotti beszéde alapján). 3. A Solon féle alkotmány története.

VI. OSZTÁLY. 1. Alkossuk meg a „Törökországi Levelek“ nyomán Mikes egyéni és irói jellemét. 2. Az Ilias tartalmi egysége. 3. Menynyiben segítették elő a természeti és történeti viszonyok a görög művészet fejlődését ?

VII. OSZTÁLY. 1. Balassa vallásos költeményeinek eszmeköre. 2. Párhuzam Antigone és Iphigeneia önfeláldozása között. 3. A görög tragédiák mythosai.

VIII. OSZTÁLY. 1. Széchenyi működésének méltatása. 2. Aristoteles helye a philosophia történetében.

Rendkívüli tantárgyak.

Román nyelv. a) A kezdő fozosztályban: Tankönyv : Kozma Endre Román Nyelvtana. Tananyag: az olvasás begyakorlása után a névszók és segédigék alakjai a megfelelő fordításokkal. Ugyanezen könyv függelékéből az összes prózai és költői olvasmányok fordítása magyarra. A költeményeket be is említették a tanulók. Tanította heti 2 órában Sarmaságh.

b) Közép fozosztályban. Tankönyv : Kozma Endre „Elméleti és Gyakorlati Román Nyelvtan“-a. Tananyag: a mondattanból: Propositivnea simpla si desvoltata. Determinarile substantivului, Complinirea si determinarea verbului. Propositivnea contrasa, compusa si scurtata. A szavak használata a beszédben. Az írásjelek. A román akadémia által megállapított helyesírás. Olvasmányul szolgált 10 prózai és 5 költői darab. Tanította heti 2 órában Hozás.

c) Felső fozosztályban. Tankönyv: „Istoria limbii si literaturii romane“ de J. Lazariciu. Tananyag: A román nyelv és irodalom történetének rövid vázlatl megfelelő olvasmányokkal. Tanította heti 2 órában Hozás.

Francia nyelv. a) Kezdőfozosztályban. Tankönyv : Bartoss-dr. Chovancsák: A Francia Nyelv Módszeres Tankönyve, I. rész. Tananyag: Betűk és írásjelek. Kiejtés. Coniugatio. Deklinatio. Számnevek. Névmások. Nőnem képzése. A nyelvkönyvben levő 40 francia és magyar drb. fordítása. Ugyanott levő összefüggő kisebb olvasmányok fordítása. A magyar darabokat francziául le is irták. Az összefüggő olvasmányokat beemlézték. Beszédgyakorlatok. Tanította heti 1 ½ órában dr. Fechtel.

d) A haladó fozosztályban. Tankönyv : Bartoss dr. Chovancsák: A Francia Nyelv Módszeres Tankönyve II. rész. Tananyag: A visszaható és rendhagyó igék. A jelzők elhelyezése a mondatban. A participe présent és participe passé alkalmazása. Az infinitiv de és a prepositionokkal. Verbes defectivs et anormaux, formations des tempes, de mots. — Olvastak lyrai költeményeket,

60.

meséket, leveleket, elbeszéléseket és részleteket a francia történelemből. Tanította heti 1 ½ órában dr. Fechtel.

Szabadkézi rajz. III.—VIII. osztály. A meander összetettebb alakzatai, hullám-, kigyó-, csigavonalak, stilizált levelek és virágok, pálmalevelek, fonadék-diszitmények, táblai előrajzok és magyarázatok nyomán. Stilizált diszitmények, párkányok stb., emberfejek rajzolása gypsöntvény és sik minták után. Tanította hetenkint 2 órában Majoros.

Müének. Az ifjuság vegyes énekkara, mely ez évben 76 tagból állott, heti 2 órában tanulta az egyházi és világi müéneket. Egy 3-ik, rendes heti óra a kardalok összepróbálására, vagy pedig egyházi népénekek (unisono chorálok) gyakorlására fordított, mely utóbbi esetben az énekórán az intézet összes rk. növendékei megjelenni tartoztak. Ily csekély óraszám mellett, miután ezt az időt a kardalok elsajátítása és a szabatosságig begyakorlása ugyszólván teljesen igénybe vevé, a tanítás az ének iskolájából a legszükségesebb rhythmikai elemeken kívül egyéb tudnivalókra ki nem terjeszkedhetett. Tanítá: Pataki Lajos.

Jegyzetek az érdemsorozathoz.

A magaviselet jellemzésére négy fokozat van :
jó, szab. (szabályszerű), k. sz.
(kevésbé szabályszerű), rossz.

A tanulmányi előmenetel 4 fokozata ez :

jeles itteni jegye jel.
jó „ „ jó.
elégséges „ „ els.
elégtelen „ „ elgt.

r. k. = római katolikus
g. k. = görög „
á. ev. = ágostai evang.
ev. ref. = evang. református
izr. = izraelita vallásu.
ösz. = ösztöndijas
ism. = ismétlő.
p. n. = papi növendék.
fm. = felmentve.

A tanárt test. ált. ítelete:

- a) felsőbb osztályba felléphet,
itteni jegye: fel.
- b) javító vizsgálatra bocsáttatik,
itteni jegye : javít.
- c) osztályismétlésre utasíttatik,
itteni jegye : n. lép.

A tanulók érdemsorozata.

Első A. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test, ált. ítelete
Antal József g. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	jó	jel.	jó	fell.
Babucz Lajos g. k.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	javit
Bakkay Gyula r. k.	jel.	els.	els.	jó	els.	jó	jó	jó	jó	fell.
Bary József r. k.	jel.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	jó	szab.	fell.
5 Binder Rezső r. k. ism.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Bogcha Alajos r. k.	jel.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	jó	jó	fell.
Bogcha Ábrahám r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Bolemann Antal r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jel.	jó	fell.
Boros József g. k.	els.	els.	elgt.	els.	elgt.	els.	els.	jó	szab.	n. lép
10 Boros Miklós g. k. ism.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Csernus András r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	jó	fell.
Czinner Géza izr. ism.	els.	els.	jó	els.	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Etterer Győző r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Éva István ev. ref. ism.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	els.	jel.	szab.	fell.
15 Fábrián Lajos r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Fekete Gábor g. k.	jó	els.	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Fichter Tivadar izr.	els.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	els.	szab.	fell.
Finger Béla r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Fuchs Ármin izr.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
20 Fuchs Sándor izr.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	els.	szab.	fell.
Germarz Miklós r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jel.	jó	fell.
Göde József ev. ref.	jel.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	szab.	fell.
Irsik Adolf r. k.	m	e	g	h	a	l	t			
Jakubinyi József r. k.	jó	els.	els.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
25 Kalocsai Sándor izr.	els.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	els.	jó	jó	szab.	n. lép
Klein Salamon izr.	jó	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Komka László r. k.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	els.	jel.	szab.	fell.
Kósa Lajos r. k.	jó	jó	jó	els.	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Kraszics Gyula r. k.	els.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n. lép

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Szépirodalom	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
30 Kremnický Ernő g. k.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jó	jó	szab.	n. lép
Krisán Jenő g. k.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n. lép
Markovics József izr. ism.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
Mikli Pál g. k.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	szab.	n. lép
Müssig Mihály r. k.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	els.	jó	jó	fell.
35 Nyisztor Antal g. k.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jó	els.	jó	n. lép
Nyisztor Béla g. k.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	jó	els.	jó	n. lép
Orbán Péter r. k.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	fell.
Papolczy Lóránt r. k.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	els.	jel.	szab.	fell.
Péter György g. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
40 Rätz Miklós ev. ref.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	els.	fm.	jó	fell.
Reich Kornél r. k. ism.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jó	els.	els.	jó	n. lép
Sternischa Károly r. k.	jó	els.	els.	jó	jó	els.	els.	jel.	jó	fell.
Sürger Illés r. k.	jel.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	jó	fell.
Szerdahelyi László r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
45 Taninecz Béla g. k.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	szab.	fell.
Thury Lajos r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	els.	jel.	jó	fell.
Tomcsa Ernő r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jó	els.	szab.	fell.
Magántanuló :										
Fischer Móricz izr.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	—	—	—	fell.

Első B. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Szépírá	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Ádám István r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	els.	jó	fell.
Bauer Zoltán izr. ism.	k	i	l	é	p	e	t	t	jó	fell.
Báron József izr.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	jel.	jó	fell.
Berghoffer László r. k.	jó	jó	jó	jó	els.	els.	els.	elgt.	szab.	fell.
5 Burda Nándor r. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	jel.	szab.	n. lép
Cservény István r. k.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	fell.
Dukesz László r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Foltinek Aurél r. k.	jó	els.	els.	els.	elgt.	jó	jó	jel.	jó	javit.
Fuak Venczel r. k. ism.	jó	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	jó	jó	fell.
10 Grosz Majer izr.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	fell.
Herskovics Dezső izr.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	szab.	n. lép
Holczmann Károly r. k.	be	teg	ség	mi	att	vizs	gála	tot	nem	tett
Kaufman Izrael izr. ism.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Kaufman Jenő izr.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
15 Kálmán Imre r. k. ism.	jel.	jó	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
Kálmán Miklos r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	fell.
Kovácsnay Marcell r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	fm.	szab.	fell.
Krausz József izr.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jó	jel.	szab.	n. lép
Láng Zoltán r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	jel.	jó	fell.
20 László Géza r. k.	jel.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Ledniczky György r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	elgt.	jel.	jó	fell.
Markovics Emil r. k.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jó	szab.	n. lép
Markovits Ignác izr.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	fell.
Markseid Dezső r. k. ism.	jó	els.	els.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	fell.
25 Megyesi István izr.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	jó	jó	fell.
Miksa Rezső r. k.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Morgenthal Sándor r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
Münnich Ferencz r. k.	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	els.	fm.	jó	fell.
Örményi Béla r. k.	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	jó	szab.	n. lép
30 Pap Viktor g. k.	jó	jó	jó	els.	els.	jó	jó	jó	szab.	fell.
Peiser Leo r. k.	jó	jó	els.	jel.	els.	jó	els.	jó	szab.	fell.
Pirkler Zoltán r. k.	jó	jó	jó	els.	jó	jel.	els.	jó	jó	fell.
Polyánszki Mátyás g. k.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	szab.	fell.
Popovits Kornél g. k.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
35 Rajzinger Imre r. k.	jó	els.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	jó	els.	szab.	n. lép
Rubleczky István r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t	jó	fell.
Stefanovszky Gyula r. k.	jel.	els.	els.	jó	els.	els.	elgt.	jó	jó	fell.
Suta Gyula g. k.	k	i	l	é	p	e	t	t	jó	fell.
Szentiványi József r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	els.	els.	jel.	jó	fell.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Szépirodalom	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
40 Szolomayer Antal r. k. ism.	els.	els.	els.	jó	els.	jel.	els.	jó	szab.	fel.
Szuhanc József r. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	jó	jó	n. lép
Trágy József r. k.	els.	els.	els.	jó	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n. lép
Villon Lajos r. k.	be	teg	-ége	mi	att	vizs	gála	tot	nem	tett
Vojnár István r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	jó	jel.	jó	fell.
45 Weisz Fülöp izr.	ki	lé	pett							
Winkler Lajos izr.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jel.	fm.	jó	fell.
Zombory László r. k. öszt.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	fell.

Második A. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számtan	Rajzoló mértan	Szépírás	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete.
Ágoston Béla r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Bart Mihály r. k.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	els.	els.	jó	fell.
Csudnay Emil r. k.	jó	jó	jó	jó	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Dobay Károly r. k.	jó	jó	els.	jó	els.	els.	jel.	els.	jó	fell.
5 Dobos Mihály g. k.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	javit.
Dóri Antal r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Fischer Béla izr.	jó	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	fell.
Haller Jakab r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Hanzulovics Sándor r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
10 Hesz Béla r. k.	jel.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	fm.	jó	fell.
Hovanetz László	jel.	jel.	jó	jó	jó	jel.	els.	jel.	jó	fell.
Ilitzky István g. k.	els.	jó	elgt.	els.	els.	els.	jel.	jó	jó	javit.
Imlauer Vilmos r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Jankovits Zoltán r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
15 Jósits Miklós r. k.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Koczka József r. k.	jel.	jó	els.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Kováts Jenő r. k.	jó	jó	jó	jó	els.	els.	jó	jó	jó	fell.
Krajnik György r. k.	jó	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jó	fell.
Kremnitzki József g. k.	els.	els.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n.lép.
20 László István r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	els.	els.	jó	fell.
Martonffy Gyula r. k.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
Mellau Márton r. k.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Méhes Mihály g. k.	els.	jó	els.	els.	elgt.	elgt.	jel.	els.	jó	n.lép.
Mészáros Lajos r. k.	jel.	jó	els.	jó	jó	jó	els.	els.	jó	fell.
25 Mozolovszky Sándor r. k.	jó	jó	els.	jel.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Nagy Vincze r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	fell.
Nemessányi Aladár r. k. öszt.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Orbók József r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Pap Gedeon r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	jó	fell.
30 Sepsi Béla Márton r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Soóky Endre r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Stéfan Antal g. k.	jel.	jó	els.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Südy Tibor r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	els.	jel.	jó	fell.
Szentmihályi László r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
35 Takács József r. k.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	elgt.	jó	javit.
Tamás Géza r. k.	jó	jó	els.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	fell.
Tombory Ernő r. k.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Vinkler József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Zsilinszky István r. k.	jó	jó	els.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	jó	fell.

Második B. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Szépírá	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Augusztiny Béla r. k. öszt.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	szab.	fell.
Baumán Vendel r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	jó	els.	jó	fell.
Bertók Béla r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Böhm István r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
5 Czirjak István g. k.	els.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	elgt.	jó	fell.
Demján István g. k.	els.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Demkő Mihály r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Ditrich Ferencz r. k. ²	K	i	l	é	p	e	t	t		
Domokos Bálint r. k. öszt.	jel.	jel.	jel.	jel.	iel.	jel.	jó	els.	jó	fell.
10 Etinger János r. k.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Faulvetter Ignác r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Gróza Ferencz g. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	els.	szab.	fell.
Hakenberg Károly r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Hauler Pál r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	els.	jel.	jó	fell.
15 Hirschberg Ernő r. k. öszt.	jó	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Kovács Jenő r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jó	jó	szab.	fell.
Kramarics Ödön r. k.	K	i	l	é	p	e	t	t		
Krasics Kálman r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Krompáczy Sándor r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
20 K. Kulifai Mihály r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
Láng Pál r. k.	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	els.	jó	jó	fell.
László Mihály r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Lefkovics Adolf izr.	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	els.	jó	szab.	javit.
Lencsés László r. k.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	jó	fm.	jó	fell.
25 Lévai Péter r. k.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	jó	jó	szab.	fell.
Lőkös Sándor r. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	szab.	n. lép
Majos Jenő r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fm.	szab.	fell.
Mazurek Béla r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	els.	els.	jó	fell.
Máté Gyula g. k.	jó	jó	els.	jó	els.	els.	jó	jó	jó	fell.
30 Mráz Sándor r. k.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	els.	jó	fell.
Noszticzius Lajos r. k.	jel.	els.	els.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Óváry Géza g. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	els.	els.	szab.	fell.
Reszler Simon r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Sarkady Rudolf r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
35 Spitz Dezső izr.	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	els.	jó	szab.	javit.
Suppler József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
Szendrey Ferencz r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jó	fell.
T. Sziver Dezső r. k.	jó	jó	jó	els.	els.	jó	jel.	els.	jó	fell.
Toma Pál r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
40 Vass Sándor r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Volenszky Jenő g. k.	jó	jó	jó	jó	els.	jó	jó	jel.	jó	fell.

Harmadik A. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem és polit. földrajz	Természett. földr.	Számítás	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. alt. ítélete
Ambrózy József ev. ref.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Ábrahám Gerő g. k.	jó	jó	jó	els.	jó	jó	els.	jó	els.	szab.	fell.
Ádámcsik Gyula r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Ditrich József r. k.	jel.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
5 Eperjesi Dezső r. k.	jó	els.	els.	els.	jel.	jó	els.	els.	els.	szab.	fell.
Erényi László izr.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	javit
Farkas Jakab izr.	els.	els.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	els.	szab.	n. lép
Feldmán József izr.	els.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	szab.	fell.
Friedman Móricz izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
10 Furman Miklós r. k.	jó	els.	els.	elgt.	jó	elgt.	els.	els.	jel.	szab.	n. lép
Ginál János r. k.	jel.	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
Gottsmann Gáspár r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	fm.	jó	fell.
Haller György r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Hiába József r. k.	jel.	jó	els.	elgt.	els.	jó	jó	jó	jó	jó	javit
15 Juresó Lajos g. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	els.	szab.	fell.
Klein Ignác izr.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	fell.
Kozicska Béla r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	jel.	fm.	jó	fell.
Kreiter Pál r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Krieger Tamás r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
20 Kusnyir Gyula r. k.	jó	els.	els.	elgt.	els.	elgt.	els.	els.	elgt.	szab.	n. lép
Losonczy Mihály r. k.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	szab.	fell.
Markovics Jakab izr.	jó	els.	els.	elgt.	els.	jó	elgt.	els.	elgt.	szab.	n. lép
Martikány Rezső r. k.	jel.	jó	els.	jó	jó	jel.	els.	jó	els.	jó	fell.
Méder Gusztáv r. k.	jó	els.	els.	els.	jó	jó	els.	els.	jó	szab.	fell.
25 Mosolygó Pál g. k.	jó	jó	els.	elgt.	jó	jó	els.	jó	jel.	szab.	javit
Német József r. k.	jel.	jó	els.	jó	jó	jó	els.	jó	els.	szab.	fell.
Parraghy Barnabás r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	javit
Pecz Ferencz r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Pittner József r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
30 Schidella István r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Simsa Dezső g. k.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	jó	fell.
Stepán Béla r. k.	jó	els.	els.	els.	jó	jó	els.	els.	elgt.	szab.	fell.
Stetiú Sándor g. k.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Stoll László r. k. ism.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
35 Szegedy Gábor ev. ref. is.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	els.	els.	jel.	jó	fell.
Szegedy Pál ev. ref. ism.	jó	els.	els.	jó	jó	jó	els.	els.	jel.	jó	fell.
Szentpéteri István r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	javit
Traum János r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	fell.
Trohán Kristóf r. k.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jel.	jó	jel.	els.	jó	fell.
40 Uhl Károly r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	fell.

Harmadik B. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem és polit. földrajz	Természett. földr.	Számítás	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Bura Lőrincz g. k. ism.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Burda Károly r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	jó	jó	javit.
Csomay Győző ev. ref.	elgt.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	k.szab.	n. lép
Ehrenfeld Dezső izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	elgt.	jó	fell.
5 Erdélyi Géza r. k. ism.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	jel.	fm.	jó	fell.
Fischer Mihály r. k.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	jó	jó	szab.	n. lép
Fögel József r. k. öszt.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Fögel Sándor r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Gyene Pál ev. ref.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	els.	jó	els.	szab.	fell.
10 Gyurics Kálmán r. k.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
Hirs József izr.	els.	jó	jó	els.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Holczmann Istvan r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Kirchmajer Ferencz r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Kis Dezső izr.	jó	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	els.	els.	szab.	fell.
15 Komka József r. k.	jó	els.	els.	els.	jó	jó	elgt.	els.	jel.	jó	javit.
Kőrösmezei Béla r. k. ism.	jel.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	fell.
Krisán József g. k.	els.	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	elgt.	els.	jó	szab.	n. lép
Kuszkó Dezső r. k.	jel.	jel.	jó	els.	jó	jel.	jó	jó	els.	jó	fell.
Lenkey Győző r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
20 Molnár János g. k.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	els.	jó	jel.	szab.	fell.
Némethy Béla r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Orbók János r. k.	jó	els.	els.	jó	jó	els.	elgt.	els.	els.	jó	javit.
Pap Gyula r. k. öszt.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Papoczy Gyula r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	fell.
25 Papp Dezső g. k.	jó	els.	elgt.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	javit.
Rosenberg Gyula izr.	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jó	els.	els.	jó	fell.
Schorn Károly r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
Suta László g. k.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Sziver Sándor r. k.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	fell.
30 Szkluzál János r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Toperczer Kálmán r. k.	jó	els.	elgt.	els.	jel.	els.	jel.	els.	fm.	szab.	javit.
Toronszki Sámuel g. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jel.	jel.	jó	fell.
Vilhelm András r. k.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Weinberger Hermann izr.	jó	jó	jó	jó	jó	els.	els.	els.	jó	jó	fell.
Zommer Károly r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	javit.
Magántanulók :											
Buji Jékei László r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	fell.
Kende György r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	fell.
Magoss Meny. ev. ref. ism.	els.	jó	els.	jó	jó	els.	els.	els.	—	—	fell.
Pável Ferencz g. k.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	els.	—	—	fell.
Gróf Teleky József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	fell.

Negyedik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Algebra	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítelete
Augusztiny Oszk. r. k. ism.	jel.	jó	els.	els.	els.	jó	jó	jó	els.	szab.	fell.
Bágyi Károly r. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	els.	els.	els.	szab.	n. lép
Braun Mózes izr.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	elgt.	jó	fell.
Bródy Béla izr.	els.	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	n. lép
5 Czier Endre r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Czuberka Alfréd r. k.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	jel.	szab.	fell.
Debreczeni I. ev. r. ism.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Duchnovszky Károly r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	jel.	jó	jó	els.	szab.	fell.
Füvessy Gyula r. k.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	fm.	szab.	javit.
10 Gerinczy Pál r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	jel.	jó	jel.	jó	jó	fell.
Germarz Jenő r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Grósz Jenő izr.	els.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	javit.
Gyene István ev. ref.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	javit.
Hager Gyula r. k.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	jó	jó	fell.
15 Hartmann Antal r. k.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	javit.
Hauschka Róbert r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	els.	jó	fell.
Horn Antal r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	szab.	fell.
Horváth Elek r. k.	jó	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	fell.
Hronyetz Gyula r. k.	jel.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	jel.	jó	fell.
20 Jékly Rezső r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	fell.
Kasztel Sándor r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Klein Elemér izr.	jó	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jel.	els.	szab.	fell.
Knoll Gusztáv r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jel.	jó	els.	jó	fell.
Lakatos Mihály r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jel.	els.	jó	fell.
25 Láng Gyula r. k.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Ledniczky János r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	els.	els.	jó	jó	fell.
Leitner Endre r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	els.	jó	els.	szab.	fell.
Lipeczky Ágoston g. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	javit.
Luby László r. k.	jó	jó	els.	jó	els.	jó	els.	els.	els.	szab.	fell.
30 Lükő Béla ev. ref.	els.	jó	els.	els.	els.	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Markovits Sándor izr.	els.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
Mazurek Gyula r. k.	jel.	jó	jó	els.	jó	jó	els.	jó	els.	jó	fell.
Máté Béla r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	jó	jó	javit.
Moinár Károly r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	els.	jó	fell.
35 Oszter Károly r. k.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	javit.
Pircsi János r. k. öszt.	M	e	g	h	a	l	t				
Rosenfeld Arthur izr.	els.	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	n. lép
Salzer Jenő izr.	jó	jó	jó	jó	jó	els.	jó	jó	els.	szab.	fell.
Schoderbeck Imre r. k.	Be	teg	sége	mi	att	vizs	gala	tot	nem	tett.	

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
40 Schvartz Ignácz izr.	els.	els.	els.	jó	els.	els.	jó	els.	elgt.	jó	fell.
Stern Móricz izr.	jó	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	els.	jó	fell.
Sternberg Lajos izr. ism.	els.	els.	els.	elgt.	els.	jó	els.	elgt.	elgt.	szab.	n. lép
Stetiú László g. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	jó	szab.	fell.
Szarka Géza r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
45 Szálka Ernő r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Szűcs János r. k.	jó	jel.	jó	els.	jó	jó	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Tankóczy Béla ev. ref.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	jó	jó	n. lép
Tarczynski Kázmér r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	els.	elgt.	els.	szab.	javit.
Themleitner Sám. rk. ism.	jó	jó	jó	els.	els.	els.	jó	els.	jel.	szab.	fell.
59 Tombory Virgil r. k.	els.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jel.	szab.	n. lép
Toperczer Barna r. k.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	els.	els.	jó	szab.	fell.

Ötödik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetráajz	Mennyiségtan	Görögpótló irodalom	Görög-pótló-rajz	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Anderkó Artur g. k.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	els.	els.	—	—	els.	jó	fell.
Bakó Béla ev. ref.	elgt.	jó	jó	els.	els.	els.	jel.	els.	—	—	jó	szab.	javit
Balási József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
Bart István r. k.	jel.	jó	els.	—	jó	els.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
5 Bertalan Alajos r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	—	—	jel.	jó	fell.
Bodnár Béla r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jó	jó	fell.
Bolemann Márton r. k.	jó	jó	els.	—	els.	els.	jel.	els.	jó	jó	jó	jó	fell.
Butkovits János r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	—	—	jó	jó	fell.
Csics László r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	—	—	jó	jó	fell.
10 Czinner Lajos izr.	els.	els.	els.	—	jó	jó	els.	els.	jó	els.	jó	szab.	fell.
Deutsch Győző izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	els.	jó	fell.
Ehrenfeld Miklós izr.	jó	jó	els.	—	jó	els.	jel.	jel.	jó	els.	elgt.	jó	fell.
Erdélyi Béla r. k. öszt.	jel.	els.	jó	jó	els.	jó	jó	els.	—	—	jel.	jó	fell.
Fischer József izr.	jel.	jó	jó	—	jó	jel.	els.	els.	jel.	jó	els.	szab.	fell.
15 Friedmann Béla izr.	jó	jel.	jó	—	jó	jel.	els.	jó	jel.	jó	els.	jó	fell.
Gottsmann Antal r. k.	jel.	els.	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	—	—	fm.	jó	fell.
Keller Márton izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	—	—	els.	jó	fell.
Keszthelyi Sándor izr.	jó	els.	els.	—	els.	els.	jó	els.	jó	jó	fm.	jó	fell.
Lahocinszky Sándor r. k.	jó	els.	els.	—	elgt.	els.	els.	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n.lép
20 Lengyel Endre r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	els.	jó	fell.
Majos László r. k.	jó	jó	jó	—	jó	jó	els.	els.	jó	jó	els.	szab.	fell.
Mandelbaum Izidor izr.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jó	jó	fell.
Mátyás Antal g. k.	jel.	jó	jó	—	els.	els.	els.	jó	jó	jó	jel.	szab.	fell.
Merker Márton r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
25 Nagy Géza r. k.	jó	els.	els.	—	els.	els.	jó	jó	els.	els.	jó	jó	fell.
Neviczky János r. k.	jó	jó	els.	—	els.	els.	jó	jó	jel.	jó	els.	szab.	fell.
Pirkler Ernő r. k.	jó	elgt.	els.	—	els.	jó	jó	jó	els.	els.	jó	szab.	javit
Probszt Jakab r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
Schwarz Antal izr.	jó	jó	els.	—	els.	jó	els.	jó	jó	jó	elgt.	jó	fell.
30 Schwarz Gyula izr.	jó	elgt.	els.	—	elgt.	els.	elgt.	els.	elgt.	els.	elgt.	jó	n.lép
Stauder Gyula r. k.	jel.	jó	jó	jó	els.	els.	jel.	jó	—	—	jel.	jó	fell.
Supka Géza r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jel.	—	—	els.	jó	fell.
Tanódi Endre r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jó	jó	fell.
Tasnády Antal r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	—	—	fm.	jó	fell.
35 Veres János r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	—	—	jel.	jó	fell.
Zier József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
Magántanuló:													
Beniczky István r. k.	jel.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	fell.

Hatodik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetről	Mennyiségtan	Görög pótló		Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
									irodalom	rajz			
Ambrózi Sándor ev. ref.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
Bálint Simon g. k.	jel.	els.	jó	els.	jó	jó	jó	jó	—	—	els.	jó	fell.
Boér Béla r. k.	jó	jó	jó	—	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Brózik Engelbert r. k.	jó	els.	els.	—	els.	jó	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
5 Csomay A. ev. ref. ism.	els.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	jó	—	—	jel.	jó	fell.
Czier István r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
Czier Pál r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	els.	jó	fell.
Déry István r. k.	jel.	els.	jó	jó	els.	jó	jó	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
Duchnovszky Sándor rk.	jel.	jó	els.	—	els.	jó	jel.	els.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
10 Dutka Mihály g. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	—	—	fm	jó	fell.
Gyüre István ev. ref.	jó	jó	jó	—	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Haller István r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	—	—	jó	jó	fell.
Kinczel Venczel r. k.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jel.	—	—	els.	jó	fell.
Klein Benő izr.	els.	elgt.	elgt.	—	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	szab.	n. lép.
15 Klein Móríz izr.	jó	els.	els.	—	elgt.	jó	jó	els.	jó	els.	els.	jó	javit.
Kulesár Ferencz r. k.	jel.	els.	els.	—	els.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Lázin Tivadar g. k.	jel.	els.	els.	—	els.	jó	jel.	els.	jó	els.	els.	jó	szab.
Löwenberg Árpád izr.	jó	jó	jó	—	els.	jel.	jel.	jó	jel.	els.	els.	szab.	fell.
Méder Mihály r. k. öszt.	jel.	jó	els.	jó	els.	jel.	jel.	jó	—	—	jó	jó	fell.
20 Navora László r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Radetzky Károly r. k.	jel.	jó	jó	—	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Reszler János r. k.	jel.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	els.	—	—	jó	jó	fell.
Ritli János r. k.	jel.	elgt.	els.	—	els.	els.	jel.	els.	jó	els.	jó	jó	javit.
Satermann István r. k.	jó	jó	jó	—	jó	jó	jel.	jó	jó	jel.	els.	jó	fell.
25 Schwegler Ferencz r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	—	—	els.	jó	fell.
Simon István g. k.	be	teg	ség	mi	att	vi	zs	gá	la	tot	nem	tett	—
Simsa Andor g. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
Szaftán Lajos r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	—	—	jel.	jó	fell.
Szemere Géza r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	fell.
30 Tamás Gyula r. k.	jel.	els.	jó	jel.	jó	els.	jel.	jel.	—	—	jó	jó	fell.
Vodicska Ferencz r. k.	jel.	els.	els.	—	els.	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Vonház István r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jó	jó	fell.

Hetedik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Polit. földrajz	Természetian	Mennyiségian	Görög-pótló		Egészségian	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete	
									irodalom	rajz					
Bart Jakab r. k. pn.	m	e	g	h	a	l	t								
Csernei József r. k.	jel.	jel.	jó	—	jó	jó	jel.	jó	jel.	jó	jel.	fm.	jó	fell.	
Fleckhammer Elemér	jó	els.	els.	—	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	els.	jó	fell.	
Flontás Demeter g. k.	jel.	jó	jó	els.	jó	els.	jel.	els.	—	—	jó	jel.	jó	fell.	
5 Friedmann Miksa izr.	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	els.	jel.	—	—	jel.	jel.	szab	fell.	
Furmann István rk. pn.	jel.	els.	jó	els.	jó	jo	els.	jó	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
Gergely László r. k.	jó	els.	els.	—	els.	els.	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jó	fell.	
Germarz Tivadar r. k.	jel.	els.	els.	—	els.	—	els.	els.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.	
Glazarovits Bert. rk. pn.	jel.	jó	jó	els.	els.	jó	els.	els.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
10 Grósz Sándor izr.	k	i	z	á	r	a	t	o	t	t					
Hartmann Ábrahám izr.	jel.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	—	—	jó	jó	szab	javit		
Hedry Béla r. k.	jel.	jó	jó	—	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.		
Horváth Gyula r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
Karenovics József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
15 Kocsis József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
Kohn László izr.	jel.	jó	jó	—	jó	jó	jel.	jó	jel.	els.	jó	els.	jó	fell.	
Kurstinszky Zsig. rk. pn.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jel.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
Lakatos Géza r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó	jó	fell.	
Lengyel Géza r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	—	—	jó	els.	jó	fell.	
20 Markovits Ábrahám izr.	els.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	els.	elgt.	—	—	jó	els.	szab	n.lép	
Miller Béla r. k.	jel.	jó	els.	—	els.	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.	
Monó Ferencz r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t							
Papolczy Béla r. k.	jó	els.	els.	—	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	els.	jó	fell.	
Pásztor Ferencz rk. pn.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
25 Reich Sándor izr.	jó	elgt.	els.	—	elgt.	elgt.	elgt.	els.	els.	elgt.	jó	jel.	k.sz.	n.lép	
Rosenfeld József izr.	jel.	jó	jó	—	jó	els.	els.	els.	jel.	jel.	jó	jel.	szab	fell.	
Sauermann János rk. pn.	m	e	g	h	a	l	t								
Scheiber Miklós izr.	jó	els.	els.	—	els.	els.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jó	fell.	
Szabó Lajos r. k. pn.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	
30 Szarka Imre r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	els.	els.	—	—	jó	els.	jó	fell.	
Szupkay Jenő r. k.	m	e	g	h	a	l	t								
gr. Teleki Jenő r. k.	jel.	jó	jó	—	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	fell.	
Wieser István r. k. pn.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	fm.	jó	fell.	

Nyolczadik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségstan	Bölcs. előtan	Görög-pótló		Testgyakorlat	Magaviselet
										irodalom	rajz		
Almási István r. k. pn.	m	e	g	h	a	l	t						
Bakkay Albin r. k.	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	jó	els.	jel.	—	—	jó	jó
Brüder Albert izr.	jel.	jel.	jel.	—	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	els.	jó
Csetkovics Miklós g. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	jó	—	—	jel.	jó
5. Demkő Sándor r. k.	jó	els.	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	jó
Fehér Edgár r. k.	jó	jó	els.	—	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	fm.	jó
Hatvani Béla ev. ref.	jó	jó	els.	—	els.	jó	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jó
Jászay Jenő r. k.	jó	jó	els.	—	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	jel.	els.	jó
Karkalits Sándor r. k.	jel.	jó	els.	—	jó	jó	jó	els.	jel.	jó	jó	els.	jó
10. Koller Béla r. k. pn.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	jel.	—	—	fm.	jó
Mandelbaum Jenő izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jó	jó
Nájvar József r. k.	jel.	jó	jó	—	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	jel.	jó
Páskán Mihály r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó
Sietiu Viktor g. k.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	jel.	jó
15. Székely Endre r. k.	jó	jó	els.	jó	els.	jó	els.	els.	jó	—	—	jó	jó
Varga József r. k. pn.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	fm.	jó
Verebi Antal g. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jel.	—	—	jel.	jó
Magántanuló:													
Neuvirth Alfréd ev. ref.	jó.	jó	els.	—	els.	jó	jó	jó	els.	els.	jó	—	—

VI.

Statisztikai kimutatás a tanulókról.

1. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	Tanuló				Az osztályozott tanulók közül										Az osztályozott tanulók szüleinek polgári állása																
					vallásra nézve					anyanyelve nézve					nyelvisme- retre nézve		Östermelli		Iparos		Kereskedő és vállalk.		Tiszt- viselő		Más értelmiségi		Magánzó				
	főlvétetett	kimaradt vagy nem lett vizsgát	meghalt	osztályzatot nyert	róm. kath.	gör. kath.	ev. reform.	ág. evang.	izr.	magyar	német	román	horvát	tót	csak magyarul beszél	tud magyarul	Önálló	Önálló	Önálló	Önálló	Állami, hatósági	Magán- és társulati	Katona	Más értelmiségi	Munkás, napszámos, szolga	Magánzó					
I. A.	48	7	1	41	20	10	3	—	8	40	1	—	—	33	41	3	8	—	6	—	11	—	1	4	2	—					
I. B.	47	4	—	43	31	3	—	—	9	42	—	—	1	34	43	2	5	—	2	1	7	9	1	2	1	4					
II. A.	39	2	—	37	31	5	—	—	1	37	—	—	—	36	37	1	11	—	—	—	10	3	—	—	—	2					
II. B.	41	2	—	39	31	6	—	—	2	34	3	2	—	23	39	—	11	—	8	—	5	2	—	5	5	—					
III. A.	40	—	—	40	26	5	3	—	6	37	3	—	—	32	40	2	10	—	6	—	6	7	—	5	2	—					
III. B.	40	1	—	39	24	7	3	—	5	39	—	—	—	30	39	4	6	—	5	—	9	2	—	5	2	1					
IV.	51	2	1	49	33	2	4	—	10	46	2	—	1	42	49	4	4	—	1	10	7	5	—	8	—	2					
V.	37	—	—	37	24	2	1	—	10	35	1	1	—	29	37	3	8	—	5	—	3	3	—	8	—	2					
VI.	32	1	3	31	21	4	3	—	3	31	—	—	—	21	31	—	7	2	2	—	4	2	—	9	1	—					
VII.	33	5	—	28	20	1	—	—	7	26	—	1	—	21	28	2	3	1	4	—	8	—	—	6	1	—					
VIII.	18	1	1	17	10	3	2	—	2	17	—	—	—	10	17	2	—	1	7	—	1	3	—	1	—	—					
	426	25	6	401	271	48	19	—	63	384	10	4	1	2	311	401	23	73	4	1	57	2	1	50	2	63	36	2	60	14	11

2. A megosztályozott tanulók honosság szerint.

	I. A.	I. B.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	O s z t á l y b a n											
Szatmár városi	21	16	9	15	12	13	24	14	7	14	8	153
Szatmár vármegyei	12	12	7	20	12	16	13	15	12	8	3	130
Bereg "	—	—	3	—	3	—	—	—	4	—	1	11
Ugocsa "	—	1	4	1	4	—	1	—	1	—	1	13
Mármaros "	3	1	4	2	3	4	3	1	3	2	1	27
Pest "	—	2	1	—	1	—	—	1	—	—	1	6
Más "	5	9	9	1	5	6	7	6	4	4	2	58
Horvát-Szlavonországi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Külföldi	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Összesen	41	41	37	39	40	39	49	37	31	28	17	399

3. Az osztályzat áttekintése.

A tanulmányi előmenetel a rendes tantárgyakat véve							A magaviselet				
Osztályban	Oszályzatot nyert összesen	Felsőbb osztályba léphet minden tantárgyból			Egy tantárgyból elégtelen (javító vizsg. bozsátalék.)	Nem léphet felsőbb osztályba		jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű	ROSSZ
		jeles	legalább jó	legalább elégs.		két tárgyból elégtelen	több tárgyból elégtelen				
I. A.	41	1	10	20	1	1	8	23	17	—	—
I. B.	41	3	6	23	1	2	6	25	16	—	—
II. A.	37	5	10	17	3	1	1	36	1	—	—
II. B.	39	4	9	23	2	—	1	27	12	—	—
III. A.	40	5	8	18	3	3	1	24	16	—	—
III. B.	39	10	4	16	6	1	2	25	8	1	—
IV.	49	1	15	19	8	4	2	25	24	—	—
V.	37	8	8	17	2	—	2	28	8	—	—
VI.	31	5	11	11	3	—	1	27	4	—	—
VII.	28	6	4	15	1	—	2	23	4	1	—
VIII.	17	1	7	9	—	—	—	16	—	—	—
Összesen	399	49	92	188	32	12	26	279	110	2	—
		329 — 80·20%			70 — 19·80%						

4. Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése.

a) Írásbeli vizsgálat.

Jelenkezett	Vizsgáltatott	<i>Feladvány</i>	Kidolgozták			
			jelesül	jól	kielegítően	elegtelenül
17	17	<p>A magyar nyelvből: 1. Emlékbeszéd Kölcsey felett.</p> <p>2. A Hunyadiak uralmának fontossága hazánk történetében.</p> <p>3. Tanulmányaik köréből vett példákkal igazolják az energia megmaradása elvének helyességét.</p> <p>A latin nyelvből: Mily szigorúan büntették a rómaiak az esküszegőket?</p> <p>A görög nyelvből: Herodotos történelmi művének II. könyvéből 177—179. fejezet.</p> <p>Német nyelvből: Vörösmarty Mihály (Salamon Ferencztől.)</p> <p>Mennyiségtanból: 1. Egy atya 28000 frtot hagyományozott fiának, ki ezen örökségből évenként 2152'4 forintot költött el. Hány év múlva fogyott el a tőke kamatostul, ha a tőke 4'5⁰/₁₀₀ mellett kamatozott.</p> <p>2. Egy erdőből szabályos tizenhat-szög alakú részt vágnak ki, melynek egy oldala 146 méter. Hány köbméter fa kerül ki onnan, ha egy hektar 256 m³ fát szolgáltat?</p>	5 3 2 5 5 3	1 — 3 4 3 10 7	— — 3 8 1 4 4	— — — — — — —

78.

b) a szóbeli vizsgálat után

a melyre bocsátott	a melyet kiállott	érettnak nyilvánított			Az érettségit végzettek közül készül lépni							
		jelesül	jól	egyszerűen	theológiai	jogi	orvosi	tanári	mérnöki	katonai	bányászati	erdészeti
17	17	3	9	5	4	4	1	2	3	1	1	1

Az érettségi vizsgálatot sikerrel kiállt 17 ifju jözü:

a) *jeles fokozattal* érett 3 ifju: Mandelbaum Jenő, Pászkan Mihály, Varga József.

b) *jó fokozattal* érett 9 ifju: Bakkay Albin, Brüder Albert Csetkovics Miklós, Fehér Edgár, Hatvani Béla, Jászay Jenő, Koller Béla, Stetiu Viktor, Verebi Antal.

c) *egyszerűen érett* 5 ifju: Demkö Sándor, Karkalits Sándor, Nájvár József, Székely Endre Neuvirth Alfréd.

VII.

Tanszerek gyarapodása.

A) A természet-rajzhoz.

A természetrajzi szertár állattani gyűjteménye számára Meszlényi Gyula püspök ur ő méltósága ajándékozott öt darab kitömött madarat, Kende Zsigmond ur pedig egy borzot.

Ezen kívül vétel után gyarapodott az állattani gyűjtemény a bonczani készítmények előállításához és a konzerválásához szükséges edényekkel.

A növénytani gyűjtemény a mikroskopiához szükséges reagentiákkal s eszközökkel lett ellátva.

Az ásványtani gyűjteményt pedig Kuzskó József ur Felsőbányáról gyarapította több érdekes példánnyal.

B) A tornaszerekhez.

Ez iskolai év folyama alatt beszereztetett: 3 pár gyűrűhinta, kettősszövésű hevederrel, horganyozott önműködő csatokkal és Thonet gyűrűkkel, 1 hordozható és alakítható hüvelykorlát, egy drb tornalétra, egy bak, egy ló, 50 drb tornabot, hozzá botszekrény, egy körhinta, négy laposkötéllel s négy körhinta-lábtóval, egy 10 m. hosszú kötéll, huzásra, 4 mászókötéll, négy drb rud ugráshoz, egypár ugrómérő magas ugráshoz, egypár ugró mérő rudugráshoz, két ugródeszka, két matrác kókusz-szálakból, egy drb nád-bot az ugrómérőhöz.

C) A tanári könyvtárhoz.

I. *Vallástan. Szekrényi.* A bibliai régiségtudományi kézikönyve. *Ebers*, Durch Gosen zum Sinai. — *Ebers*, Aegypten u. die Bücher Mose's. I. — *Bruchs*, L'Exode et les Monuments Egyptiens. — *Doupanloup*, — Aiben. A ker. családanyák könyve. — *Vigonroux*, Dictionnaire de la Bible. X.—XI. — *Dr. Steinberger*, vallás és hazafiság. — *Zvér*, Nagyheti sz. elmélkedések.

II. *Magyar nyelv és irodalom. Kulcsár*, A magy. stilus. I.

— *Verenczy Z.*, Petőfi életrajza. I—III. — *Petőfi S.* összes művei. Kiad. Havas. VI. — *Dante-Papp J.*, A pokol. — *Varadi A.*, Legendák könyve. — *Tewrewk J.*, László főherceg életéből. — *Ripka*, Gödöllő, a kir. család otthona. — *Kont*, La Hongrie litteraire, et scientifique. — *Szinnyei*, Magy. Tájszótár I. 10. --- *Szinnyei*, Magy. írók, V. 1—7. — *Radó*, Az olasz irodalom története. I. II. — *Toncs, Z.* Mikes Kelemen. — *Morvay*, Magyarázó tanulmány „Az ember tragoediájá”-hoz.— Régi magy. könyvtár. Szerk. Heinrich G. 1—4. f. — *Br. Kemény Zs.* összes művei. kiad. Gyulai P. I—VI.

III. a) **Latin ny. és irod.** *Angerbauer*, Példatár. — *Suetonii opera*. Ed. Róth. — *Köpesdy*, Cicero pro Sestio et de imp. Cn. Pompei. — *Wahl, M. T.* Ciceronis, orationes sel. T. I—III. — *Quartier, M. T.* Ciceronis Epist. ad. Fam. T. I—II.

III. b) **Görög ny. és irod.** *Ábel J.*, A görög irod. története. Lytogr. kézirat.

III. c) **Lat. és gör. ny. és irod.** *Müller J.*. Handbuch d. class. Alterthumsw. XXI. Halbb.

IV. **Német ny. és irod.** *Märzroth*, Lachende Geschichten. — *Balzac*, Mercadet. — *Brandt* Narrenschiff. — *Pötzl*, Wien. — *Kennan*. Sibirien. — *Stanley*, Wie ich Livingston fand. — *Spemann*, vom Fels zum Meer. Illustr. Zeitschr. I. II. B. — *Ranolder*, Elisabeth. — *Wolfgarten*, Neue Sammlung von Vorträgen. — *Emil Flygaru-Carlén*, Der Vormund. 1—6. Th.

V. **Történelem.** Magy. tört. Emlékek. II. oszt. 34—35. köt. — *Récsey*. Pannónia ó-kori mythol. emlékeinek vázlatja. — *Szilágyi*, A magy. nemzet tört. (diszkiad.) IV. — *Laurent*, Geschichte d. Kaisers Napoleon I. Illustr. — *Castelar*, A művészet, vallás és természet Olaszországban — Az osztr.-magy. monarchia írásban és képben. 252 — 277. *Ruskim*, Velence kövei. — *Joó J.* Richelieu bibornok-miniszter hatása Franciaországra és Európára. — Erdélyi országgyűlési Emlékek. XIX. Ezeréves Magyarország. XIII. Leo és a magy. kath. főpásztorok ünneplő szavai. — *Hampel*, A bronz-kor emlékei Magyarhonban. III. r. — *Burchard*, A renaissance-kori műveltség Olaszországban. II. — *Dr. Weisz K.* Világtörténelem. Ford. Szabó F. XVI—XIX. k. — *Dr. Grupp*. Kulturgeschichte d. Mittelalters. I. II. — *Rotteck*; Allgemeine Geschichte. I—IX.

VI. **Földrajz.** *Rohbock-Hunfalvy*, Ungarn u. Siebenbürgen in malerischen Original-Ansichten. I.—III. *Angewitter*, Portfolis für Länder u. Völkerkunde. — *Rauchmüller*, Übersicht der dem Ungarisch Adriatischen Meereshandel dienenden Land u. Wasserstrassen. — *Magyar László*. Délafrikai utazásai. — Arad vármegye és város monographiája. *Falk Zs.*, Amerikai utijegyzetek.

VII. *Statisztika, nemzetgazdaság, államtudomány.* Magyar-orsz. malomipara 1894.-ben. (Stat. Közl. XIII.) — Magyarország. népessége a pragm. sanctio korában. (St. Közl. XII.) — Szatmárnémeti sz. kir. város 1895. zárszámadása. — *Smoler*, Historische Blické auf d. Forst-u. Jagdwesen

VIII. *Természetrájk.* *Kohaut*, A magyarorsz. madarak meghatározó könyve. — *Simonkay*. Erdély edényes flórájának helyesbitett foglalata. — *Rabenhorst*, Kryptogamen-Flora. IV. B. III. Abth. 28—30. Lief. - *Braun*, Das Zootomische Practicum. — *Oels*, Pflanzen physiologische versuche. — *Blumenbach*, Handbuch d. Natur geschichte. I. II.

IX. *Mennyiségtan.* *Winkler*, Die praktische Geometrie.

X. *Természettudomány.* *Grósz*. A természet köréből. — Dr. *Klug*, Az érzékszervek élettana. — *Thanhoffer*, Előadások az anatomia köréből. — Humboldt, Kosmos I—IV. — *Liebig*, Die organische Chemie in ihrer Anwendung auf Psychologie u. Pathologie.

XI. *Bölcselet és tanügy.* *Hajdu T. és Zoltvány*, Lélektan és Gondolkodástan. — Dr. *Otto*, Ifjúsági játékok. — Dr. *Fináczy E.*, A magyarorsz. középiskolák multja és jelene. — *Fibiger*, Az ungvári főgymn. vázlatos története. — A v. és közokt. min. XXV. jelentése a közokt. állapotáról. — *Ribot*, A lelki átöröklés. — *Eble*, Handbuch d Psychologie des Menschen.

XII. *Vegyes művek.* Pallas, Nagy Lexicon XIII XIV. *Mebold*. Francia nyelv- és olvasókönyv. — *Erkel*, Hunyady László, ered. nagy opera. — M. T. Akad. Almanach 1897.-re. — *Deák G.* Emke Daloskönyv négy szólamu vegyes k. — A m. t. akad. munkák és folyóiratok czimjegyzéke 1831 —1895. — Magyarország. tisztii czim- és névtára 1897. Dr. *Boch E.* Das Buch von gesunden u. Kranken Menschen.

XIII. *Folyóiratok.* Kath. Paedagogia. — Budapesti Szemle. — Erdélyi Muzeum. — Lehrproben u. Lehrgänge. — Hittud. Folyóirat. — Egyet. Philol. Közl. — Magy. Nyelvőr. — Nyelvtud. Közl. — Tört. Tár. — Századok. — Magy. tört. Életrajzok. — Földr. közlemények. — Mathem. és termtud. Közlemények. — Mathem. és termt. Értesítő. — Kath. Szemle. — Termtud. Közlöny. — Pótfüzetek a Termt. Közl.-hez. — Archeol. Értesítő. — Földtani Közlöny. — Bölcseleti Folyóirat. — Arad. Értesítő. — Ethnographia. — Hercules. — Irod. tört. Közlemények— Magy. Paedagogia. — Társulati Értesítő. —Hivatalos Közlöny. — Zeitschrift für die österr. Gymnasien. — Magy. Könyvszemle. — Egészség. - Érték, a nyelv- és néptud. köréből. — Ért. a termtud. köréből, — Ért. a bölcselet. tud. köréből. - Ért. a társad. tud. köréből. — Érték. a történ. tud. köréből. — Ért. a mathemat. tud. köréből. —

84.

Emlékbeszéd a m. t. akad. elh. tagjai felett. — A m. kir. földtani társ. évkönyve. A m. kir. földtani int. évi jelentése.

A tanulói segélykönyvtár gyarapodott 54 könyvvel.

Az ifjusági könyvtár gyarapodása: A Természettudományi Közlöny 6 évfolyama (ajándék); Képes folyóirat 24 füzet. Budapesti Szemle 12 füzet. Vörösmarty összes művei 2. köt. Petőfi összes költeményei 1 köt. Tompa összes költeményei 1 köt. Morvai Győző : Magyarázó tanulmány Madách Ember tragédiájához. 1 köt. Toncs Gusztáv: Mikes Kelemen élete és művei 2 péld.

VIII.

Ösztöndíjak, jutalom és segélyezés.

I. Ösztöndíj-alapok.

A szatmár-egyházmegyei alapítványi pénztárban van a szatmári kir. kath. főgymnasium róm. kath. vallásu tanulói számára tett két ösztöndíj - alapítvány: Obermayer András szatmári nagyprépostnak és Rudolf Pál szatmári kanonoknak alapítványa; az elsőből 6, az utóbbiból 3 jóviseletű és szorgalmas tanuló nyer évenként 100—100 forintot. Mindkét ösztöndíj alapítvány megüresedett helyeit az alapítók végrendekezései szerint a szatmári káptalan adományozza.

Ösztöndíjas tanulók az 1896—97. tanévben.

a) **Kincstári Mária-Terézia-féle** 150 frtos ösztöndíjat élvez:

Pap Gyula gymn. III. B. o. tanuló.

b) **Állami erdőtisztek gyermek.** nevel, segélyező alapból 100 frtnyi ösztöndíjat élvez:

Mozolovszky Sándor II. A. oszt. tanuló.

c) **Obermayer-féle** alapból 100 frtnyi ösztöndíjat élveztek:

Erdélyi Béla V. oszt. tanuló.

Fógel József III. B. „ „

Hirschberg Ernő II. B. „ „

Kocsis József VII. „ „

Méder Mihály VI. „ „

Zombory László I. B. „ „

d) **Rudolf-féle** alapból 100 frtnyi ösztöndíjat élveztek:

Domokos Bálint II. B. oszt. tanuló.

Mazurek Gyula IV. „ „

Pircsi János IV. „ „ elhalálkozásáig.

e) **Réti-Nemessányi** családi alapítványból 300 frtnyi ösztöndíjat élveztek :
Nemessányi Aladár II. A. oszt. tanuló.

f) **Budatinszky György-féle** családi alapítványból 100 frtnyi ösztöndíjat élvezett:

Augusztiny Béla II. B. oszt. tanuló.

A 13 tanuló évi ösztöndíjának *összege: 1550 ft.*

II. Jutalmazás.

a) Jutalomdíj-alap.

1. Dr. **Kádár Ambrus**, szatmári székesegyházi kanonok „Divéky jutalomdíj“ című alapítványa (100 ft) olyan jóviseletű tanuló jutalmazására, ki a természettanban vagy a természettudományokban legkiválóbb előmenetelt tanúsít.

A „Divéky jutalomdíj“-at ez évben:

Barth István V. oszt. tanuló kapta a természettudományokban tanúsított kiváló előmenetelért.

2. „**Jandrisics János emlék-alapítvány**“ 300 korona. Alapították az 1878. évben érettséget tettek 15 éves találkozásuk emlékére.

Ezen alapítvány évi kamatát azon tanuló ifjú kapja, ki a hazai történelemben a legalaposabb készültséget tudja felmutatni az érettségi vizsgálaton.

Az érettségi vizsgáló bizottság ez évben a 15 koronányi jutalmat *Varga József* jelesen érett ifjunak ítélte oda.

3. „**Krauss Károly-alap**“ (31 ft 08 kr.) III. oszt. róm. kath. vallású szegény tanulók közül a legjobbnak karácsonyi ajándékra.

Ez évben karácsonyi ajándékot kapott:

Gottsmann Gáspár III. A. oszt. tan.

4. „**Szatmári királyi katolikus főgymnasium tanári karának millenniumi alapítványa**“ (100 korona.)

Ezen összegnek évi kamatai a kereszténységnek a magyar nemzetre gyakorolt felemelő hatását tárgyoló évenként kitűzendő pályakérdés díjául adatként kiadványunkban olyan katolikus vallású tanulónak, ki legalább az utolsó három évet iskolánkban töltötte.

A díj első ízben 1898. évben fog kiadatni.

b) Esetleges jutalmak.

1. Dr. **Kádár Amrus** kanonok ur 2 drb. cs. és kir. vert aranyat ajándékozott a vallásból jeles előmenetelt tett jó viseletű két tanuló jutalmazására.

87.

Jutalmaztattak :

Kasztel Sándor IV. oszt. tanuló;

Horváth Gyula VII. „ „

2.) *Egy magát meg nevezni nem akaró* iskolabarát „az intézet iránti elismerésének tanusítására 5 drb. 10 koronás aranyat ajánlott fel a tanárkar ítéletére bizva a jutalmazás címének meghatározását. Jutalmaztattak;

Lakatos Géza VII. oszt. tan. a magyar nyelv és irod.-ban,

Ambrózy Sándor VI. oszt. tan. a latin nyelv-és irod.-ban,

Merker Márton V. oszt. tan. a görög nyelv és irod.-ban,

Ehrenfeld Miklós V. oszt. tan. a matematikában és

Miller Béla VII. oszt. tan. a tornázásban való előmenetelért.

3. *A helybeli* torna-egyesület 1 drb. 10 frankos aranyat ajándékozott a tornában jeles előmenetelű ifju jutalmazására.

E jutalmat kapta:

Csomay Aladár VI. oszt. tan.

4. *Ratkovszki Pál* igazgató 10 drb. koronát adott a tornában tanusított szorgalom jutalmazására; ezen összegből

Flontás Demeter VII. oszt. tan. 4 koronát

Veres János V. oszt. tan. 3 koronát

Gyene István IV. oszt. tan. 3 koronát kaptak.

5) *Lampel Róbert*, (Wodianner és fiai) budapesti kiadó 5 drb. diszkötésű könyvet ajándékozott jeles előmenetelű tanulók jutalmazására.

6. *Lövy Miksa* 11 db. diszkötésű könyvet ajándékozott jeles előmenetelű tanulók jutalmazására.

7. *A Reizer János* féle könyvker. 8 drb. diszkötésű könyvet ajándékozott jeles előmenetelű tanulók jutalmazására.

III. Pénzbeli segélyezés.

1. *A Szatmár-egyházmegyei alapítványi pénztárból*, — a Frinhtféle alapítvány, b. Fischer István, szatmári püspök, utóbb egri érsek és Kállay György, egri kanonok, — szegény tanulók segélyezésére tett alapítványaik kamataiból a mélt. megyés püspök ur adományozása és kijelölésével a jelen iskolai évben 21 tanuló nyert évi segélyül 520 frtot.

2. *Beniczky Géza* cs. és kir. kamarás egy ifju segélyezésére 50 frtott adott kegyesen.

3. *A helybeli Népbank* három szegény sorsu tanuló segélyezésére 15 frtot ajándékozott.

A pénzbeli segély összege **585** frt.

IV. Évi ellátás.

a) *A Hám János szatmári püspök* által alapított s a Jézustársaságiak gondos vezetése alatt álló püspöki konviktusban, alapítványi helyeken, 32 gymn. tanuló részesül teljes ellátásban. E számon felül a jelen tanévben 1 tanuló ingyen élvezé az alapítványosoknak nyújtott kedvezményt.

Egy tanuló évi ellátását 200 frtba számítva, a 33 tanuló évi ellátására fordított összeg **6600** frt. Ugyanazon konviktusban 12 tanuló a jelen isk. évben is ebédet kapott, melynél 1 tanuló után 50 forintot számítva, a pénzérték **600** frt.

b) *A néhai Irsik Ferencz* pápai praelátus szatmári apát-kanonok által alapított internatusban 16 gymn. tanuló részesült a jelen tanévben teljes ellátásban; egy tanuló évi ellását 120 frtba számítva: **1920** frt.

c) *A helybeli apáca-kolostorban* 12 gymn. tanuló láttatott el a jelen isk. évben ebéd és vacsorával; egy tanuló után 120 frtot számítva, a 12 tanuló évi ellátása **1440** frt. Ezen tanulók közül háromnak ellátási költségeit *Meszlényi Gyula* megyés püspök ur ő méltósága viselte.

d) *A gymn. tápintézetben* 6 tanuló teljesen, 2 részben volt ellátva; az egész ellátást nyert egy-egy tanuló után 150 frtot, a részben való ellátásért a két tanuló után 50 frtot számítva az egész segély tesz **1000** frtot.

A teljes és részben való ellátás összes pénzértéke 11.560 frt.

Az ösztöndíjak összege 1.550 frt.

A pénzbeli segély 585 frt.

Összes segélyezés **13 695 frt.**

V. Utazási alap.

Ezen alapot a millenniumi évben kezdtük gyűjteni, azon czélból, hogy a tapasztalatok szerzésére rendezendő kirándulásokból a szegényebb sorsu ifjak se legyenek teljesen kizárva. Eddig befolyt ezen alapra 465 frt. A gyűjtés még nincs bezárva s reményünk van, hogy az intézet által nyújtott nevelés gyümölcseit élvezők szívéhez nem fogunk eredménytelenül fordulni.

IX.

Tudnivalók.

A) A középiskolai rendtartásból.

1. §. Az iskolai év szeptember 1 -én kezdődik és a következő évi június hó végéig tart.

2. §. A tanév megkezdése előtt augusztus hó utolsó napjain tartandók meg a felvételi, javító és pótló vizsgálatok, szeptember három első napján pedig a tanulók felvétele és beírása. Ezentul egy hétig csakis a késedelmöket szigoruan igazoló tanulókat veheti fel az igazgató. A még később jelentkezők felvételét az igazgatóság útján benyújtott folyamodványra a tankerületi főigazgató engedheti meg.

Azoknak, akik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az addig végzett tananyagból vizsgálatot kell kiállaniok.

4 §. Minden tanuló minden évben felvétele alkalmával 4 frnyi felvételi díjat tartozik fizetni, ezenkívül 1 frtot az ifjusági könyvtárra, az évi értesítőre stb., a kath. vallásuak ezen felül még 50 krt énektanítás czimén, **tandijul pedig** a nm. v. és k. minisztérium 1893. évi jun. 10-én 58636. sz. a. k. rendelete értelmében **évenkint 30 frtot.**

5. §. A gymnasium első osztályába az 1883. évi XXX. t. cz. 10. §-a értelmében csak oly növendékek vételnek fel, kik életök kilenczedik évét már betöltötték, és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános iskolából nyert bizonyítványt mutatnak elő; vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mértékü képzettséggel bírnak. A felvételkor tartozik a tanuló felmutatni születési bizonyítványát, továbbá orvosi bizonyítványt arról, hogy mikor volt utolszor beoltva s mily eredménnyel.

12 évesnél idősebb tanuló felvétele felett a tanári testület határoz.

6. § Ugyanazon iskola egyik osztályából a következő felsőbb osztályba csak az a tanuló léphet, ki az elvégzett osztály rendes tantárgyaiból — nem számítva ide a szépírást és tornázást — legalább is elégséges osztályzatot kapott.

Nyilvános középiskolából a megfelelő ugyanazon nemü intézetbe átlépni kívánók előbbi intézetök iskolai okmányaiival (bizonyítvány és évi értesítő) tartoznak igazolni, hogy a megelőző osztályt a rendes tantárgyakból legalább is elégséges sikerrel végezték.

Azok a tanulók, kik nyilvános reál- vagy polgári iskolából gymnasiumba akarnak átmenni, kötelesek felvételi vizsgálatot tenni. E vizsgálat az elhagyott és ujonnan választott iskola tantervei közt mutatkozó lényeges különbözetre terjed ki.

8. §. A felvételi vizsgálatok díja 10 .rt.

10. §. Egyik tanintézetből a másikba átlépés rendszeren csak a tanév kezdetén történhetik. Évközben más intézetből jövő tanuló a tanári testület határozata alapján csak a változás okainak igazolása mellett vehető fel.

A felvételt megtagadó határozat ellen a felsőbb hatósághoz lehet folyamodni.

12. §. Minden tanuló a felvételre személyesen és rendszerint atyja vagy anyja, illetőleg azok valamely külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni. Azok a szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük, vagy gyámfiuk felvételekor alkalmas helyettest tartoznak jelenteni, kire a házi felügyelet és nevelés tekintetében kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bizott tanuló felől az igazgatóság vagy osztályfőnök értesítését elfogadhassa. A szülők és gyámok e részben minden változtatást személyesen vagy írásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál ; ennek viszont joga és kötelessége, ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben czélszerű változás történjék.

14. §. A szülők vagy helyetteseik tartoznak gondoskodni arról, hogy a tanulók már a tanév elején a szükséges tankönyvekkel és taneszközökkel el legyenek látva és az iskolát mindenkor pontosan látogassak.

Minden iskolamulasztás okát még a mulasztás tartama alatt tartoznak a szülők vagy helyetteseik az igazgatóságnál vagy az osztályfőnöknél késelem nélkül bejelenteni s utólag igazolni.

Ha valamely tanuló ragályos betegségbe esik, az igazgató a tanulót betegsége után csak akkor bocsáthatja a tanintézetbe, ha a hatósági vagy iskolaorvos megengedhetőnek tartja az intézet látogatását.

A mely tanuló igazolatlanul, habár nem egyfolytában is, annyi órát mulaszt, amennyi a heti órák száma, az intézetből kimaradottnak tekintendő.

A tanítás lehető legnagyobb eredményének biztosítása azt kívánja, hogy a szülői ház az iskolamulasztásoknak lehetőleg elejét vegye, a tanári testület pedig minden mulasztást szigoruan ellenőrizzen.

15. §. A szülőknek vagy helyettesüknek kötelessége a tanulóknak az iskolán kívül való erkölcsös magaviselete fölött őrködni. Minden tanári testület elvárja a szülők vagy helyettesök nevelői közreműködését, az iskola törekvéseinek gyámolítását abban az irányban, hogy a szülői ház is kötelességének ismeri a tanulókat az illedelem határai közt megtartani. Kívánatos, hogy valamint az iskola, ugy a házi felügyelet is törekedjék arra, hogy a tanulók mindent elkerüljenek magukviselésében, a mi korukkal, tanulói pályájukkal meg nem fér, a mi az iskola jó szellemének árt, a mi botrányt okoz, vagy a tanulók erkölcsiségét veszélyezteti.

20. §. A törvényesen meghatározott rendes tantárgyak tanulása alól felmentésnek helye nincsen ; kivéve testi fogyatkozás miatt a tornázás, a mértani rajz (technikai része) és a szépírás tanulása alól. A felmentést

91.

a fennálló szabályrendelet értelmében az igazgató, illetőleg tankerületi kir. főigazgató adja meg.

A tanulók a tanév alatt tanusított szorgalmuk és előmenetelük feltüntetésére évenként kétszer kapnak *Értesítőt*, még pedig decz. 23-án és márczius 31-én.

Az *Értesítőt* a tanulók kötelesek szüleiknek vagy gyámjuknak aláírás végett bemutatni. A szállásadók az *értesítőt* nem irhatják alá.

A magaviselet jelzésére a *jó, szabályszerű, kevésbbé szabályszerű és rossz* érdemjegyek szolgálnak, a két utolsó érdemjegy alkalmazásánál a bizonyítványba az ok is kiiratik, a miért a tanuló ez érdemjegyet kapta.

Az élömenél érdemjegyei: *jeles, jó, elégséges, elégtelen*.

41. §. Oly tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet és a kiket a tanári testület képeseknek tart arra, hogy a szünidő alatt önszorgalomból pótolhatják mulasztásukat, megadja a jogot, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatot tehessenek, de csupán abban az intézetben, a hol tanultak. Ezen javító vizsgálat díjtalan.

Azok a tanulók, a kik két kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, az igazgatóság útján csak fontos okok alapján folyamodhatnak javító vizsgálatra való engedélyért **a tanker. kir. főigazgatósághoz**.

42. §. Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem lehet, vagy megszakítani kénytelen, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló vizsgálatra való engedélyért. A betegség igazolására hatósági, vagy hatóságilag megerősített orvosi bizonyítványt kell mellékelni. A pótló vizsgálat csak teljes vizsgálat lehet, melyért semmi díjat sem kell fizetni.

44. §. Osztályok összevonását, azaz egy év alatt két osztálynak elvégzését, az 1883. XXX. t.-cz. 14. §-a szerint, a nyilvános tanulóknak csak kivételesen a tanári testület és a tankerületi főigazgató indokolt ajánlatára engedheti meg a vallás és közoktatásügyi miniszter abban az esetben, ha az illetőnek a legutóbb végzett osztályról szóló bizonyítványában osztályzata jeles, életkora a rendesnél előrehaladottabb s ugy testi mint értelmi fejlettsége lehetővé teszi egy év alatt két osztály elvégzését s az illető az előző tanévet ugyanazon intézetben végezte.

Az engedélyt nyert tanuló mindkét, vagy legalább egyik osztályból magánvizsgálatot tesz.

45. §. Magántanulók, kik magán uton, vagy magánintézetben tanultak és előmenetelükről nyilvános középiskolától kivannak bizonyítványt nyerni, az 1883. évi XXX. t.-cz. 15. §-a szerint, az illető iskola igazgatójánál való előleges bejelentés és annak kimutatása mellett, hogy a közvetlenül lefolyt tanévet mely magánintézetben, illetőleg hol és mily rendszerű tanulmányozással töltötték, tehetnek vizsgálatot az e célra megállapított időben.

Egy év alatt több osztályból csak a tanári karnak és tankerületi főigazgatónak ajánlatára, a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével tehetnek vizsgálatot abban az esetben, ha kimutatják, hogy az elvégzett osztályok tantárgyainak megtanulására elegendő időt fordítottak, s hogy életkoruknál és fejlettségüknél fogva eléggé elsajátíthatták azokat az ismereteket, melyeket az illető osztályokban tanítani kellett. Ez eset-

ben is minden osztályból külön vizsgálat teendő le, és legfőleg két osztályból vizsgálhatók egyszerre, de akképen, hogy az illetőnek mindkét osztály tananyagából kellő tanultsága kitűnjék.

Jegyzet. Ha az igazgató szükségesnek látja, a magántanulónak személyazonosságát okmányokkal kell igazolnia.

A magánvizsgálatnak a tornázásra nem kell okvetlenül kiterjednie.

47. Az egy osztályra terjedő magánvizsgálat díja a felvételi és tandíjon kívül 40 forint, az osztályösszevonással tartott magánvizsgálat díja 60 forint.

Minden díjat a vizsgálat előtt kell lefizetni.

B) A görög nyelv nélkül való gymnasiumi tanulásra vonatkozólag.

Az 1890. évi XXX. törvényczikk úgy rendelkezik, hogy a gymnasiumi tanulók a görög nyelv és irodalom tanulására nem köteleztetnek, ha e helyett megszabott más tantárgyakban nyernek oktatást. Ehhez képest az V. osztályba lépő mindegyik tanulóra nézve a szülőnek, vagy a törvényes gyámnak a felvételnél ki kell jelentenie szóbelileg, vagy ha nem jelenhetnek meg, írásilag, hogy az ifju a görög nyelvvel és irodalommal járó tanirányban-e. vagy pedig a görög nyelv nélküli tanirányban fog haladni a gymnasiumi tanulás további folyamán. *E két tanirány közötti választásnál az ifju hajlama és célbavett életpályája kivan tekintetbe vételt.* 1. Azokra nézve, a kik a görög nyelv nélkül való tanirányt választják, kötelező tantárgy lesz a) a magyar irodalom bővebb ismertetésével kapcsolatban a görög remekírók magyarra fordított műveinek ismertetése s a görög irodalom- és művelődés-történet alapvonalai, b) a mértani és szabadkézi rajz. E két tantárgybeli előmenetel osztályzata éppen olyan erejű és következményű, mint a többi rendes tantárgykból való osztályzat; s az a) alatt említett tantárgy az érettségi vizsgálat szóbeli részének külön tárgya. 2. Kik a görög nyelv nélküli tanirány szerint végeznek gymnasiumot, érettségi sikeres vizsgálattal, azok jogosultak általában a főiskolákba való lépésre (a tudomány-egyetemek jogi, orvosi karába s a matematikai-természettudományi szakosztályába stb. lépésre), csak a tudomány-egyetemek hittudományi (theologiai) tanfolyamára, továbbá a nyelvészeti, bölcsészeti és történelmi szakosztályába nem bocsájthatók. 3. Kik a görög nyelv nélküli tanirány szerint végezván a gymnasiumot, az érettségi vizsgálatot jó sikerrel tették le, tehetnek ezután magántanulással elkészülve a görög nyelvből és irodalomból, pótló érettségi vizsgálatot valamely főgymnasiumnál s ezen vizsgálat sikerültével fölvehetők a tudomány-egyetemek és más főiskolák bármelyik karába. 4. Az V. osztályban megkezdett tanirányból átléphetni a gymnasiumi további osztrályok bármelyikének kezdetekor a másik tanirányba az ezen tanirány külön tantárgyainak a megelőző osztályban vagy osztályokban elvégzett tananyagából kiállott sikeres fölvételi vizsgálat után.

Annálfogva, hogy a görög nyelv tanulása nélkül gymnasiumot végzett ifju előtt nyitva állanak szintén mindazon életpályák, a melyek a görög nyelv tanulásával gymnasiumot végzett ifju előtt : az otyan tanuló, ki a gymnasiumi négy alsó osztály tanulása alatt nagyobb ké-

képességet, hajlamot, előmenetelt tanúsít a földrajz, a természettudományok s a mennyiségtanban, mint a nyelvek tanulásában, hivatva van a görög nyelvet helyettesítő tárgyak tanulására; az olyanra nézve pedig, ki a latin és német nyelv tanulásában már a IV. osztályban nehézséggel küzd, éppen ajánlatos a görög nyelv elhagyása, hogy ne kockáztassa ama két nyelvbéli további előmenetelét.

C)

A tandíj évenként **30 forint**; e díj lerovása évenként négyszer történik, u. m. október 15-ike, december 1-je, márczius 15-ike és május 1-je körül. Azon tanulóknak, kik ezen fizetés teljesítése, vagy az az alóli fölmentés iránt magokat igazolni nem képesek, az iskola további látogatása meg nem engedhető. (21800/1870. számú min. rendelet.)

Szegény tanulók az egész vagy a féltandíj elengedésében részesülhetnek, ha beigazolt szegénységök s kifogástalan viseletük mellett a tanulásban *kiválóbb előmenetelt*, minden tantárgyban legalább is **jó**-t, a szépírásból és testgyakorlatból legalább *elégséges*-t tanúsítottak. A tandíj elengedéseért a *gymn. igazgatóságához* kell czimezni a folyamodást, mellékelni hozzá az iskolai bizonyítványt, továbbá a községi hatóságtól kiállított s az illető lelkésztől is aláírott szegénységi vagy vagyoni bizonyítványt, melynek egy évnél rövidebb idő alatt kiállítottnak kell lennie, végre ezen melléletekkel együtt kézbesíteni kell az igazgatónak, I. félévben szeptember 15-ig, II. félévben február 15-éig.

A testgyakorlás, rajzolás és szépírás tanulása alól testi fogyatkozás alapján fölmentést nyerhetni a szembeötlő testi hibák esetében szóbeli kérelemre a *gymn. igazgatótól*, különben orvosi bizonyítvánnyal támogatott folyamodás útján a *tanker. főigazgatótól*; szeptember 5-ig kell előterjeszteni az erre vonatkozó szóbelikérelmet, vagy benyújtani a szülő vagy gyám által írott folyamodást.

Az izraelita vallású tanulóknak a szombaton és más ünnepnapokon való írás és rajzolás alóli fölmentést maga az igazgató adhatja meg a szülőknek szóbeli, vagy az aláírásra nézve hatóságilag igazolt írásbeli kérvénye alapján, (5571/1892. sz. rendelete.)

Az igazgatóságához iskolai ügyben intézett írásbeli megkereséseket a gymnasium igazgatóságára, nem az igazgató nevére kell czimezni, kivált a nagyszünet idején.

D)

Az 1897—98. iskolai év kezdetére vonatkozólag.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1894. évi 50667. sz. rendelete szerint a középiskolák valamennyi osztályába a beiratások már a tanév végén is eszközölhetők. Ehhez képest iskolánkba jun. 30-tól jul. 3-ig bezárólag lehet beiratkozni délelőtt 9 órától 12-ig. Feltételek: I. A tanév végén beírt tanulók az igazgatónál hagyják iskolai bizonyítványaikat s megkapják a rendes beiratkozási igazolványt. 2. A felvételi

dijak e tanulóktól is azonnal beszédendők. Ha a tanév végén felvett tanulók a jövő tanév elején *szept. 4-ig bezárólag* az osztályfőnöknél személyesen nem jelentkezének, nemcsak a belépésre való jogosultságukat, hanem a befizetett felvételi díjat is elvesztik. 3. Levélben vagy írásban való jelenlétesítésnek helye nincs.

Az 1897—98. iskolai évre szeptember hóban is lehet beiratkozni. E célból az I. II. és III. osztályba lépő tanulók f. évi szept. 1-én, a IV. V. VI. osztályba lépők szept. 2-án, a VII. VIII. osztályba lépők szept. 3-án délelőtt 9 órától 12-ig jelentkezzenek az igazgatónál.

Felvételre jelentkező mindegyik tanulónak be kell mutatnia a legutóbbi iskolai évről szóló bizonyítványt, habár ezt ezen gymnasiumban nyerte: az ***I. osztályra, valamint bármely osztályra e gymnasiumban először jelentkező mindenik tanuló tartozik születési anyakönyvi kivonatát és újraoltási bizonyítványt bemutatni.***

Az iskolába fölvetetni óhajt, ifju köteles magát orvosi vizsgálatnak alávetni; e vizsgálatot az iskola orvos díjtalanul eszközli.

Beiratáskor köteles mindegyik tanuló fizetni egy forintot az évi értesítőre, ifj. könyvtárra s egyéb apró költségek fedezésére, továbbá 4 ft. felvételi díjat a tanszer alapra

A kik pótló vagy javító vizsgálatra engedélyt nyertek, azok közül a volt I. II. III. osztálybelieknek aug. 30-án, a volt IV. V. VI. VII. osztálybelieknek aug. 31-én, mindkét napon délelőtt 9 órakor kell az igazgatóságnál vizsgálatra jelentkezniük.

A kir. kath. főgymn. igazgatósága.

X.

A gymnasiumi tápintézet

BEVÉTEL.

	frt kr.
1. Pénztári maradvány az 1895—96. évről	413.49
2. Elhelyezett tőkék kamatja	287.38
3. Földteherment. 100 ftos kötvény 2 szelvényeért	4.—
4. Irinyi Tamás alaptv. után osztalék 1895. évre	4.—
5. Enyedi Alajos „ „ „ 1893.—95. „	6.—
6. Dunai János „ „ „ 1892.—95. „	8.50
7. Visszafizetett tőke	800.—
8. Öt tanulótól ellátás díjául	460 —

ADOMÁNYOK:

9. Binder András theol. tanár ur	2.—
10. Lichtenegger József budapesti tanár ur	3.50
11. Dobos Mihály (II. A. o. t.)	2.—
12. Szatmári Takarékpénztár egyesület	30.—
13. Helybeli Népbank részvénytársaság	25.—
14. Helybeli Termény és hitelbank részv. tár.	20.—
15. Helybeli Kereskedelmi és iparbank	15.—
16. Szatmárvármegyei Takarékpénztár részv. tár.	15.—
17. Szatmár város pénztára 500 ft 1897. évi kamataul és adományul	60.—
18. 1896/97. évi tandíjszedés jutalómdijából $\frac{3}{4}$ részben Löfler Józseftől, $\frac{1}{4}$ részben Ratkovszki Páltól	160.32
19. Az 1896/7. évi VIII. oszt. tanulók.	59.25
20. A congreganisták	12.50
21. Értesítő másodlatok díjából	3.—
22. Szivarvégek s régi pénzek árából	3.—
	2393.—94

KIADÁS.

Kilencz tanulónak teljes, háromnak részben való ellátása költségére	960.—
Háztartási egyéb költségre	331.25
Tőkisítés	<u>800.—</u>
	<u>2091.25</u>

Vagyoni állapot az 1896—97. év végén.

1. Pénztári készlet	302.69
2. Tőkésített pénz	8750.—
3. Aláírási biztositott alapítványok	600.—
4. Földteherm. kötvény	100.—
5. Gőzmalomi egy egész és egy fél részvény (a lebélyezés előtt három törzsrészvény volt 300 frt értékben) 150 frt névértékben	150.—
6. 4 db „Pázmány-Sajtó” kötvény névértékben	200.—
7. Az intézet felszerelési leltára 10 % leütéssel	223.—
8. Az intézeti házastelek	<u>4700.—</u>
	<u>15.025.69</u>

Ehhez járul egy bazilika-sorsjegy, a 3924. sor 011 sz. és egy szerb nyeremény-sorsjegy, a 6766. sor 40. számú.

Fogadják a kegyes alapítók, pártolók és adományozók forró köszönetét az intézet elöljáróságának s a segélyre szorult ifjaknak.

Ratkovszki Pál
elnök.

Jaskovics Ferencz
alelnök.

Löfler József
pénztáros.